

ARCHIWA
PAŃSTWOWE ■

Zapisana pamięć.
Najcenniejsze i najciekawsze
materiały archiwalne
Archiwum Państwowego
w Łodzi

ARCHIWUM
PAŃSTWOWE
W ŁODZI

Najcenniejsze archiwalia
z okazji 100-lecia podpisania dekretu
o organizacji archiwów państwowych

Zapisana pamięć.
Najcenniejsze i najciekawsze
materiały archiwalne
Archiwum Państwowego
w Łodzi

■ Autorzy:
Anna Drzewiecka
Anna Kaniewska
Wojciech Kowaluk
Tomasz Walkiewicz

Łódź, 2019

Wstęp, kwerenda źródłowa i opisy archiwaliów:

Anna Drzewiecka, Anna Kaniewska,

Wojciech Kowaluk, Tomasz Walkiewicz

Opracowanie graficzne:

Studio KARANDASZ

Skład i łamanie:

Paweł Szewczyk

Reprodukcja materiałów archiwalnych:

Marcin Dąbrowski, Mieczysław Potocki

Na okładce budynek dawnego ratusza
miejskiego w Łodzi przy placu Wolności 1,
obecnie główna siedziba Archiwum
Państwowego w Łodzi. Fot. Włodzimierz
Pfeiffer, przed 1939 r. Archiwum Włodzimierza
Pfeiffera (księgarza i fotografa łódzkiego),
sygn. 10.396.

© Copyright by Archiwum Państwowe w Łodzi

ISBN 978-83-947168-2-0 (Twarda oprawa)

978-83-947168-3-7 (EPUB)

978-83-947168-4-4 (PDF)

Publikację wydano dzięki dofinansowaniu
Naczelnego Dyrektora Archiwów Państwowych

pl. Wolności 1

91-415 Łódź

tel. 42/632-62-01

e-mail: kancelaria@lodz.ap.gov.pl

www.lodz.ap.gov.pl

Przedmowa

Pamięć jest jednym z najszlachetniejszych hołdów, jaki możemy złożyć tym, którym winniśmy wdzięczność za to, kim jesteśmy dziś. Nasza tożsamość, ta indywidualna i ta zbiorowa, samoświadomość, poczucie odrębności i wspólnoty rodziły się i zmieniały pod wpływem marzeń, słów i czynów kolejnych pokoleń. Pamięć jednak, której zwykliśmy słusznie przypisywać ulotność, potrzebuje nieustannego wsparcia konkretnego, rusztowania materii, pozwalających z jednej strony pozostawać w sferze mitów, a z drugiej – faktów.

Ową esencję rzeczywistości współcześni zawsze mogą czerpać z zasobów archiwów, które – być może wybiórczo i fragmentarycznie z przyczyn systemowych lub historycznych – odbijają w niepełnym zwierciadle zgromadzonych materiałów archiwalnych postać minionego, jeszcze nie naszego, świata. Nie sposób w tym kontekście nie docenić roli archiwistów uzupełniających owo spękane wydarzeniami i zatarte przez czas zwierciadło o brakujące elementy, nierzadko drobne, ale konieczne, by móc przejrzeć się we własnej przeszłości. To być może najważniejsze zadanie archiwistów i archiwów, niezależnie od zmieniających się ideologii i ustrojów. Zadanie, które w setną rocznicę odzyskania niepodległości, a zarazem organizacji archiwów państwowych i opieki nad archiwaliami nie utraciło nic ze swej wagi.

Tym większą czuję radość, oddając w Państwa ręce serię albumów przygotowanych z okazji stulecia archiwów państwowych, ze świadomością, że każdy z nich jest kolejnym dopowiedzeniem przeszłości i dowodem naszej pamięci wobec poprzedników, a przecież – jak pisała Wisława Szymborska – „umarłych wieczność dotąd trwa, dokąd pamięcią się im płaci”.

dr Paweł Pietrzyk
Naczelnny Dyrektor Archiwów Państwowych

Wstęp

Historia Archiwum Państwowego w Łodzi

Archiwum Państwowe w Łodzi (dalej: APŁ) jest spadkobiercą tradycji Archiwum Akt Dawnych m. Łodzi, instytucji miejskiej, powołanej do życia przez władze samorządowe na początku 1926 r. W strukturze organizacyjnej władz miasta, nowo utworzona instytucja znalazła się w Wydziale Prezydialnym, jako jego oddział i podlegała bezpośrednio prezydentowi Łodzi. Jej pierwszym kierownikiem został Józef Raciborski, były konserwator sztuki w okręgu kaliskim oraz konserwator zabytków przy Urzędzie Wojewódzkim Łódzkim.

Od samego początku Archiwum mieściło się w dawnym budynku ratusza przy placu Wolności 1. Najpierw zajmowało w nim tylko część pomieszczeń parterowych, po kilku latach cały parter, a od okresu okupacji hitlerowskiej już cały budynek.

Archiwum Akt Dawnych m. Łodzi obok pełnienia funkcji składnicy akt realizowało również zadania archiwum wieczystego. Na jego historyczny zasóbłożyły się w pierwszej kolejności akta po działalności administracji miejskiej Łodzi od początku XIX w. do 1914 r. Po ich zabezpieczeniu, instytucja zajęła się gromadzeniem materiałów z czasów I wojny światowej i pierwszych lat niepodległości, wytworzonych przez m.in. Komitet Obywatelski m. Łodzi, wydziały Magistratu z okresu okupacji niemieckiej, Łódzką Giełdę Pieniężną i Miejską Komisję Szacunkową Strat Wojennych. W okresie 20-lecia międzywojennego zasób wzbogaciły ponadto darowizny osób prywatnych, organizacji i stowarzyszeń. Przekazane przez nie archiwalia zapoczątkowały istniejące do dziś zbiory: ikonograficzne, druków i pism ulotnych oraz kartograficzny.

Pracownicy Archiwum oprócz wykonywania czynności związanych z dostarczaniem urzędom i osobom prywatnym informacji zawartych w aktach, sporządzania z nich odpisów i wyciągów oraz sprawowania opieki nad materiałami archiwalnymi, prowadzili również własne badania nad historią Łodzi. W tym zakresie intensywnie współpracowali z lokalnymi historykami i regionalistami, nauczycielami szkół łódzkich oraz pracownikami Wolnej Wszechnicy Polskiej. Środowisko to dało początek łódzkiemu oddziałowi Polskiego Towarzystwa Historycznego, którego pierwsze zebranie odbyło się właśnie w gmachu Archiwum w 1927 r. Współpraca łódzkich archiwistów i historyków zaowocowała także działalnością edytorską i wydawniczą. Jej efektem były trzy tomy „Rocznika Łódzkiego”, opublikowane w latach 1928–1933.

W 1937 r. uchwalono nowy statut Archiwum, który dawał instytucji znaczną samodzielność, wyłączając ją ze struktury organizacyjnej Zarządu Miejskiego. Zmieniono też jej nazwę na Archiwum Miejskie, a stanowisko kierownika zastąpiono funkcją dyrektora. Instytucja miała już wyłącznie charakter archiwum wieczystego, bowiem przejmowaniem bieżącej produkcji kancelaryjnej biur Zarządu Miejskiego zajmowała się odtąd specjalnie do tego powołana Centralna Składnica Akt. Dokumentacja powstała w wyniku działalności organów władzy miejskiej, która posiadała wartość historyczną, miała być przekazywana do Archiwum po upływie przynajmniej 10 lat od daty jej wytworzenia.

W czasach okupacji hitlerowskiej Archiwum Miejskie znalazło się pod zarządem władz niemieckich. Część dotychczasowego personelu okupanci pozostawili z uwagi na znajomość przez Polaków zasobu archiwalnego i języka, w którym sporządzone były akta. Pod nowym zarządem działalność instytucji skoncentrowała się na dokumentowaniu niemieckiej przeszłości Łodzi. Zaslugą polskich archiwistów było przejęcie uratowanych od zniszczenia akt niektórych szkół, stowarzyszeń i organizacji. W czasie okupacji do Archiwum trafiała również duża ilość metrykaliów o proveniencji kościelnej.

Po zakończeniu wojny Archiwum wróciło do przedwojennej organizacji i kontynuowało swoją działalność statutową. Stopniowo odzyskiwało także akta wywiezione z Łodzi przez Niemców do Strykowa, Kościana, Gostynia czy w okolice Poznania. W toku następujących po 1945 r. zmian ustrojowych i gospodarczych, nasileniu uległ również proces archiwizacji materiałów wytworzonych przez wiele urzędów i instytucji, w tym państwowych. Zasób Archiwum powiększyły akta podmiejskich gmin, łódzkich cechów, organizacji i stowarzyszeń, instytucji kulturalnych, kredytowych i przemysłowych.

Na przyspieszenie po wojnie reorganizacji życia archiwalnego w Łodzi wpływ miało powstanie Uniwersytetu Łódzkiego w 1945 r. i oczekiwania środowisk naukowych wiążących z placówką archiwalną własne cele i potrzeby badawcze. Łódzkim historykom brakowało na miejscu podstawowych źródeł, wykraczających poza lokalną proveniencję. Z dokumentacji administracji państwowej okresu zaborów musieli korzystać w Piotrkowie, gdzie od 1919 r. istniało archiwum państwowe.

Wielu narastającym zadaniom i bieżącym potrzebom nie mogło sprostać niewielkich rozmiarów Archiwum Miejskie. Zatem zaczęto podejmować konkretne działania zmierzające do powołania archiwum państwowego w Łodzi. W 1948 r. utworzono w mieście oddział Archiwum Państwowego w Piotrkowie i rozpoczęto przewożenie do niego akt wytworzonych przez XIX-wieczną carską administrację gubernialną. Następnie zarządzeniem Ministra Oświaty z 20 czerwca 1950 r. przeniesiono z dniem 1 maja tego roku siedzibę Archiwum Państwowego w Piotrkowie do Łodzi, gdzie zajęło pofabryczne pomieszczenia przy ul. F. Żwirki 5. Wydarzenie to uznaje się za początek działalności łódzkiego Archiwum Państwowego. Wreszcie na podstawie dekretu o archiwach państwowych z 29 marca 1951 r. oraz rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z 8 czerwca 1951 r. w sprawie utworzenia archiwów centralnych i terenowych, dotychczasowe Archiwum Miejskie weszło w skład Archiwum Państwowego. W ten sposób utworzono Wojewódzkie Archiwum Państwowe w Łodzi. W kolejnych latach funkcjonowało ono jako Archiwum Państwowe Miasta Łodzi i Województwa Łódzkiego, a następnie Wojewódzkie Archiwum Państwowe. Od 1984 r. nosi nazwę: Archiwum Państwowe w Łodzi.

Współcześnie Archiwum mieści się w trzech budynkach na terenie Łodzi: przy placu Wolności 1, przy al. T. Kościuszki 121 oraz przy al. J. Piłsudskiego 33. Posiada również oddział zamiejscowy w Sieradzu.

Zasób Archiwum Państwowego w Łodzi

Zasób Centrali łódzkiego Archiwum liczy 13 502 m.b. akt (baza danych ZOSiA, stan na 1 sierpnia 2019 r.). W głównej mierze są to archiwalia XIX i XX-wieczne. Z okresu staropolskiego zachowały się stosunkowo nieliczne dokumenty.

Największą i zarazem jedną z najważniejszych części zasobu Centrali APŁ stanowią akta powstałe w wyniku działalności administracji państwowej (ogólnej i specjalnej) oraz samorządowej (akta miast i gmin).

W grupie akt urzędów administracji państwowej należy wymienić zespoły powstałe w wyniku działalności: Rządów Gubernialnych – Piotrkowskiego i Kaliskiego, Kancelarii Gubernatorów – Piotrkowskiego i Kaliskiego oraz działających na terenie wspomnianych guberni: zarządów powiatowych, urzędów włościańskich, rad dobroczynności społecznej, urzędów poborowych, zarządów żandarmerii i zarządów akcyzowych. Z okresu 20-lecia międzywojennego przechowywane są akta Urzędu Wojewódzkiego Łódzkiego, Starostwa Powiatowego Łódzkiego, Wydziału Powiatowego Łódzkiego, urzędów ziemskich z terenu województwa łódzkiego oraz Komendy Wojewódzkiej Policji Państwowej w Łodzi i Komendy Policji Państwowej miasta Łodzi. Okres okupacji hitlerowskiej reprezentują akta: Prezesa Rejencji Łódzkiej, Centrali Przesiedleńczej w Poznaniu Oddział w Łodzi, Centrali Imigracyjnej w Łodzi, niemieckich władz policyjnych oraz Przełożonego Starszeństwa Żydów w Getcie Łódzkim.

W grupie akt samorządowych znajdują się zespoły akt miast: Aleksandrowa, Głowna, Konstantynowa Łódzkiego, Łodzi, Lutomierska, Ozorkowa, Pabianic, Rudy Pabianickiej, Tuszyna i Zgierza oraz kilkadziesiąt zespołów akt gmin okręgu łódzkiego. Wśród wymienionych na szczególne wyróżnienie zasługuje zespół: Akta miasta Łodzi, który liczy 873 m.b. akt i pod względem metrażu jest największym zespołem w zasobie łódzkiego Archiwum. Stanowi on nieocenione źródło wiedzy dla historyków zajmujących się badaniami nad dziejami Łodzi. Należy również do najlepiej zachowanych zespołów akt miejskich w skali całego kraju.

Charakterystyczna dla Archiwum Państwowego w Łodzi jest duża ilość akt gospodarczych, powstałych w wyniku działalności przedsiębiorstw przemysłowych, instytucji finansowo-kredytowych i ubezpieczeniowych. Obok archiwaliów dotyczących wielkich fabryk włókienniczych, takich jak łódzkie przedsiębiorstwa: Izraela K. Poznańskiego, Karola Scheiblera i Ludwika Grohmana, Ludwika Geyera, Widzewska Manufaktura czy pabianicka Spółka Akcyjna Krusche i Ender, zachowały się również akta drobnych firm i zakładów. Cennych informacji w badaniach nad życiem gospodarczym Łodzi dostarczają również takie zespoły jak: Starszy Inspektor Fabryczny Guberni Piotrkowskiej, Giełda Pieniężna w Łodzi, Związek Przemysłu Włókienniczego w Państwie Polskim, Towarzystwo Kredytowe miasta Łodzi oraz Centralny Zarząd Przemysłu Włókienniczego w Łodzi.

Grupę akt instytucji wymiaru sprawiedliwości tworzą zespoły archiwalne sądów różnych instancji (pokoju, gminne, okręgowe, grodzkie, specjalne), akta więzień w Łodzi, Piotrkowie i Sieradzu; akta notariuszy działających w Łodzi i miastach regionu łódzkiego, akta Państwowego Biura Notarialnego w Łodzi, akta adwokatów łódzkich oraz księgi wieczyste z terenu Łodzi, Łasku i Pabianic.

Na zasób APŁ składają się również archiwalia szkół i władz szkolnych. Wśród akt z XIX w. można wyróżnić takie zespoły jak: Dyrekcja Szkolna w Łodzi, Dyrekcja Szkolna w Kaliszu i Gimnazjum Męskie w Piotrkowie. Z okresu 20-lecia międzywojennego zachowały się m.in. zespoły kilkunastu łódzkich szkół szczebla gimnazjalnego, akta Inspektoratu Szkolnego Powiatu Łódzkiego i Wolnej Wszechnicy Polskiej w Warszawie Oddział w Łodzi. Również dla okresu PRL Archiwum Państwowe w Łodzi posiada akta wybranych szkół i placówek oświatowych.

Zasób Archiwum tworzą również akta: cechów, organizacji społecznych, kulturalnych, naukowych i wyznaniowych – głównie sprzed 1945 r. oraz partii politycznych. Na te ostatnie składają się akta PPS, PPR i PZPR ze wszystkich szczebli działalności, począwszy od wojewódzkiego, poprzez powiatowe, miejskie, dzielnicowe, gminne, gromadzkie, aż po zakładowe i komórki podstawowe. Archiwalia te, wchodzące pierwotnie w skład archiwum KŁ PZPR, zostały przekazane do APŁ w 1990 r., w związku z zachodzącymi wtedy w Polsce przemianami ustrojowymi.

Osobną grupę akt przechowywanych w Centrali łódzkiego Archiwum tworzą materiały archiwalne powstałe w wyniku działalności rodzin i osób prywatnych. Wśród nich znajdują się zespoły akt rodzinno-majątkowych, zawierające informacje o życiu rodzinnym, gospodarczym i działalności publicznej rodów średnio i drobnoszlacheckich z terenu centralnej Polski. Największym zespołem tego typu jest Archiwum Potockich i Ostrowskich z Maluszyna. Niezwykle cenny jest również zespół: Archiwum rodziny Bartoszewiczów, stanowiący kolekcję często unikatowych dokumentów z okresu staropolskiego i XIX w., przekazaną Łodzi przez Juliana i Kazimierza Bartoszewiczów, znanych historyków, bibliofilów i zbieraczy krakowskich.

Należy jeszcze wspomnieć o dużej grupie archiwaliów, która od lat cieszy się niebywałą i niesłabnącą popularnością wśród użytkowników zasobu APŁ. Są to XIX-wieczne akta stanu cywilnego wielu parafii: rzymskokatolickich, ewangelicko-augsburskich, ewangelicko-reformowanych, prawosławnych i mariawickich oraz gmin wyznaniowych: żydowskich i baptystów. W Centrali APŁ znajduje się 430 zespołów archiwalnych tego typu, co stanowi ponad 17% całości zasobu. Księgi urodzeń, małżeństw i zgonów, prowadzone najpierw przez władze gminne, a następnie przez urzędników stanu cywilnego, wzbudzają wielkie zainteresowanie wśród osób prowadzących poszukiwania genealogiczne i badania biograficzne.

Uzupełnieniem bogatego zasobu Centrali Archiwum są zbiory tworzone przez archiwistów na zasadzie podobieństw treści i formy archiwaliów. Obejmują one kolekcje: dyplomów, druków

i pism ulotnych, teatraliów łódzkich, ikonograficzny, albumów ikonograficznych oraz kartograficzny.

Współcześnie terenem działania Centrali APŁ jest: Łódź (miasto na prawach powiatu) oraz powiaty: zgierski, łódzki wschodni (gminy: Andrespol, Brójce, Nowosolna, Rzgów) i pabianicki (miasta: Konstantynów Łódzki, Pabianice oraz gminy: Ksawerów, Pabianice).

Archiwum Państwowe w Łodzi posiada oddział zamiejscowy w Sieradzu. Na jego zasób, liczący 2258 m.b. akt (baza danych ZOSiA, stan na 1 sierpnia 2019 r.), składają się archiwalia pochodzące z terenów powiatów: łaskiego, sieradzkiego, wieluńskiego, zduńskowolskiego, bełchatowskiego (gmina Rusiec), pączęńskiego (gminy: Działoszyn, Kielczygów, Siemkowice), poddębickiego (gminy: Dalików, Poddębice, Pęczniew, Wartkowice, Zadzim), wieruszowskiego (gmina Lututów) oraz pabianickiego (gminy: Dobroń, Lutomiersk).

Wybór i charakterystyka materiałów archiwalnych

Publikacja *Zapisana pamięć. Najcenniejsze i najciekawsze materiały archiwalne Archiwum Państwowego w Łodzi* zawiera reprodukcje blisko 150 archiwaliów z zasobu Centrali łódzkiego Archiwum. Ułożono je w porządku chronologiczno-rzeczowym i zaprezentowano w siedmiu działach odpowiadających epokom i okresom historycznym: średniowiecze, nowożytność, XIX wiek, I wojna światowa, 20-lecie międzywojenne, II wojna światowa, okres powojenny. Przyjęty przez autorów taki właśnie układ archiwaliów pozwala czytelnikowi prześledzić, jak zmieniła się forma dokumentu na przestrzeni kilkuset lat. Umożliwia także zapoznanie się z wydarzeniami i zagadnieniami, o których „opowiadają” materiały archiwalne, w sposób ciągły i uporządkowany.

Zestawienie otwiera najstarszy dokument w zasobie APŁ – bulla papieża Jana XXII, wystawiona w Awinionie w 1331 r. Dwa kolejne dokumenty pochodzą z XV w. i dotyczą kolejno sprzedaży dóbr Kamień na Dolnym Śląsku oraz uposażenia kościoła parafialnego w Łodzi.

Epokę nowożytną w zbiorach Archiwum reprezentują dokumenty wystawione przez polskich królów: Zygmunta I Starego, Stefana Batorego, Zygmunta III Wazę, Jana II Kazimierza, Jana III Sobieskiego i Stanisława Augusta Poniatowskiego oraz przepięknie zdobiony barwnymi inicjałami i motywami florystycznymi psalterz z fundacji Jana Łaskiego dla kolegiaty w Łasku z 1520 r.

Wśród materiałów archiwalnych z XIX w. dominują akta dotyczące Łodzi i regionu. Są to: mapy, plany architektoniczne budynków – fabryki, domu dla robotników, synagogi, hotelu, lecznicy dla zwierząt; zdjęcia wybitnych przemysłowców i innych osób zasłużonych dla rozwoju życia gospodarczego, społecznego i kulturalnego Łodzi, druki fabryczne (winieta zakładów i etykiety wyrobów przemysłowych), fotografia Nowego Rynku w Łodzi oraz akwarele z wizerunkami łódzkich świątyń. Opublikowane zostały również XIX-wieczne akta dotyczące wybitnych postaci w historii Polski: metryki urodzenia Józefa Chelmońskiego, Władysława Stanisława Reymonta, Artura Rubinsteina i św. Maksymiliana Marii Kolbego, listy Juliusza Kossaka i Henryka Sienkiewicza oraz rękopis powieści Józefa Ignacego Kraśzewskiego. Tematykę niepodległościową, integralnie związaną z historią Polski okresu zaborów, reprezentują akty zgonów bohaterów powstania styczniowego. Cenny jest również protokół oględzin przedmiotów odebranych Józefowi Piłsudskiemu przez żandarmerię rosyjską podczas jego aresztowania w Łodzi w 1900 r., gdzie założył tajną drukarnię i wydawał „Robotnika” – organ prasowy niepodległościowej PPS.

Z okresu I wojny światowej pochodzą zdjęcia ukazujące zniszczenia Łodzi po walkach niemiecko-rosyjskich podczas tzw. bitwy łódzkiej z przełomu listopada i grudnia 1914 r., określanej mianem „największej operacji manewrowej frontu wschodniego Wielkiej Wojny”; afisze niemieckich władz wojskowych wydane po zajęciu Łodzi, fotografie ukazujące życie łódzian pod okupacją niemiecką, karty żywnościowe oraz druki ulotne o charakterze patriotycznym i niepodległościowym.

Prezentację archiwaliów z międzywojnia otwiera bulla papieża Benedykta XV wystawiona w Rzymie w 1921 r., powołująca ks. Wincentego Tymienieckiego na pierwszego biskupa diecezjalnego diecezji łódzkiej. Następnie pokazane zostały dyplomy organizacji i stowarzyszeń: cechu malarzy i lakierników w Łodzi, Łódzkiego Towarzystwa Kolarskiego i korporacji kominarskiej na województwo łódzkie. Tematyki rozwoju życia przemysłowego w Łodzi w 20-leciu międzywojennym dotyczą zdjęcia przedstawiające Zjednoczone Zakłady Przemysłowe Karola Scheiblera i Ludwika Grohmana oraz księga próbek tkanin produkowanych w fabryce Izraela K. Poznańskiego. Na innych fotografiach z tego okresu można zobaczyć niektóre reprezentacyjne budynki Łodzi (w tym nieistniejący już dziś gmach starego dworca Łódź Fabryczna wybudowanego w 1868 r.) oraz wydarzenia i uroczystości obchodzone w mieście w latach 30-tych ubiegłego wieku. Zaprezentowane zostały także akta instytucji sądowych: księga wieczysta dla nieruchomości przy placu Wolności 1 w Łodzi, gdzie po dziś dzień mieści się główna siedziba Archiwum Pań-

stwowego w Łodzi, oraz intercyza przedślubna Julina Tuwima. Znanych łódzian dotyczą również dwa inne dokumenty publikowane w tej części albumu: arkusz ocen szkolnych Jana Karskiego i księga ludności stalej zawierająca informacje o malarzu i ilustratorze Arturze Szyku.

Materiały archiwalne z okresu II wojny światowej związane są z martyrologią Polaków i Żydów. Niemieckie represje wobec podbitej ludności dokumentują: rozporządzenia władz okupacyjnych, protokół Milicji Obywatelskiej m. Łodzi, akta Centrali Przesiedleńczej w Poznaniu Oddział w Łodzi, akta więzienne, fotografie oraz dokumenty z łódzkiego getta (Litzmannstadt Getto). Warto zaznaczyć, że przechowywane w APL akta Przelozonego Starszeństwa Żydów w Getcie Łódzkim z uwagi na swoją kompletność i stan zachowania stanowią w skali całej Europy wyjątkowy i niezwykle cenny zbiór dla badaczy zajmujących się tematyką holokaustu. Oprócz wspomnianych archiwaliów opublikowany został jeszcze list pochodzącego z Łodzi oficera Wojska Polskiego, który zginął w Katyniu w 1940 r. Dokument ten jest bardzo osobistym i przejmującym świadectwem Zbrodni Katyńskiej, popełnionej na narodzie polskim przez drugiego z agresorów na Polskę we wrześniu 1939 r. – Związek Sowiecki.

W ostatniej części albumu zaprezentowane zostały archiwalia z lat 1946–1994. Są to: zdjęcia ukazujące działalność Państwowego Urzędu Repatriacyjnego, akta sprawy rehabilitacyjnej artysty malarza Władysława Strzemińskiego, oskarżonego o odstępstwo od narodowości polskiej w czasie II wojny światowej; plakaty propagandowe PZPR, akta instytucji kultury (m.in. Teatru Powszechnego w Łodzi, Wytwórni Filmów Fabularnych w Łodzi, Biura Wystaw Artystycznych w Łodzi), fotografie Łodzi z lat 60-tych i 70-tych, niezrealizowany projekt metra w Łodzi oraz dokumenty dotyczące przełomowych wydarzeń historycznych: wprowadzenia stanu wojennego, wizyty Ojca Świętego Jana Pawła II w Łodzi w 1987 r. i wyborów parlamentarnych z czerwca 1989 r.

Prezentowane w niniejszym wydawnictwie materiały archiwalne stanowią jedynie drobną część zasobu Archiwum Państwowego w Łodzi, który liczy ok. 16 km akt (Centrala wraz z Oddziałem w Sieradzu) i pozostaje jednym z największych w kraju. Autorzy publikacji pragną zaznaczyć, że dokonany przez nich wybór materiałów archiwalnych jest subiektywny. Starali się zaprezentować najcenniejsze i najciekawsze archiwalia przechowywane w łódzkim Archiwum. Pochodzą one z różnych epok i okresów historycznych, zostały wytworzone przez wiele instytucji, urzędów, organizacji oraz osoby prywatne, dotyczą też wielorakiej problematyki. Różnaita jest ich forma zewnętrzna i wewnętrzna. Są wśród nich: dokumenty pergaminowe, poszyty i księgi,

akta pisane i maszynopisy, materiały ikonograficzne (fotografie, akwarele), kartografia, dokumentacja techniczna oraz druki ulotne (plakaty, afisze, ulotki). Dzięki temu prezentowany wybór oddaje złożoność, różnorodność i bogactwo zasobu Archiwum Państwowego w Łodzi, który stanowi kopalnię wiedzy dla historyków i badaczy, mogących poszukiwać w nim informacji do historii życia społecznego, gospodarczego, kulturalnego i politycznego, przede wszystkim Łodzi i regionu łódzkiego, ale także innych miejscowości z terenu centralnej Polski.

Reprodukcjom archiwaliów towarzyszą opisy do nich. Składają się one z takich elementów jak: tytuł lub informacja o zawartości prezentowanego dokumentu, miejsce i data jego sporządzenia, nazwa zespołu archiwalnego, sygnatura jednostki archiwalnej oraz numer strony lub karty (w zależności od przyjętej w jednostce paginacji lub foliacji). Ponadto w przypadku niektórych archiwaliów, jak: fotografie, dzieła plastyczne, mapy i projekty techniczne, podano ich autorów. W odniesieniu do materiałów drukowanych starano się także ustalić ich wydawcę.

Autorzy publikacji *Zapisana pamięć. Najcenniejsze i najciekawsze materiały archiwalne Archiwum Państwowego w Łodzi* mają nadzieję, że przyczyni się ona do popularyzacji zasobu łódzkiego Archiwum, jak i samej problematyki archiwalnej, w szerszych kręgach społeczeństwa.

Album

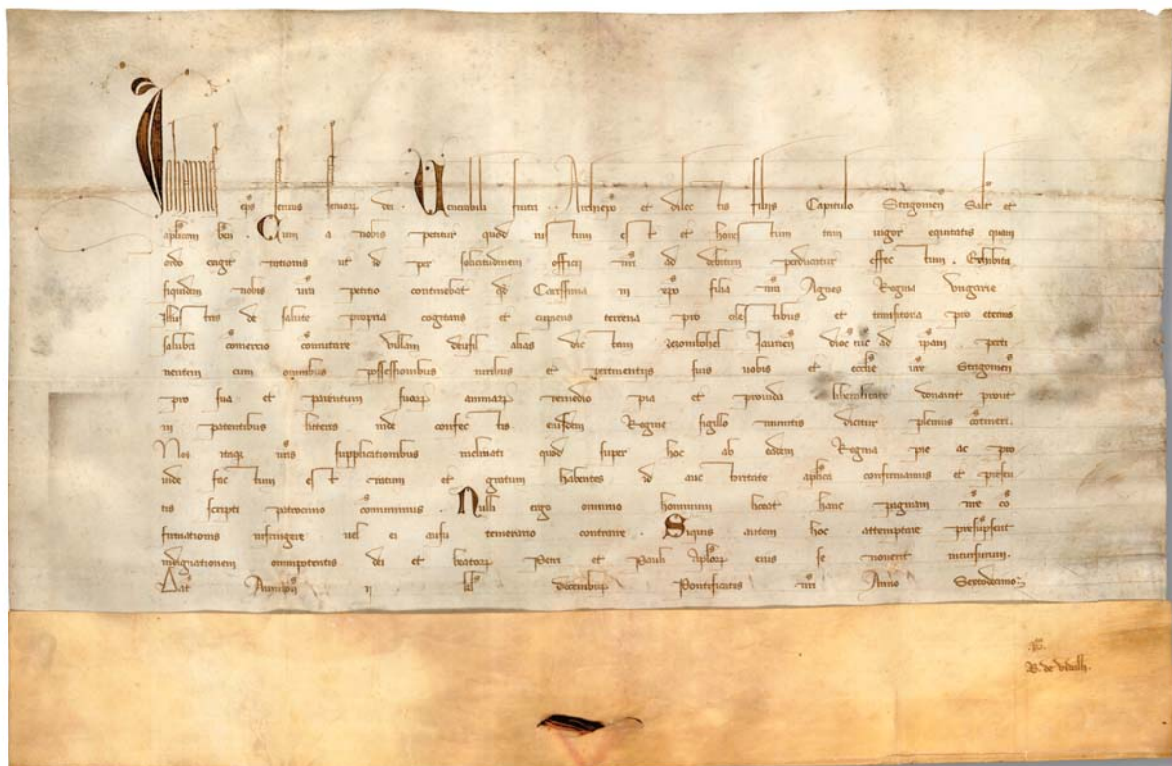

■ Średniowiecze

1. Papież Jan XXII potwierdza nadanie przez królową Węgier, Agnieszkę, wsi Deusil arcybiskupowi i kapitule ostrzychomskiej, Awinion 1 grudnia 1331 r. Zbiór dyplomów, sygn. 46.
2. Starosta w księstwach świdnickim i jaworskim Jan z Leuchtenburga zezwala Piotrowi Frobing na sprzedaż dóbr Kamień, Świdnica 10 października 1406 r. Zbiór dyplomów, sygn. 12.
3. Benedykt z Bandlewa, Wincenty Sokółowski z Sierosławia i inni uposażają ołtarz w kościele parafialnym we wsi Łódź, Bandlewo 11 czerwca 1438 r. Zbiór dyplomów, sygn. 35.

Nowożytność

4.

5.

6.

4. Kancjonał (psalterz) z fundacji Jana Łaskiego dla kolegiaty w Łasku, 1520 r. Zbiór rękopisów archiwalnych, sygn. 17, s. 36.

5. Król Zygmunt I Stary potwierdza dokument wydany przez króla Władysława II Jagiełłę 7 kwietnia 1421 r. w Krakowie, zezwalający Wojciechowi z Parzęczewa na lokację miasta na prawie niemieckim we wsi Parzęczew, Kraków 6 marca 1539 r. Zbiór dyplomów, sygn. 47.

6. Król Stefan Batory potwierdza dokument wydany przez króla Zygmunta II Augusta 30 marca 1563 r. w Piotrkowie, w którym władca Polski zrzeka się prawa patronatu nad kościołem parafialnym w Łęczycy na rzecz kolegium wikariuszy przy tymże kościele, Malbork 14 października 1577 r. Zbiór dyplomów, sygn. 103.

7.

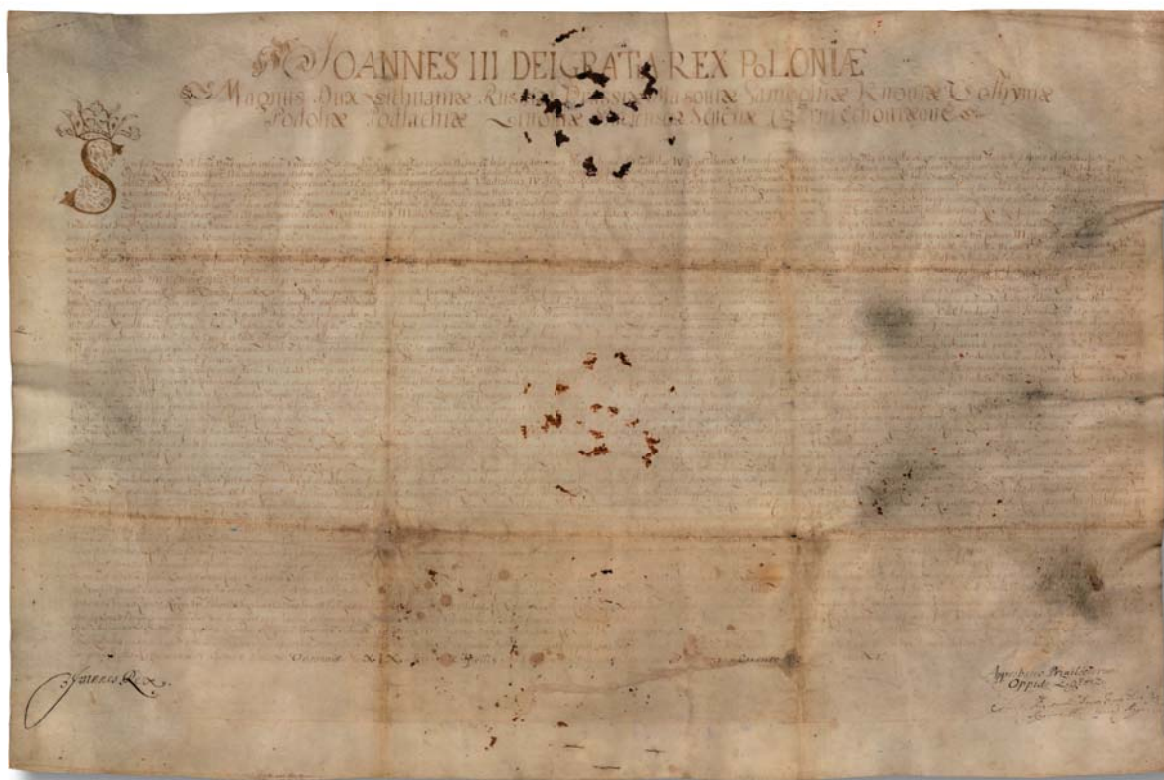

8.

Wielkie, Xiążę Litewskie, Ruskie, Pruskie, Mazowieckie, Zmudzkie, Kiiowskie, Wo-
łyńskie, Inflanckie, Smoleńskie, Czerniechowskie, Siewierskie:
A Szwedzki, Gortski, Wandalcki, Dziedziczny.

na miarycach zwrężajmych publiczo wa... Dan...
lestaw Należy Polskiego i Szwedzkiego XVII.

27

10.

10. Dokument króla Jana III Sobieskiego wystawiony w Warszawie 19 kwietnia 1685 r., w którym potwierdza:

- 1) prawa miejskie Zgierza odnowione przez króla Władysława II Jagiełłę w Brzeszczu 23 kwietnia 1420 r.;
 - 2) przywilej organizowania jarmarków na terenie Zgierza nadany miastu przez króla Aleksandra Jagiellończyka 4 lipca 1504 r. w Łęczycy;
 - 3) wyrok rozstrzygający spór o dziesięciny między starostą łęczyckim Michałem Lasockim a Marcinem z Tarnowa i mieszczanami zgierskimi, ogłoszony przez króla Kazimierza IV Jagiellończyka w Łęczycy 12 marca 1455 r.
- Zbiór dyplomów, sygn. 88.

11. Król Stanisław August Poniatowski nadaje Janowi Bykowskiemu i jego potomkom dyplom szlachecki i prawo używania herbu Gryf, Warszawa 20 kwietnia 1776 r.
Zbiór dyplomów, sygn. T-101, s. 1.

■ XIX wiek

Convention entre Son Altesse Monseigneur Le Prince Joseph
Poniatowski & Son Excellence Monsieur Le Comte C. Kicki
Monsieur Le Vicomte De Marquez Delpon, Monsieur le General
Kamieniecki. Monsieur Jean de Meisner.

Son Altesse le Prince Joseph Poniatowski avant
de l'arrêter accepté la succession de feu Sa Majesté le Roi
Stanislas Auguste um beneficium legis & Inventarii considérant
que son Excellence Monsieur le Comte C. Kicki Monsieur
le Vicomte de Marquez Delpon, Monsieur Jean de Meisner
cy devant Plenipotentiaires de Sa dite Majesté ont une connoissance
plus exacte que tout autre personne de ce qui regarde la dite succession
et vont par conséquent plus à même d'en diriger la liquidation d'une
manière plus avantageuse pour le Prince & pour les créanciers.
par une suite de ces motifs le Prince a donné ses pleins pouvoirs
aux susdits pour à Son Excellence le Comte C. Kicki
à Monsieur Le Vicomte De Marquez Delpon & à Monsieur
Jean de Meisner pour faire en son nom toutes les démarches
qu'ils jugeront nécessaires dans tout ce qui concerne la succession
suscitée, & s'il leur a associé Monsieur le General Kamieniecki
pour agir avec eux en vertu des mêmes pouvoirs qui leur ont été
délivrés par un acte de pare.

Et pour donner à cette preuve de sa confiance envers les
personnes cy dessus nommées toute l'extension dont elle est suscep-
tible le Prince promet d'accepter & approuver toutes les mesures
qui seront adoptées par les susdits Les Plenipotentiaires pendant
le cours de leur gestion sans les obliger à aucune responsabilité quelconque.

Mais afin que cet Acte de confiance de la part du Prince
ne puisse lui devenir onéreux ou préjudiciable Son Excellence

13.

12. Konwencja między ks. Józefem Poniatowskim i hr. Onufrym Kickim, wicehrabią de Delpon, gen. Ludwikiem Kamienieckim i Janem Meisnerem, 23 października 1798 r. Archiwum rodziny Bartoszewiczów, sygn. 274, s. 1.

13. Akt potwierdzający nadanie Zduńskiej Woli praw miejskich, podpisany w imieniu cara Mikołaja I przez księcia namiestnika Królestwa Polskiego Józefa Zajączka, Warszawa 25 października 1825 r. Zbiór dyplomów, sygn. T-3.

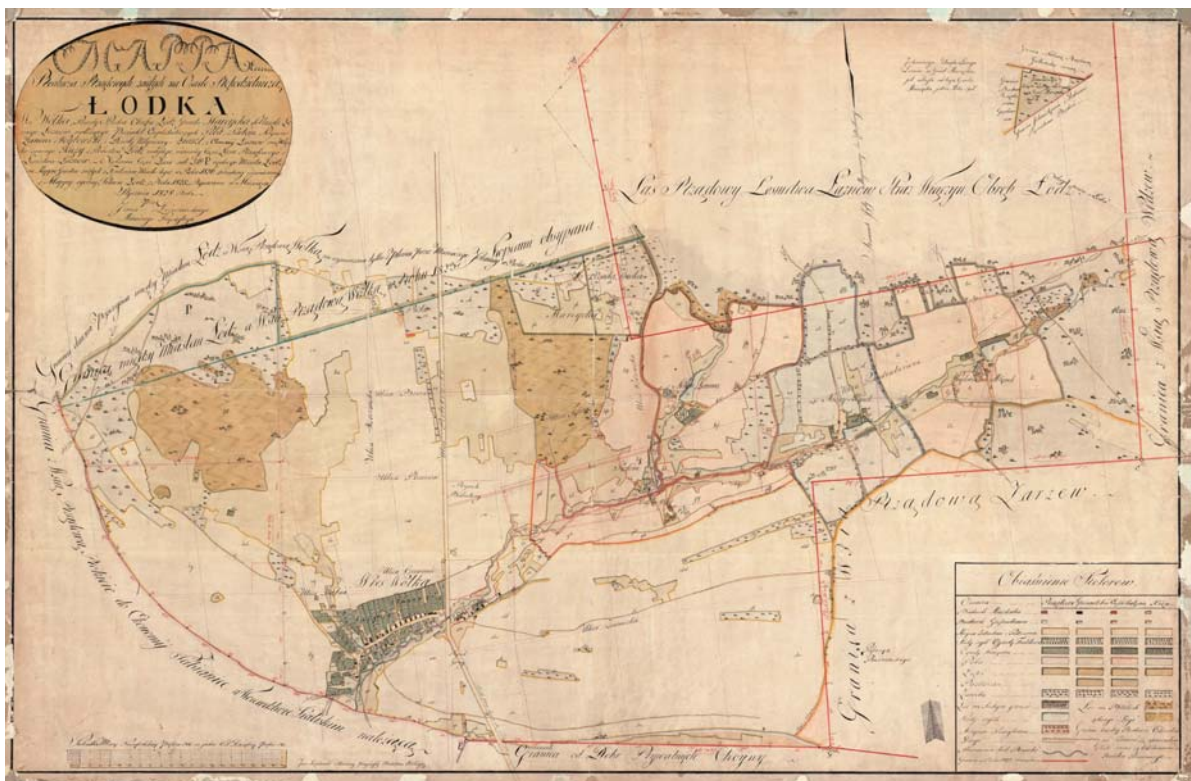

15.

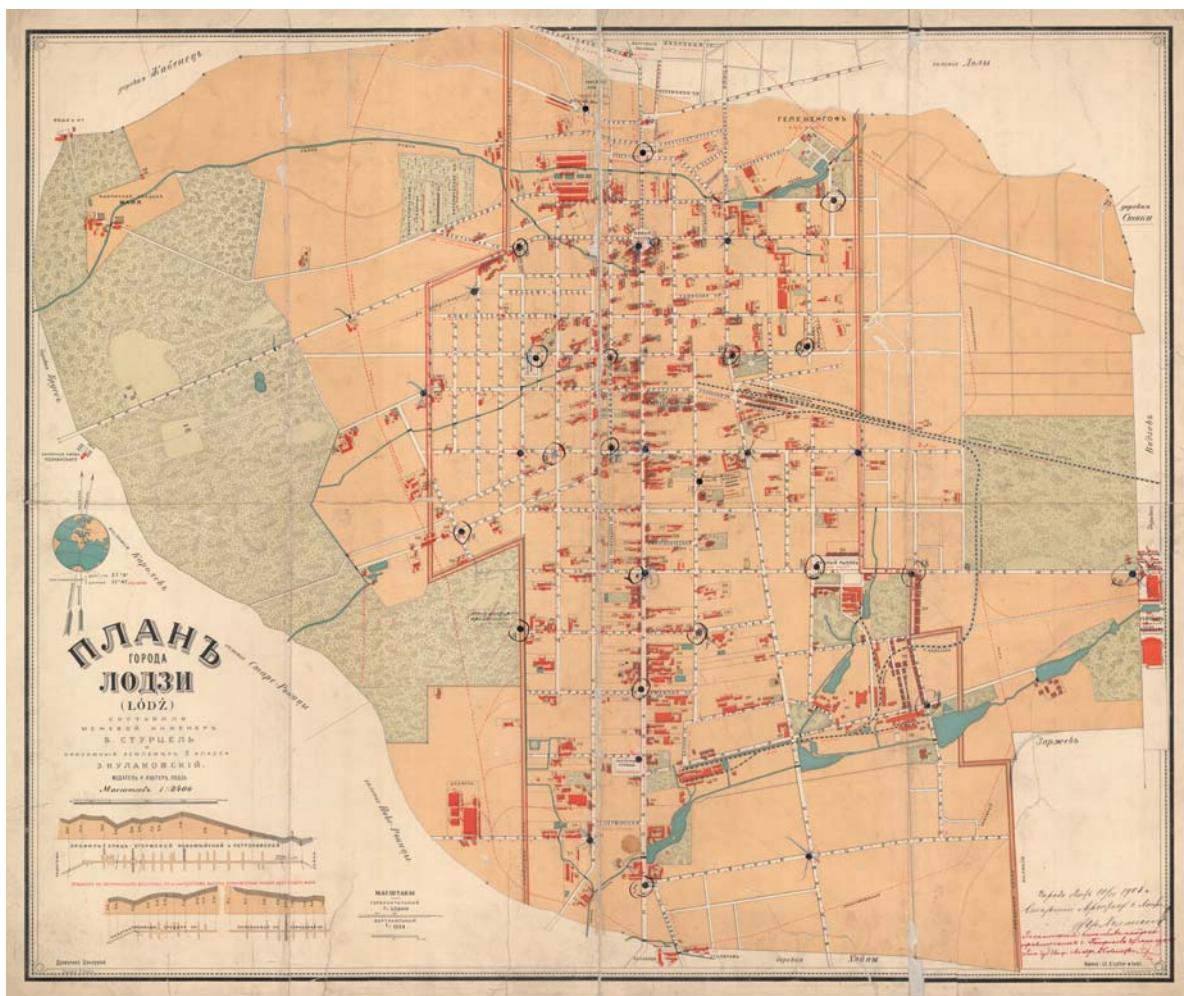
14. Cesarz Imperium Rosyjskiego Mikołaj I, w latach 1825–1831 król Polski, nadaje tytuł hrabiowski Aleksandrowi z Walewic Kolumnie Walewskiemu, Petersburg 21 kwietnia 1838 r. Zbiór dyplomów, sygn. T-6, s. 1.
15. Cesarz Francuzów Napoleon III Bonaparte mianuje Franciszka Błędowskiego kawalerem Orderu Cesarskiego Legii Honorowej, Paryż 20 lutego 1869 r. Zbiór dyplomów, sygn. T-85.

16.

17.

18.

16. Mapa dóbr ziemskich Smardzewa, oprac. Teodor Krzycki, 1823 r. Zbiór kartograficzny Archiwum Państwowego w Łodzi, sygn. 2460.

17. *Mapa Realności Rządowych zajętych na Osadę Rękodzielniczą Łódka*, oprac. Jan Leśniewski, 1828 r. Zbiór kartograficzny Archiwum Państwowego w Łodzi, sygn. 520.

18. Plan Łodzi, oprac. Boris Sturcel, Zdzisław Kułakowski, 1900 r. Litografia Rudolf Fryderyk Luther w Łodzi. Zbiór kartograficzny Archiwum Państwowego w Łodzi, sygn. 535.

1. Carl Anstadt †. 2. Israel K. Poznanski. 3. Benjamin Krusche †. 4. Professor Carl Schmidt. 5. Johann Petersilge, Herausgeber und verantwortlicher Redacteur der Lodzer Zeitung. 6. Max Warrikoff, Mitarbeiter der Lodzer Zeitung. 7. Michael Kunkel †. 8. Samuel Salzmänn †. 9. Rudolf Kindler. 10. Kantor Kirsch †. 11. Jac. Wilh. Adolf Peters †. 12. Andreas Rosicki.

20.

19. Wizerunki osób zasłużonych dla rozwoju życia gospodarczego, społecznego i kulturalnego Łodzi w XIX w. Album pt. *Widz iz gorodow Łodzi, Żgierz i Pabjanice/ Ansichten aus den Städten Lodz, Żgierz und Pabianice*, 1889 r. Zbiór albumów ikonograficznych, sygn. A-6, s. 24.

20. Karol Wilhelm Scheibler (1820–1881) – jeden z największych łódzkich przemysłowców, działacz gospodarczy i filantrop. Założone przez niego zakłady koncentrowały od lat 70-tych XIX w. 60% produkcji oraz 55% robotników przemysłu włókienniczego w Królestwie Polskim, b.d. Zbiór ikonograficzny Archiwum Państwowego w Łodzi, seria: Fabryki, podseria: Zakłady Scheiblera i Grohmana w Łodzi, sygn. 318.

21. Ludwik Grohman (1826–1889) – łódzki przemysłowiec, działacz gospodarczy i społeczny, filantrop. Jako pierwszy z fabrykantów w Łodzi utworzył w swojej fabryce pomoc przeciwpożarową. Był również pierwszym komendantem Łódzkiej Straży Ogniowej Ochotniczej, b.d. Zbiór ikonograficzny Archiwum Państwowego w Łodzi, sygn. O-I G/7.

22. Juliusz Karol Kunitzer (1843–1905) – fabrykant, działacz gospodarczy i społeczny. Jego zakłady przemysłowe na Widzewie pod Łodzią były na przełomie XIX i XX w. jedyną w Polsce dużą fabryką produkującą nici bawełniane. Był głównym inicjatorem powstania Kolei Elektrycznych Łódzkich S.A. i Łódzkich Wąskotorowych Elektrycznych Kolei Dojazdowych S.A., b.d. Zbiór ikonograficzny Archiwum Państwowego w Łodzi, sygn. O-I K/48.

23. Gustaw Adolf Geyer (1844–1893) – łódzki przemysłowiec, działacz społeczny i gospodarczy. Kierowane przez niego Towarzystwo Akcyjne Wyrobów Bawełnianych Ludwik Geyer znalazło się w latach 80-tych XIX w. w czołówce zakładów włókienniczych Królestwa Polskiego, zarówno pod względem wielkości jak i wartości produkcji, b.d. Zbiór ikonograficzny Archiwum Państwowego w Łodzi, sygn. O-I G/34.

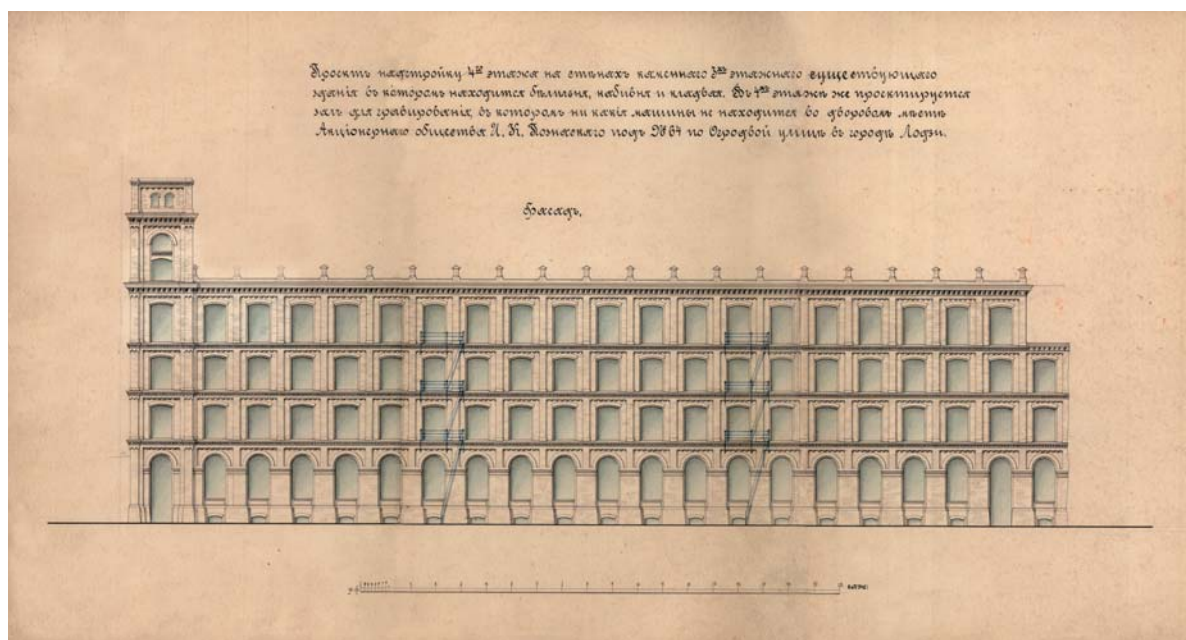
21.

22.

23.

24.

25.

24. Projekt budynku fabrycznego w zakładach Izraela K. Poznańskiego przy ul. Ogrodowej 64 (obecnie ul. Ogrodowa 62), 1894 r. Spółka Akcyjna Wyrobów Bawełnianych I. K. Poznański w Łodzi, sygn. 976, s. 19.
25. Panorama zakładów Salomona Barcińskiego w Łodzi, 1909 r. Litografia Eckert & Pflug, Kunstanstalt, Lipsk. Przemysł Welniany S. Barciński i Spółka Łódź, sygn. 305.
26. Etykieta wyrobów firmy Karola Scheiblera, koniec XIX w. Litografia Robert Resiger, Łódź. Zjednoczone Zakłady Włókiennicze K. Scheiblera i L. Grohmana Spółka Akcyjna w Łodzi, sygn. 1678, s. 20.

27. Etykieta wyrobów Towarzystwa Schlösserowskiej Przędzalni Bawełny i Tkalni w Ozorkowie, ok. 1904 r. Schlösserowska Przędzalnia Bawełny i Tkalnia w Ozorkowie Spółka Akcyjna, sygn. 432, k. 54.
28. Etykieta wyrobów Towarzystwa Schlösserowskiej Przędzalni Bawełny i Tkalni w Ozorkowie, ok. 1905 r. Schlösserowska Przędzalnia Bawełny i Tkalnia w Ozorkowie Spółka Akcyjna, sygn. 432, k. 52.
29. Etykieta wyrobów Towarzystwa Schlösserowskiej Przędzalni Bawełny i Tkalni w Ozorkowie, ok. 1903 r. Litografia Robert Resiger, Łódź. Schlösserowska Przędzalnia Bawełny i Tkalnia w Ozorkowie Spółka Akcyjna, sygn. 432, k. 95.

26.

27.

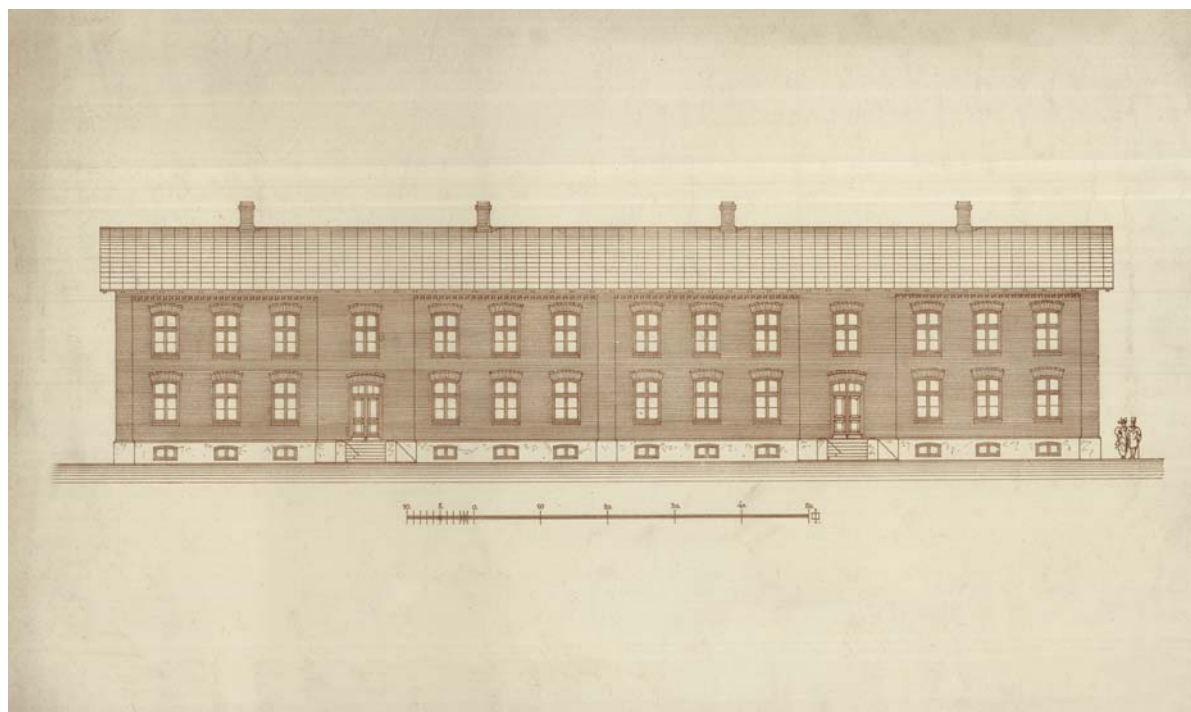
28.

29.

30.

31.

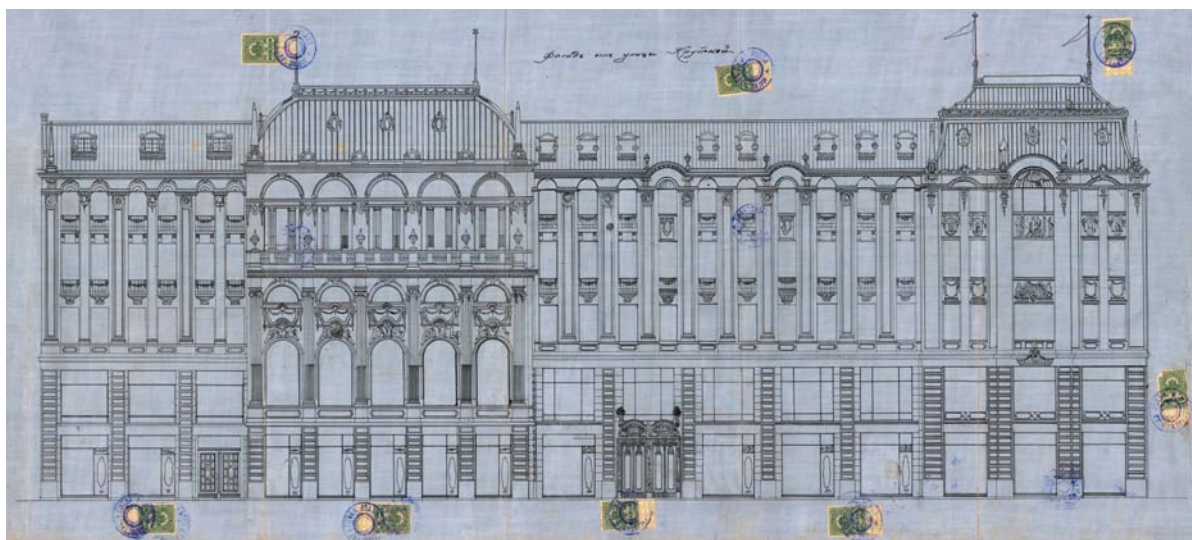

32.

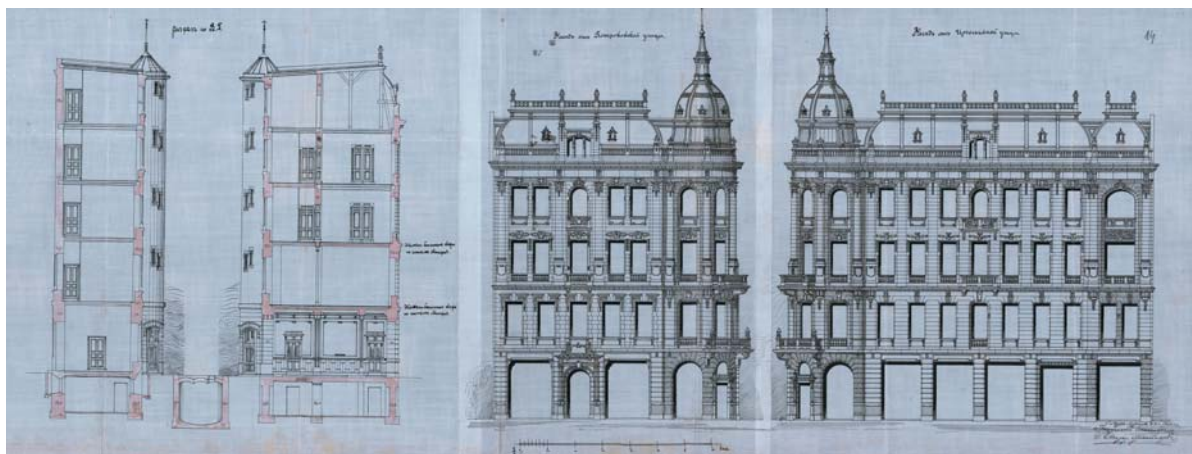
30. Pracownicy zakładów Scheiblera na podwórzu przed tzw. Bielnikiem Kopischa przy ul. św. Emilii (obecnie ul. ks. bpa. Wincentego Tymienieckiego 5) w Łodzi, ok. 1885–1895 r. Zbiór ikonograficzny Archiwum Państwowego w Łodzi, seria: Fabryki, podseria: Zakłady Scheiblera i Grohmana w Łodzi, sygn. 339.

31. Projekt elewacji frontowej domu mieszkalnego na Księżym Młynie dla robotników zakładów Karola Scheiblera, ok. 1900 r. Zbiór kartograficzny Archiwum Państwowego w Łodzi, seria: Zjednoczone Zakłady Włókiennicze K. Scheiblera i L. Grohmana Spółka Akcyjna w Łodzi, sygn. 5967.

32. Straż ogniowa przy fabryce Scheiblera w Łodzi pozująca do wspólnego zdjęcia pamiątkowego, b.d. Zbiór ikonograficzny Archiwum Państwowego w Łodzi, seria: Zjednoczone Zakłady Włókiennicze K. Scheiblera i L. Grohmana Spółka Akcyjna w Łodzi, sygn. 243.

33.

34.

35.

36.

33. Projekt na generalną przebudowę przez Towarzystwo Akcyjne „Grand Hotel” w Łodzi murowanego, dwupiętrowego domu z nadbudową dwóch pięter z mansardą pod numerem 72 na rogu ulic Piotrkowskiej i Krótkiej (obecnie ul. Piotrkowska 72). Projektował Rudolf Sunderland, 1912 r. Rząd Gubernialny Piotrkowski, seria: Wydział Budowlany, sygn. 13618, s. 7.

34. Elewacje kamienicy Wilhelma Landaua na rogu ulic Piotrkowskiej i Cegielnianej pod numerem 29 (obecnie ul. Piotrkowska 29) w Łodzi. Projektował Gustaw Landau-Gutenteger, 1902 r. Rząd Gubernialny Piotrkowski, seria: Wydział Budowlany, sygn. 9047, s. 14.

35. Projekt kamienicy Zygmunta Deutschmana przy ul. Nowo-Spacerowej 49 w Łodzi (obecnie al. T. Kościuszki 93). Projektował Gustaw Landau-Gutenteger, 1902 r. Rząd Gubernialny Piotrkowski, seria: Wydział Budowlany, sygn. 9004, s. 10.

36. Projekt budynku pierwszej w Polsce lecznicy dla zwierząt, założonej przez Karola Hugona Warikoffa i Alfreda Kajetana Kwaśniewskiego w Łodzi przy szosie Milscha 14 (obecnie ul. Mikołaja Kopernika 22). Ozdobą budynku jest metalowy posąg konia naturalnej wielkości, umieszczony na jego szczycie. Projektował Ignacy Stebelski, 1894 r. Rząd Gubernialny Piotrkowski, seria: Wydział Budowlany, sygn. 4296, s. 9.

Kościół Katolicki.

J. W.

38.

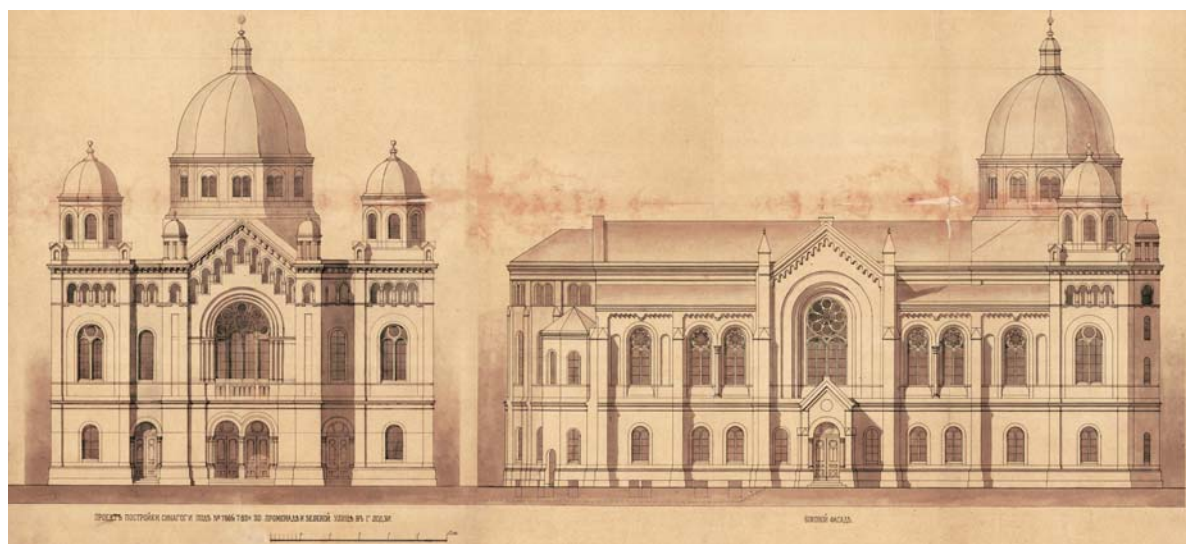
37. Kościół rzymskokatolicki pw. Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny w Łodzi przy ul. Kościelnej 8/10. Malował Ksawery Pillati, koniec XIX w. Zbiór albumów ikonograficznych, sygn. A-135, nlb.

38. Kościół ewangelicko-augsburski pw. Świętej Trójcy (obecnie kościół rzymskokatolicki pw. Zesłania Ducha Świętego) w Łodzi przy ul. Piotrkowskiej 2. Malował Ryszard Okniński, koniec XIX w. Zbiór albumów ikonograficznych, sygn. A-135, nlb.

Kościół
Prawosławny.

39.

40.

41.

39. Cerkiew prawosławna pw. św. Aleksandra Newskiego w Łodzi przy ul. Widzewskiej (obecnie ul. Jana Kilińskiego 56). Malował Ryszard Okniński, koniec XIX w. Zbiór albumów ikonograficznych, sygn. A-135, nlb.

40. Plan nieistniejącej dziś synagogi tzw. „postępowej”, „reformowanej” lub „wielkiej” w Łodzi przy ul. Spacerowej 2 (obecnie al. Tadeusza Kościuszki). Projektował Adolf Wolff, 1881 r. Rząd Gubernialny Piotrkowski, seria: Wydział Administracyjny, sygn. 8877, s. 29.

41. Nowy Rynek w Łodzi (obecnie plac Wolności) z usytuowanymi przy nim od strony południowej budynkami Wyższej Szkoły Rzemieślniczej, kościoła ewangelickiego pw. Świętej Trójcy i ratusza miejskiego. Fot. Bronisław Wilkoszewski, 1896 r. Zbiór ikonograficzny Archiwum Państwowego w Łodzi, sygn. Ł-I 3/53.

46.

47.

Протокол осмотра № 54.

1900 года марта 25 дня. Т. Стрелков.
Я, Оттомия Корнеев Александров Рюрикович
Обвиненный, в присутствии Александрова Прокурора
Стрелковского. Округом суда В.И. Михалюкова
и истрекованных по делу, на основании
315- и 1055 ст. ст. Уст. Ур. Судов. производил осмотр
предметов, отображенных по обыску в т. № 10-
Февраль сего года у Лосева Николаевича и
ищающих отомстить к преступной деятельности
Колосова Василия; предметы эти в протокол
осмотра Колосова Василия Александровского Управления. по
Могиле значены под номерами: 61, 73, 74 и 75,
76, 77, 78, 104 и 105.

61-а) Статья, написанная славянскими чернилами на
трех листах размытой бумаги, состоящая
двух частей. В первой говорится о переводе на поль-
-ский язык. Положение о работе кассы уголовного
-ного комитета славянских в 1895 году. Вторая
часть, написанная от В.И. Стрелкова: критика на дело
Положение, от Москвы зрелищ польской Святой
Крестной, причем автор наставляет на людей.
-мощи выданы поспе у. Давид касет рабо-
-чим, удаляющим от фабрик и заводов злодеев.

48
 Szanowny Panie Wasimierze!
 Szanowny Sifir humorysta widnia,
 ki powiedział: Der Mensch
 möchte manchmal eine Mi-
 lion geben, um etwas Geld
 zu haben! — Ja w tej chwili
 proponuję: odstąpienie od
 przyjętego wynagrodzenia 25 fl
 100 za aquarellę Poniatowskiego
 na kwotę 15 fl 100! — jeżeli
 byś Pan mógł mi dis
 się wyśtarac! — Proszę o odpo-
 wiedź króciutką, bo mi natym
 zależy. Z prawdziwą szacunką
 12/87
 2
 Juliusz Kossak

49.

48. Protokół oględzin przedmiotów odebranych Józefowi Piłsudskiemu przez żandarmerię rosyjską podczas jego aresztowania w Łodzi w nocy z 21 na 22 lutego 1900 r.

W wynajmowanym mieszkaniu przy ul. Wschodniej 19/4, Piłsudski ukrywający się pod nazwiskiem Józefa Dąbrowskiego, drukował nielegalnego „Robotnika” – organ prasowy niepodległościowej PPS. Zarząd Żandarmerii Guberni Piotrkowskiej, sygn. 143, s. 440.

49. List Juliusza Kossaka do Kazimierza Bartoszewicza w sprawie wynagrodzenia za akwarelę, 12 lutego 1887 r. Archiwum rodziny Bartoszewiczów, sygn. 3129, s. 18.

Cześć panie.

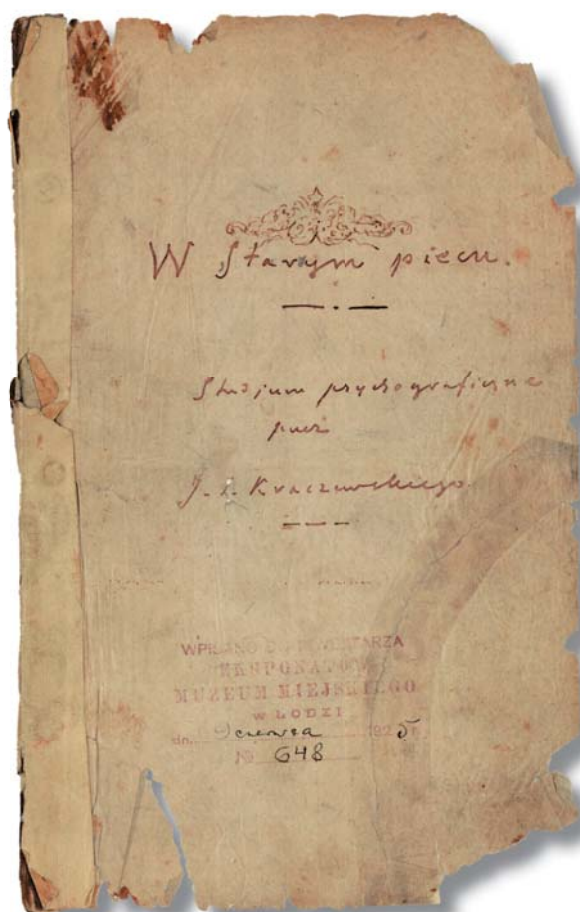
Niestety, list panicki przychodzi za późno, gdyż stypendium,
na skutek ustalenia jednego z członków Akademii,
obrotom już uprzednio komu innemu. Gdyby jednak
ow. kandydat się nie zgłosił przynajmniej z najwcześniejszą
odroczką panu. w przeciwnym razie bądź mi rozpoznać
do pięciu na rok. -

Załączam wyraz wysokiego pozdrowienia.

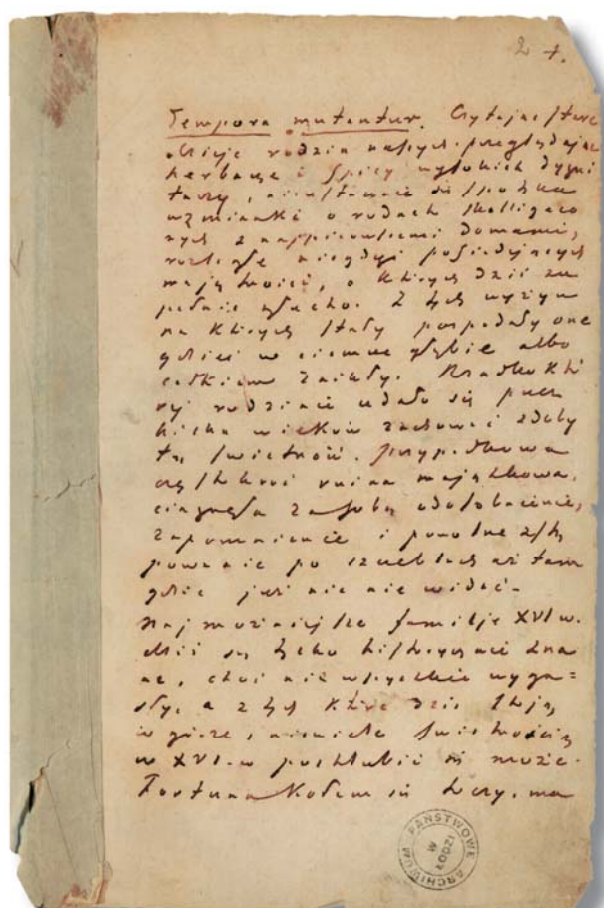
H. Dębowski

Vervey. 26. IV. 1915.

Hôtel Du Lac.

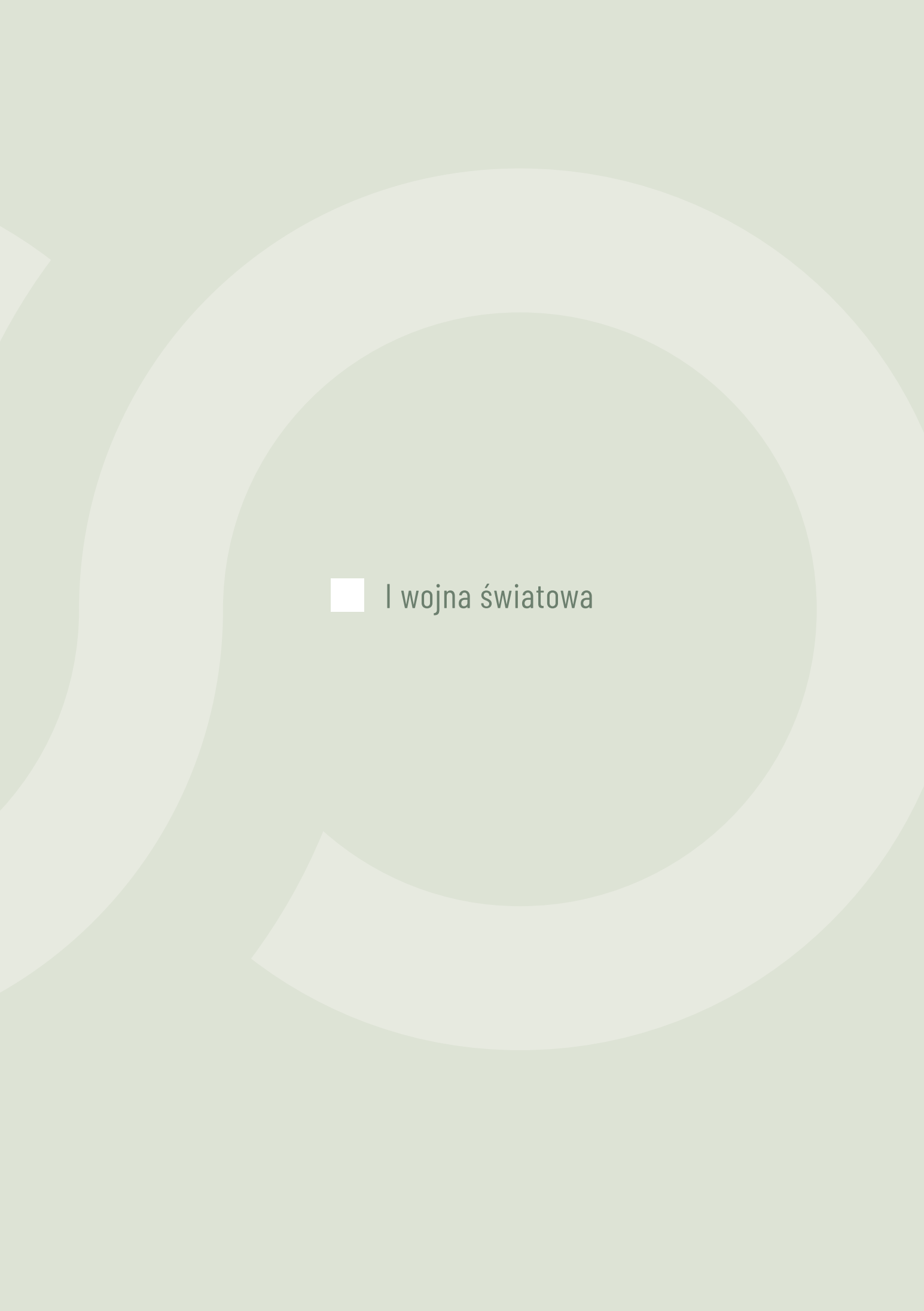

51.

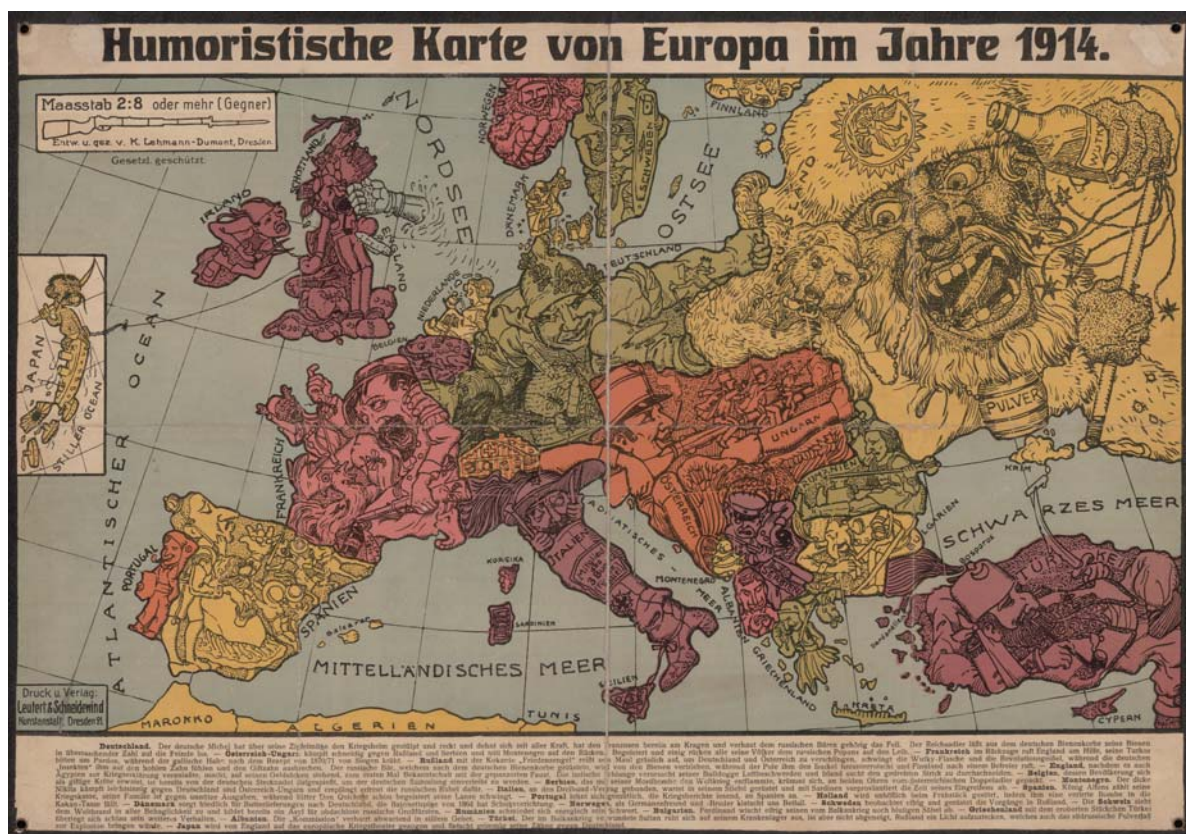

50. List Henryka Sienkiewicza do Kazimierza Bartoszewicza w odpowiedzi na jego prośbę o przyznanie stypendium, Vevey 26 kwietnia 1916 r. Archiwum rodziny Bartoszewiczów, sygn. 3308, s. 1.

51. Rękopis powieści Józefa Ignacego Kraszewskiego pt. *W starym piecu. Studium psychologiczne*, Drezno listopad 1878 r. Archiwum rodziny Bartoszewiczów, sygn. 2260, s. 1, 2.

■ I wojna światowa

52.

52. Humorystyczna mapa przedstawiająca Europę w 1914 r.

Druk i wydanie: Leutert & Schneidewind Kunstanstalt, Drezno. Zbiór kartograficzny Archiwum Państwowego w Łodzi, sygn. 5309.

53. Odezwa do mieszkańców Łodzi i żołnierzy rosyjskich wydana przez dowództwo wojsk niemieckich po zajęciu miasta w 1914 r. Zbiór druków i pism ulotnych, sygn. 201.

54. Ogłoszenie niemieckich władz wojskowych w Łodzi zakazujące miejscowej ludności wchodzenia na teren bitwy stoczonej pod miastem przez armie Niemiec i Rosji na przełomie listopada i grudnia 1914 r., Łódź 16 grudnia 1914 r. Zbiór druków i pism ulotnych, sygn. 288.

An die Einwohner von Lodz.

Die russischen Truppen sind aus Eurer Stadt abgezogen, Lodz ist in deutscher Hand.

Der deutsche Oberbefehlshaber sichert den Einwohnern Milde und gute Behandlung zu, aber nur unter der Bedingung, dass kein bewaffneter Widerstand geleistet wird. Es wird ferner angeordnet, dass die Einwohner alle bei ihnen versteckt gehaltenen russische Soldaten in Uniform oder in Zivilkleidung, alle Waffen und alles Heeresgerät den deutschen Truppen ausliefern. Zuwiderhandlung wird streng bestraft!

Russische Soldaten!

Gebt Euch gefangen und sammelt Euch am Südausgang von Zgierz.

Wir werden Euch gut behandeln und gut ernähren, ebenso wie Eure 250.000 Kameraden, denen es in deutscher Gefangenschaft sehr gut geht.

Wer von Euch dieser Aufforderung nicht Folge leistet, wird erschossen.

Der deutsche Oberbefehlshaber.

Do mieszkanców m. Łodzi.

Wojska rosyjskie ustąpiły z waszego miasta, Łódź jest w niemieckich rękach.—

Niemiecki dowódca zapewnia mieszkańców łagodne i dobre traktowanie ale tylko pod warunkiem, iż żadne zbrojne powstanie nie będzie miało miejsca

Rozkazuje się w dalszym ciągu, iż mieszkańcy mają natychmiast wydać wszystkich ukrytych rosyjskich żołnierzy, bądź w uniformie, bądź w ubraniu cywilnym; jak również oddać komendzie niemieckiej całą broń, oraz wszystkie zbroje, które do wojska należa. W przeciwnym razie winni podlegać będą srożej karze!

Rosyjscy żołnierze!

Poddawajcie się do niewoli i zbiercie się na południowym krańcu miasta Zgierza.

Bądźmy się z Wami dobrze obchodzić i dobrze Was żywić będziemy, — tak jak obchodzimy się z waszemi 250.000 kolegów, którym w niemieckiej niewoli bardzo się dobrze powodzi.

Kto z Was nie postąpi według tego wezwania zostanie rozstrzelany

Niemiecki Głównodowodzący.

Жителям г. Лодзи.

Русские войска выступили из Вашего города, Лодзь снова во владении германских войск.

Главкомандующий Германскими войсками уверяет, что будет обращаться с жителями в высшей степени милостиво, с тем только условием, что германские войска не встрять в город никакого вооруженного сопротивления.

Сейчас приказывается, чтобы жители выдали германским войскам всьх русских солдат в мундире или в штатском, платье спрятанных в город, а также всь Ваше оружие, и оружія оставленные русскими войсками в город.

Жители, которые не исполняют этого приказа, будут подвергнуты строжайшему наказанию!

Русские солдаты!

Сдавайтесь в наш плен и собирайтесь на юг гор. Згьеры. Мы будем с Вами хорошо обращаться и хорошую пищу дадим. Вам, такъ будемъ с Вами обращаться, какъ обращаемся с Вашими 250.000 товарищей, которые находятся в германском плену, и которые тамъ очень хорошо и безопасно живутъ.

Ть изъ Васъ, которые не подвергнутся этому приказу будутъ расстреляны.

Главномандующий германскими войсками.

53.

BEKANNTMACHUNG.

Die Plünderung der Schlachtfelder um Lodz hat in den letzten Tagen einen derartigen Umfang angenommen, dass deren Betreten Jedermann unbedingt verboten wird.

Zu widerhandelnde werden in Haft genommen, Widerstand leistende sofort erschossen werden.

Lodz, 16./XII 1914.

Der Kommandant.

OGŁOSZENIE.

Rabunki na polu bitwy pod Łodzią przybrały w ostatnich dniach takie rozmiary, iż zakazuje się niniejszem każdemu chodzenia po tych polach.

Kto przekroczy to rozporządzenie zostanie natychmiast aresztowany, kto by stawiał opór czynny zostanie natychmiast rozstrzelany.

Łódź 16./XII 1914.

Komendant.

ОБЪЯВЛЕНИЕ.

Грабежи на поляхъ битвы въ окрестностяхъ гор. Лодзи возросли въ послѣднихъ дняхъ до такихъ размѣровъ, что ходьба по этимъ полямъ строго воспрещается.

Лица, неисполняющіе это распоряженіе, будутъ арестованы, причемъ лица, сопротивляющіеся арестованію, будутъ немедленно разстрѣляны.

Гор. Лодзь, 16 Декабря 1914 г.

Комендантъ.

54.

55.

55. Wieża wodna w zabudowaniach dworca Łódź Kaliska zburzona przez wojska niemieckie. Fot. Michał Daszewski, październik 1914 r. Zbiór ikonograficzny Archiwum Państwowego w Łodzi, sygn. W-I 5/1.

56. Most Drogi Żelaznej Fabryczno-Łódzkiej na rzece Jasień wysadzony w czasie rosyjsko-niemieckich działań wojennych w 1914 r. Komisja Szacunkowa Miejskowa w Łodzi, sygn. 5850, k. 61.

57. Willa rodziny Lange na Radogoszczu przy ul. Zgierskiej po ostrzale artyleryjskim w listopadzie 1914 r. Fot. Michał Daszewski, kwiecień 1915 r. Zbiór ikonograficzny Archiwum Państwowego w Łodzi, sygn. W-I 5/143.

Most na rzecze Jasieni Dr. iel Fabr. Lódzkiej

56.

Villa Lange. Radogorza. II. 1915.

57.

WOJNA SWIATOWA 1915

Łódź, gazownia -
sprzedaż koksu

WOJNA EUROPEJSKA 1915 r.

SPRZEDAŻ KOKSU W GAZOWNIACH ŁÓDZKICH BIEDNEJ LUDNOŚCI. —

— SZNUR OSÓB POMIĘDZY OKIENKIEM WYDZIAŁU SPRZEDAŻY KOKSU I MIEJSCEM WYDAWANIA KOKSU,
JAK RÓWNIEŻ WYDAWANIE KOKSU W MIARACH $\frac{1}{4}$ HEKTOLITROWYCH PRZY POMOCY 4 LEJ. —

58.

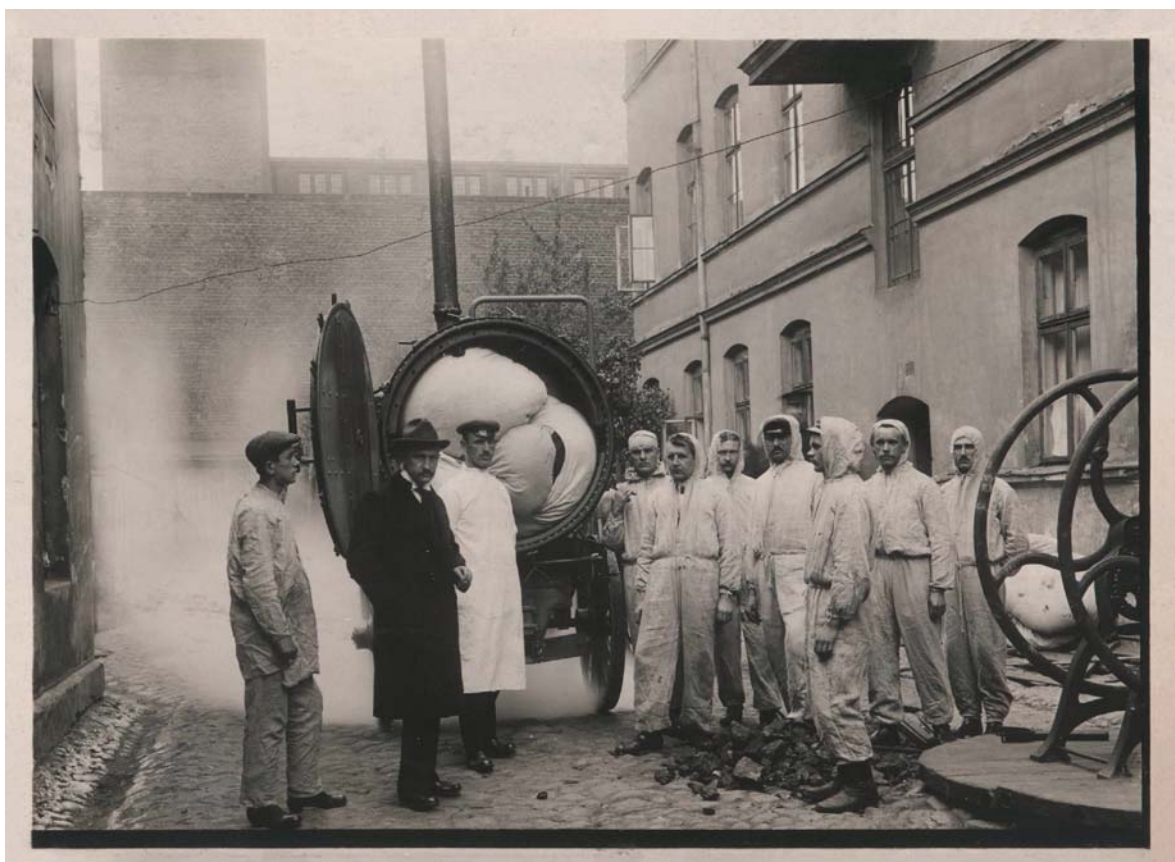
Wojna Światowa

ok. 1915.

*Bruceville - konfiskata
drzewa kociącego przez
Niemców.*

59.

60.

58. Biedni mieszkańcy Łodzi w kolejce do Gazowni Miejskiej po koks, 1915 r. Zbiór ikonograficzny Archiwum Państwowego w Łodzi, sygn. W-I 5/4.

59. Konfiskata przez Niemców dzwonów kościelnych w Burzeninie, ok. 1915 r. Zbiór ikonograficzny Archiwum Państwowego w Łodzi, sygn. W-I 5/52.

60. Ruchoma komora dezynfekcyjna przy ul. Targowej 61 w Łodzi, 1916 r. Zbiór ikonograficzny Archiwum Państwowego w Łodzi, sygn. W-I 5/58.

Wszelkie podrabianie karty niniejszej będzie sądownie ścigane.

KARTA WAŻNA od 16/IV do 29/IV włącznie. Następne karty wydane będą od 23/IV do 28/IV włącznie.
BROT-KARTE GÜLTIG vom 16/IV bis 29/IV incl. Nächste Brot-Karten Ausgabe vom 23/IV bis 28/IV incl.

Rosdiger & Mueller, Łódź.

Jede Nachahmung dieser Karte wird gerichtlich verfolgt.

61.

Wszelkie podrabianie karty niniejszej będzie sądownie ścigane.

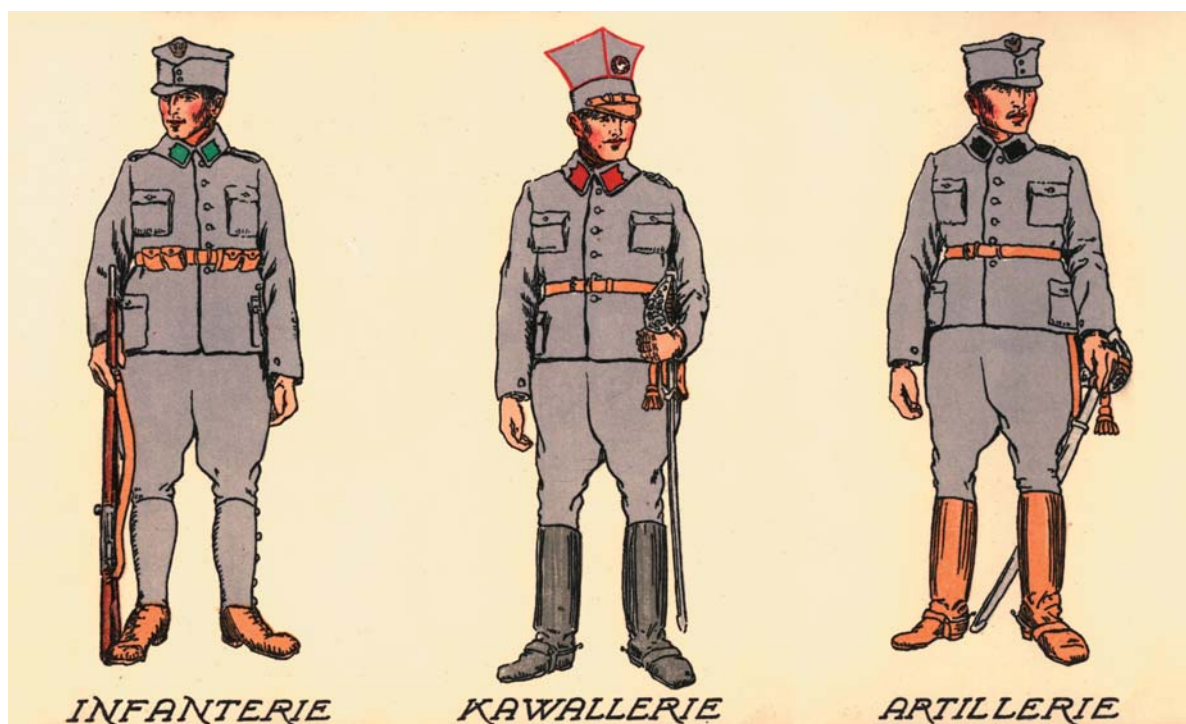

Karta ważna od 25/6 do 8/7 włącznie. Następne karty wydane będą od 2/7 do 7/7 włącznie.
Brot-Karte gültig vom 25/6 bis 8/7 incl. Nächste Brot-Karten Ausgabe vom 2/7 bis 7/7 incl.

Jede Nachahmung dieser Karte wird gerichtlich verfolgt.

62.

63.

61. Karty na chleb, cukier i mydło obowiązujące w Łodzi od 16 do 29 kwietnia 1917 r. Litografia Resiger & Mueller, Łódź. Zbiór druków i pism ulotnych, sygn. 495, s. 308.

62. Karty żywnościowe Łódzkiego Komitetu Rozdziału Mąki i Chleba z datą ważności od 25 czerwca do 8 lipca 1917 r. Nie weszły do obiegu z powodu kradzieży części nakładu z magazynu drukarni przed planowaną datą emisji. Akta miasta Łodzi, sygn. 63483, k. 11.

63. Umundurowanie piechura, ułana i artylerzysty oraz inne nakrycia głowy noszone w Legionach Polskich. Wydawnictwo austriackie pt. *Uniformen-Tafeln der unter einem K. und K. Kommando stehenden Polnischen Legionen*, b.d. Zbiór druków i pism ulotnych, sygn. 495, s. 75–78.

64.

64. Program obchodów rocznicy uchwalenia Konstytucji 3 Maja, Łódź 1916 r. Litografia Zygmunt Terakowski w Łodzi. Zbiór druków i pism ulotnych, sygn. 448a, s. 16.

65. Afisz Łódzkiego Komitetu obchodu setnej rocznicy zgonu Tadeusza Kościuszki, informujący o uroczystościach organizowanych w mieście w dniach 13–15 października 1917 r., Łódź 10 października 1917 r. Druk Hessena i Manitiusa w Łodzi. Zbiór druków i pism ulotnych, sygn. 452, s. 4.

1817

1917

Łódzki Komitet obchodu setnej rocznicy zgonu TADEUSZA KOŚCIUSZKI

PIOTRKOWSKA 102

zawiadamia o uroczystościach odbyć się mających:

Sobota, dnia 13-go października:

O godzinie 12-ej zawieszenie wykładów w szkołach.

TEATR POLSKI.

O godzinie 3-ej po południu przedstawienie dla szkół bezpłatne:

„KOŚCIUSZKO POD RACŁAWICAMI”

z przedmową.

O godzinie 7½ wieczorem po cenach zwyczajnych:

„KOŚCIUSZKO POD RACŁAWICAMI”

z przedmową.

Obchody, połączone ze śpiewami, deklamacjami i odczytem:

W sali Geyera przy ul. Piotrkowskiej 295

o godzinie 6 wieczorem, urządza Polska Macierz Szkolna.

Stowarz. Nauczycieli Chrześcijan, ul. Andrzeja 4.
(Dla członków i wprowadzonych gości). Początek o godz. 6-ej wiecz.**Stowarzyszenie muzyczne Szopena,**

Spacerowa 40, dla członków i wprowadzonych gości. Początek o godz. 8-ej wiecz.

Stowarzyszenie „Talmud Tora”, o g. 4-ej po poł.

Związek Młodzieży „Żagiew” w sali „Luna”

(AKADEMIA), w niedzielę o 12-ej w obiad.

W Szkole ludowej przy ulicy Jakóba Nr. 10,
o godzinie 4-ej po południu.

Niedziela, dnia 14-go października:

Sprzedaż znaczka, broszur i przedmiotów pamiątkowych.

Przyjęcie delegatów (punkt zbioru Biuro Komitetu ul. Piotrkowska 102).

Wielkie, uroczyste zebranie narodowe
(AKADEMIA)odbędzie się o g. 4-ej pop. w Sali Koncertowej przy ul. Dzielnej 18.
Przemówienia. Odczyt. Deklamacja. Zjednoczone Chóry. Orkiestra.
Bilety bezpłatnie wydaje Biuro Komitetu Piotrkowska 102. — Po rozpoczęciu zebrania wstąpi wczorajsz.**TEATR POLSKI.**

Dwa przedstawienia: „KOŚCIUSZKO POD RACŁAWICAMI”, z przedmową.

Pierwsze o godz. 3-ej po południu — drugie o godz. 7½ wiecz.

Obchody połączone z odczytami, śpiewami i deklamacją:

Resursa Rzemieślnicza, ul. Widzewska 117

dla swoich członków i zaproszonych gości. Początek o godz. 3-ej pop.

Stowarzyszenie Handlowców Polskich
Piotrkowska Nr. 108.

(Dla swoich członków i zaproszonych gości). Początek o godz. 8-ej wiecz.

Stow. Robotników Chrześcijańskich
Przejazd Nr. 34.

(Dla członków i zaproszonych gości). Początek o g. 5-ej po poł. (Urządza Macierz wraz ze Stowarzyszeniem).

Stowarz. Śpiewacze imienia Moniuszki
Szkolna 28. Poc. o g. 7-ej wiecz. (Dla członków i wprowadzonych gości).

Poniedziałek, dnia 15-go października: Obchody uroczyste, połączone z odczytami, śpiewami i deklamacją:

Sala Koncertowa przy ul. Dzielnej: Poc. o g. 7-ej wiecz. (wejście za biletami — bezpłatne). Urządza Polska Macierz Szkolna.

Stowarzyszenie Żydowskie, Plac Kościelny, poc. o godz. 4-ej po poł. :: Stowarz. Żydowskie, ul. Średnia 8 :: Szkoła ludowa Nr. 10.

BAŁUTY: w Sali przy ulicy Zawadzkiej Nr. 22, początek o godzinie 4-ej po południu (urządza Polska Macierz — Oddział Bałucki).

Prócz tego będą urządzone obchody we wszystkich miejskich i prywatnych szkołach.

Niedziela, dnia 14-go października (dlaży cng).

Stowarzyszenie „Praca” w Sali Geyera
Piotrkowska 295. Początek o godzinie 4-ej po południu.**Sala Poznańskiego przy ulicy Ogrodowej 18.** Początek o g. 2-ej pop.**Stowarz. Pracowników Składow Aptecznych, Cegielniana 15,**
o godzinie 6-ej wieczorem (dla członków i swoich gości).

Stowarzyszenie nauczycieli żydów.

BAŁUTY. W sali Ochronki przy ul. Franciszkańskiej 87
początek o godzinie 3-ej po południu.W sali przy ulicy Aleksandrowskiej Nr. 37
początek o g. 4-ej po poł. (Urządza Macierz Szkolna, oddział Bałucki).**KOZINY.** W Sali przy ulicy Promyka.
Początek o godzinie 3-ej po południu.**CHOJNY.** W Sali przy ulicy Rzgowskiej Nr. 95
o godzinie 3-ej po południu.

(Urządza Chojńska Rada Opiekunów).

WIDZEW. W herbaciarni „Naprzód”.
W Sali Macierzy Szkolnej, Oddział Widzewski.
W Sali Stowarzyszenia Spożywczego „Żorza”.

Sala Koncertowa przy ulicy Dzielnej Nr. 18.

Koncert Łódzkiej Orkiestry Symfonicznej
z udziałem MIELCERA i chórów połączonych, z przedmową.
Początek o godzinie 8-ej wieczorem.

Poniedziałek, 15-go października:

Setna rocznica zgonu
TADEUSZA KOŚCIUSZKI
smierci 18 października 1817 r. o g. 10 w.

DEKORACJA MIASTA. Sprzedaż znaczka i broszur oraz przed-
miotów pamiątkowych. Zawieszenie wykładów w szkołach.
Zamknięcie sklepów.

O godz. 10-ej uderzenie w dzwony we wszystkich kościołach.

NABOŻEŃSTWO DLA MŁODZIEŻY W KOŚCIELE ŚW. KRZYŻA.
o g. 8-ej r. szkoły elementarne — o g. 9-ej r. szkoły średnie.Uroczyste nabożeństwo w kościele Św. Stanisława Kostki
o godzinie 11½ rano.

Odsłonięcie Tablicy pamiątkowej. Przemówienia. Chóry i Orkiestra Symfoniczna.

Po nabożeństwie: Sadzenie dębu pamiątkowego obok kościoła.

POPULARNY KONCERT ŁÓDZKIEJ ORKIESTRY SYMFONICZNEJ
z przedmową

w Sali Koncertowej, Dzielna 18. Początek o godzinie 3-ej po południu.

TEATR POLSKI.

Wieczorem o godz. 7½ uroczyste przedstawienie sztuki Z. Wojnarowskiej

„Tadeusz Kościuszko”

z prologiem.

The background features a series of concentric circles in shades of light green and cream. A small white square icon is positioned to the left of the text.

20-lecie międzywojenne

ziao się to w wojewódzkim mieście Łodzi, Roku Pańskiego tysiąc dzie-
wieset trzydziestego czwartego, dnia szóstego, miesiąca stycznia,
kiedy Prezydentem Najjaśniejszej Rzeczypospolitej Polskiej był
profesor Ignacy Mościcki, Prezesem Rady Ministrów Janusz Jędrze-
jewicz, Wojewoda Łódzki Aleksander Hauke-Nowak, Duszpa-
sterzem Diecezji Łódzkiej ksiądz biskup dr. Wincenty Tymieniecki
Łódzkim Starostą, Grodzkim Kazimierz Podobiński, Komisarzem Rza-
dowym Zarządu m. Łodzi inż. Wacław Wojewódzki, kiedy Przewodni-
czącym Centralnego Związku Korporacji Rominiarskich na Rzecz-
pospolitą Polską, był Brunon Wons, a Przewodniczącym Korporacji
Rominiarskiej na województwo Łódzkie Stanisław Urbaniski.

Zarząd Korporacji na woj. Łódzkie w osobach: Berenta Józefa,
Barczyńskiego Mieczysława, Hofmana Stefana, Smetkiewicza Wincen-
tego i Malaszkę Józefa na miejsce zniszczonego sztandaru z roku 1905
ufundował nowy i takowy poświęcić postanowił.

Wtórku poświęcenia w obecności przedstawicieli władz i zapro-
szonych gości dokonał w kościele parafialnym Matki Boskiej Zwycię-
skiej ksiądz prałat Dominik Barczyński.

Podzicami Chrzestnymi byli:

Brunon Wons: <i>Brunon Wons</i>	Józefa Barczyńskiego: <i>Józef Barczyński</i>
Antoni Bąszczewski: <i>Antoni Bąszczewski</i>	Maria Pachnicha: <i>M. Pachnicha</i>
Józef Berendt: <i>Józef Berendt</i>	Stanisława Smetkiewicza: <i>St. Smetkiewicz</i>
Józef Adamczyk: <i>Józef Adamczyk</i>	Kazimiera Urbaniska: <i>Kazimiera U.</i>
Józef Fidler: <i>Józef Fidler</i>	Stanisława Malaszkowa: <i>Stanisława</i>

70.

69. Akt poświęcenia nowo ufundowanego sztandaru korporacji kominiarskiej na województwo łódzkie, Łódź 6 stycznia 1934 r. Zbiór dyplomów, sygn. T-94, s. 1.

70. Książka próbek tkanin produkowanych w zakładach Poznańskiego w Łodzi, lata 1931–1933. Spółka Akcyjna Wyrobów Bawełnianych I. K. Poznański w Łodzi, sygn. 909, nlb.

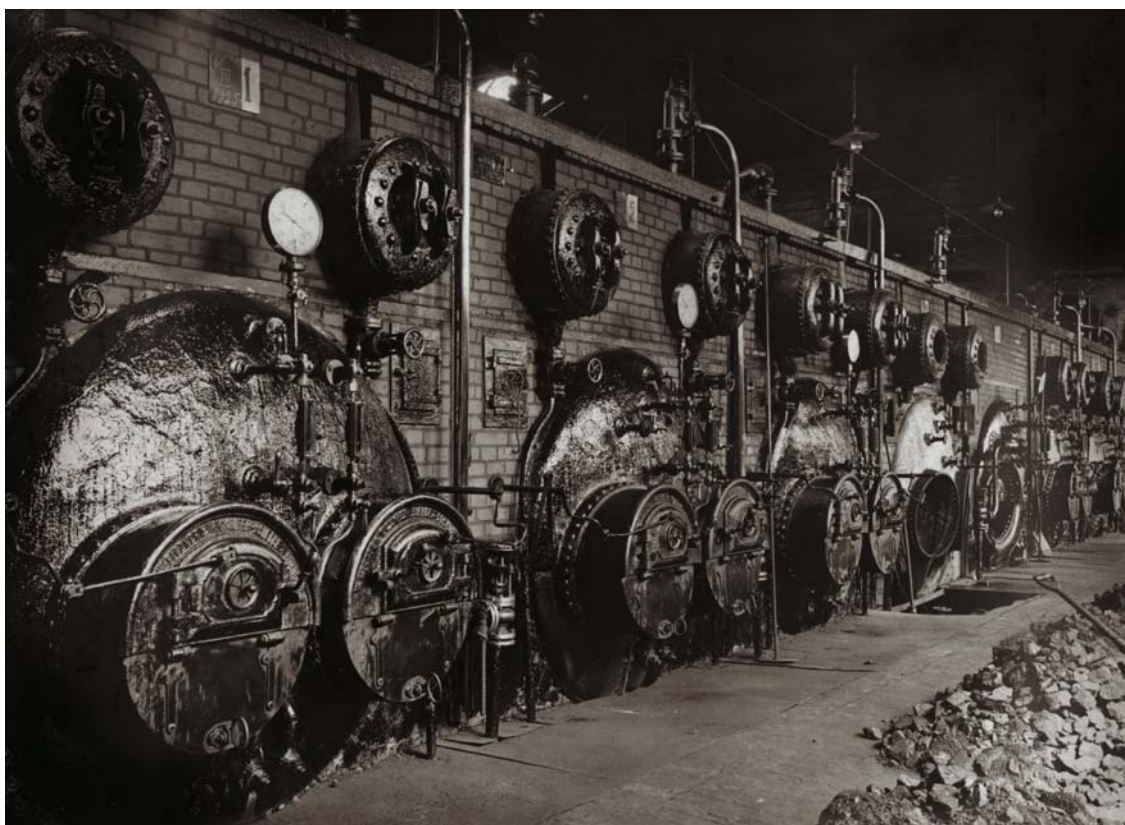

71.

71. Brama tkalni Ludwika Grohmana przy ul. Targowej w Łodzi z charakterystycznymi masywnymi kolumnami nazywanymi „beczkami Grohmana”, przed 1939 r. Zbiór albumów ikonograficznych, sygn. A-105, zdj. 11.

72. Kotłownia w przędzalni bawełny na Księżym Młynie w Łodzi, przed 1939 r. Zbiór albumów ikonograficznych, sygn. A-105, zdj. 19.

73. Produkcja tkanin w Zjednoczonych Zakładach Przemysłowych K. Scheiblera i L. Grohmana w Łodzi, przed 1939 r. Zbiór albumów ikonograficznych, sygn. A-105, zdj. 40.

72.

73.

74.

75.

76.

74. Dworzec Łódź Fabryczna. Fot. Włodzimierz Pfeiffer, 1930 r. Archiwum Włodzimierza Pfeiffera (księgarza i fotografa łódzkiego), sygn. 10.302.

75. Siedziba Urzędu Wojewódzkiego w Łodzi w budynku dawnego pałacu Izraela Poznańskiego przy ul. Ogrodowej 15. Fot. Włodzimierz Pfeiffer, 1931 r. Archiwum Włodzimierza Pfeiffera (księgarza i fotografa łódzkiego), sygn. 10.343.

76. Widok na ulicę Piotrkowską w Łodzi, po prawej stronie Grand Hotel. Fot. Włodzimierz Pfeiffer, b.d. Archiwum Włodzimierza Pfeiffera (księgarza i fotografa łódzkiego), sygn. 10.354.

Fot. A. MEYER, Łódź

77.

77. Uroczyste otwarcie szpitala im. Prezydenta Ignacego Mościckiego w Łodzi. Na zdjęciu widoczni: prezydent RP Ignacy Mościcki, minister pracy i opieki społecznej Aleksander Prystor oraz prezydent miasta Łodzi Bronisław Ziemięcki. Fot. Aleksander Meyer, Łódź 25 kwietnia 1930 r. Zbiór ikonograficzny Archiwum Państwowego w Łodzi, sygn. W-IV 6/1.

78. Uroczystość odsłonięcia pomnika Tadeusza Kościuszki na placu Wolności w Łodzi, 14 grudnia 1930 r. Zbiór ikonograficzny Archiwum Państwowego w Łodzi, sygn. W-I 6/256.

79. Defilada czołgów rozpoznawczych (tankietek) TK-3 na placu Wolności w Łodzi podczas obchodów Narodowego Święta Niepodległości, 11 Listopada 1938 r. Zbiór ikonograficzny Archiwum Państwowego w Łodzi, sygn. W-I 6/336.

78.

79.

Program № 25. **MIEJSKI KINEMATOGRAF OŚWIATOWY** WODNY RYNEK (RÓG ROKICIAŃSKI) dojazd tramwajami 6 i 10.

Dla młodzieży dozwolone! od dn. 19 do 25 maja 1924 r. Dla młodzieży dozwolone!

„QUO VADIS”

dramat w 6-ciu aktach według powieści HENRYKA SIENKIEWICZA.

Początek seansów o g. 2⁰⁰, 4⁰⁰, 6⁰⁰, 8⁰⁰, w soboty, niedziele i święta o g. 1⁰⁰, 2⁰⁰, 4⁰⁰, 6⁰⁰, 8⁰⁰.

Drukarnia Polska w Łodzi, ul. Przejazd 19.

80.

Telef. 18-26. **MIEJSKI** Telef. 18-26. **Kinematograf Oświatowy** WODNY RYNEK (Róg Rokiciński) dojazd tramwajem 6 i 10.

PROGRAM № 21.
Od wtorku, dnia 25 do 31 maja r. b.

Dla dorosłych: początek codziennie o godz. 5⁰⁰ i 8⁰⁰.
Dla młodzieży: początek o godz. 3 (w soboty i niedziele o godz. 1⁰⁰ i 3⁰⁰ p. p.).

Telef. 18-26. **MIEJSKI** Telef. 18-26. **Kinematograf Oświatowy** WODNY RYNEK (Róg Rokiciński) dojazd tramwajem 6 i 10.

ROBIN HOOD (ROBIN z LASU)

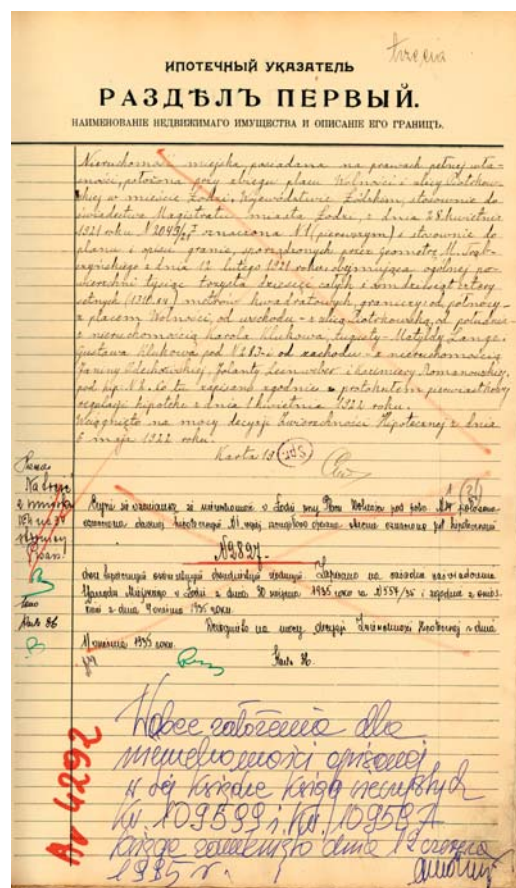
Epokowy dramat w 10-ciu częściach, osnuty na tle legendy anglosaskiej.
Rzecz dzieje się podczas 3-ej wyprawy Krzyżowej.
W roli głównej słynny DOUGLAS FAIRBANKS.

Seanse bezpłatne 1) Początek życia. 2) Krwiobieg. 3) Plazy. 4) Narządy trawienia.

Ilustracja muzyczna pod kierunkiem Ign. Czapinskiego.

Ceny miejsc dla młodzieży I - 0,25 gr., II - 0,20 gr., III - 0,10 gr. Drukarnia Polska w Łodzi, ul. Przejazd 19. Ceny miejsc dla dorosłych: I - 0,70 gr., II - 0,60 gr., III - 0,30 gr.

81.

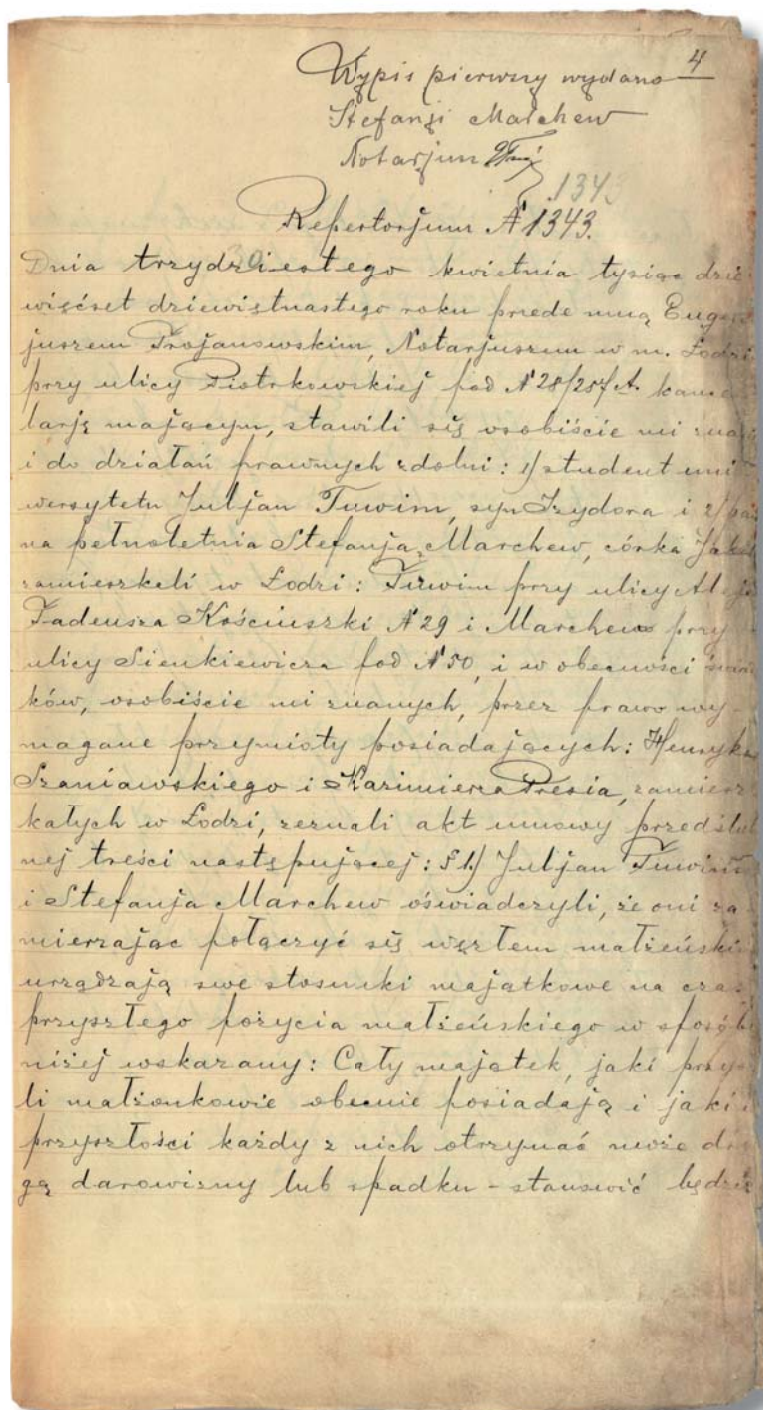

82.

80. Afisz zapowiadający dramat w 6-ciu aktach pt. *Quo vadis* według powieści Henryka Sienkiewicza w Miejskim Kinematografie Oświatowym w Łodzi, 1924 r. Drukarnia Polska w Łodzi. Akta miasta Łodzi, sygn. 17062, s. 16.

81. Afisz zapowiadający dramat w 10-ciu częściach pt. *Robin Hood* w Miejskim Kinematografie Oświatowym w Łodzi, 1926 r. Drukarnia Polska w Łodzi. Akta miasta Łodzi, sygn. 17064, s. 27.

82. Księga wieczysta dla nieruchomości przy placu Wolności I w Łodzi, lata 1922–1995. Księgi hipoteczne miasta Łodzi, sygn. 8/817, okładka i k. 3.

83.

83. Intercyza przedślubna poety Julina Tuwima i Stefanii Marchew, Łódź 30 kwietnia 1919 r. Akta notariusza Eugeniusza Trojanowskiego w Łodzi, sygn. 64, k. 4.

84. Księga postępów i sprawowania uczniów Miejskiego Gimnazjum Męskiego im. J. Piłsudskiego w Łodzi zawierająca oceny z przedmiotów Jana Karskiego (właściwie Jana Romualda Kozielewskiego), w latach II wojny światowej kuriera i emisariusza władz Polskiego Państwa Podziemnego, 1929/30. Miejskie Gimnazjum Męskie im. J. Piłsudskiego w Łodzi, sygn. 60, nlb.

85. Karta z ksiąg ludności stałej miasta Łodzi z lat 1903–1931 zawierająca informacje o Arturze Szyku, artyście grafiku, malarzu, ilustratorze książek i karykaturyście. Akta miasta Łodzi, sygn. 10056, k. 480.

MIEJSKIE GIMNAZJUM MĘSKIE
im. Józefa Piłsudskiego

KSIĘGA POSTĘPÓW I SPRAWOWANIA

Klasa III oddz. 1

19 30 rok szkolny.

№	Nazwisko i imię ucznia	P R Z E D M I O T Y															U W A G I	
		Wzrost	Waga	Średnia ocen	Średnia ocen	Średnia ocen	Średnia ocen	Średnia ocen	Średnia ocen	Średnia ocen	Średnia ocen	Średnia ocen	Średnia ocen	Średnia ocen	Średnia ocen	Średnia ocen		
11 816	Kamasa Jolanta	Wzrost	162	162	162	162	162	162	162	162	162	162	162	162	162	162	Postanowienie Rady Pedagogicznej dn. 1930.10.10	
		Waga	42	42	42	42	42	42	42	42	42	42	42	42	42	42		
		Średnia ocen	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0		
		Średnia ocen	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0		
		Średnia ocen	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0		
12 817	Korsunski Eugeniusz	Wzrost	162	162	162	162	162	162	162	162	162	162	162	162	162	162	Postanowienie Rady Pedagogicznej dn. 1930.10.10	
		Waga	42	42	42	42	42	42	42	42	42	42	42	42	42	42		
		Średnia ocen	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0		
		Średnia ocen	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0		
		Średnia ocen	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0		
13 818	Korsunski Jan	Wzrost	162	162	162	162	162	162	162	162	162	162	162	162	162	162	Postanowienie Rady Pedagogicznej dn. 1930.10.10	
		Waga	42	42	42	42	42	42	42	42	42	42	42	42	42	42		
		Średnia ocen	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0		
		Średnia ocen	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0		
		Średnia ocen	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0		
14 819	Korsunski Jadwiga	Wzrost	162	162	162	162	162	162	162	162	162	162	162	162	162	162	Postanowienie Rady Pedagogicznej dn. 1930.10.10	
		Waga	42	42	42	42	42	42	42	42	42	42	42	42	42	42		
		Średnia ocen	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0		
		Średnia ocen	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0		
		Średnia ocen	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0		

84.

480

ИМЕНА И ПРОФИЛЫ	Имя	Пол	Дата рождения	№	Дата	Имя	Примечание	Имя	Пол									
ИМЕНА И ПРОФИЛЫ																		
ИМЕНА И ПРОФИЛЫ																		
ИМЕНА И ПРОФИЛЫ																		
ИМЕНА И ПРОФИЛЫ																		
ИМЕНА И ПРОФИЛЫ																		
ИМЕНА И ПРОФИЛЫ																		
ИМЕНА И ПРОФИЛЫ																		
ИМЕНА И ПРОФИЛЫ																		
ИМЕНА И ПРОФИЛЫ																		
ИМЕНА И ПРОФИЛЫ																		
ИМЕНА И ПРОФИЛЫ																		
ИМЕНА И ПРОФИЛЫ																		
ИМЕНА И ПРОФИЛЫ																		
ИМЕНА И ПРОФИЛЫ																		
ИМЕНА И ПРОФИЛЫ																		
ИМЕНА И ПРОФИЛЫ																		
ИМЕНА И ПРОФИЛЫ																		
ИМЕНА И ПРОФИЛЫ																		
ИМЕНА И ПРОФИЛЫ																		
ИМЕНА И ПРОФИЛЫ																		
ИМЕНА И ПРОФИЛЫ																		
ИМЕНА И ПРОФИЛЫ																		
ИМЕНА И ПРОФИЛЫ																		
ИМЕНА И ПРОФИЛЫ																		
ИМЕНА И ПРОФИЛЫ																		
ИМЕНА И ПРОФИЛЫ																		
ИМЕНА И ПРОФИЛЫ																		
ИМЕНА И ПРОФИЛЫ																		
ИМЕНА И ПРОФИЛЫ																		
ИМЕНА И ПРОФИЛЫ																		
ИМЕНА И ПРОФИЛЫ																		
ИМЕНА И ПРОФИЛЫ																		
ИМЕНА И ПРОФИЛЫ																		
ИМЕНА И ПРОФИЛЫ																		
ИМЕНА И ПРОФИЛЫ																		
ИМЕНА И ПРОФИЛЫ																		
ИМЕНА И ПРОФИЛЫ																		
ИМЕНА И ПРОФИЛЫ																		
ИМЕНА И ПРОФИЛЫ																		
ИМЕНА И ПРОФИЛЫ																		
ИМЕНА И ПРОФИЛЫ																		
ИМЕНА И ПРОФИЛЫ																		
ИМЕНА И ПРОФИЛЫ																		
ИМЕНА И ПРОФИЛЫ																		
ИМЕНА И ПРОФИЛЫ																		
ИМЕНА И ПРОФИЛЫ																		
ИМЕНА И ПРОФИЛЫ																		
ИМЕНА И ПРОФИЛЫ																		
ИМЕНА И ПРОФИЛЫ																		
ИМЕНА И ПРОФИЛЫ																		
ИМЕНА И ПРОФИЛЫ																		
ИМЕНА И ПРОФИЛЫ																		
ИМЕНА И ПРОФИЛЫ																		
ИМЕНА И ПРОФИЛЫ																		
ИМЕНА И ПРОФИЛЫ																		
ИМЕНА И ПРОФИЛЫ																		
ИМЕНА И ПРОФИЛЫ																		
ИМЕНА И ПРОФИЛЫ																		
ИМЕНА И ПРОФИЛЫ																		
ИМЕНА И ПРОФИЛЫ																		
ИМЕНА И ПРОФИЛЫ																		
ИМЕНА И ПРОФИЛЫ																		
ИМЕНА И ПРОФИЛЫ																		
ИМЕНА И ПРОФИЛЫ																		
ИМЕНА И ПРОФИЛЫ																		
ИМЕНА И ПРОФИЛЫ																		
ИМЕНА И ПРОФИЛЫ																		
ИМЕНА И ПРОФИЛЫ																		
ИМЕНА И ПРОФИЛЫ																		
ИМЕНА И ПРОФИЛЫ																		
ИМЕНА И ПРОФИЛЫ																		
ИМЕНА И ПРОФИЛЫ																		
ИМЕНА И ПРОФИЛЫ																		
ИМЕНА И ПРОФИЛЫ																		
ИМЕНА И ПРОФИЛЫ																		
ИМЕНА И ПРОФИЛЫ																		
ИМЕНА И ПРОФИЛЫ																		
ИМЕНА И ПРОФИЛЫ																		
ИМЕНА И ПРОФИЛЫ																		
ИМЕНА И ПРОФИЛЫ																		
ИМЕНА И ПРОФИЛЫ																		
ИМЕНА И ПРОФИЛЫ																		
ИМЕНА И ПРОФИЛЫ																		
ИМЕНА И ПРОФИЛЫ																		
ИМЕНА И ПРОФИЛЫ																		
ИМЕНА И ПРОФИЛЫ																		
ИМЕНА И ПРОФИЛЫ																		
ИМЕНА И ПРОФИЛЫ																		
ИМЕНА И ПРОФИЛЫ																		
ИМЕНА И ПРОФИЛЫ																		
ИМЕНА И ПРОФИЛЫ																		
ИМЕНА И ПРОФИЛЫ																		
ИМЕНА И ПРОФИЛЫ																		
ИМЕНА И ПРОФИЛЫ																		
ИМЕНА И ПРОФИЛЫ																		
ИМЕНА И ПРОФИЛЫ																		
ИМЕНА И ПРОФИЛЫ																		
ИМЕНА И ПРОФИЛЫ																		
ИМЕНА И ПРОФИЛЫ																		
ИМЕНА И ПРОФИЛЫ																		
ИМЕНА И ПРОФИЛЫ																		
ИМЕНА И ПРОФИЛЫ																		
ИМЕНА И ПРОФИЛЫ																		
ИМЕНА И ПРОФИЛЫ																		
ИМЕНА И ПРОФИЛЫ																		
ИМЕНА И ПРОФИЛЫ																		
ИМЕНА И ПРОФИЛЫ																		
ИМЕНА И ПРОФИЛЫ																		
ИМЕНА И ПРОФИЛЫ																		
ИМЕНА И ПРОФИЛЫ																		
ИМЕНА И ПРОФИЛЫ																		
ИМЕНА И ПРОФИЛЫ																		
ИМЕНА И ПРОФИЛЫ																		
ИМЕНА И ПРОФИЛЫ																		
ИМЕНА И ПРОФИЛЫ																		
ИМЕНА И ПРОФИЛЫ																		
ИМЕНА И ПРОФИЛЫ																		
ИМЕНА И ПРОФИЛЫ																		
ИМЕНА И ПРОФИЛЫ																		

85.

■ II wojna światowa

OBYWATELE

Władze państwowe i miejskie opuściły nasze miasto. Chwila obecna, tak ciężka dla ogółu obywateli, wymaga od nas spokoju i opanowania.

Obywatelski Komitet złożony z przedstawicieli wszystkich sfer naszego miasta obejmie niebawem władzę nad miastem.

**WZYWAMY OGÓŁ OBYWATELI DO
SPOKOJU ; DO PODPORZĄDKOWA-
NIA SIĘ ZARZĄDZENIOM OBYWA-
TELSKIEGO KOMITETU.**

Komitet Organizacyjny

Łódź, dnia 6 września 1939 r.

Drukarnia B. Tytko, Łódź, Al. Tadeusza Kościuszki 26. Tel. 184-05.

87.

86. Odezwa informująca o powstaniu Komitetu Obywatelskiego m. Łodzi, Łódź 6 września 1939 r. Drukarnia R. Tylko w Łodzi. Zbiór druków i pism ulotnych, sygn. 398, k. 1.

87. Wojska niemieckie na placu Wolności w Łodzi, 1939 r. Zbiór albumów ikonograficznych, sygn. A-178, k. 68.

Bekanntmachung.

1. Sämtliche Kraftfahrzeuge aller Art werden hierdurch für Wehrmachtzwecke beschlagnahmt. Ausgenommen sind die Fahrzeuge, deren Weisser Ausweise des Feldkommandanten erhalten.
2. Brot und Backwaren sind von den Einwohnern von Łódź grundsätzlich nur innerhalb ihres Wohnbezirks einzukaufen. Die Einhaltung dieser Vorschrift ist unbedingt notwendig, da sonst die Lebensmittelversorgung in Unordnung kommt. Bei dieser Gelegenheit weise ich darauf hin, daß ich gegen Händler und Preistreiber unmissichtlich einschreiten werde. Verstöße hiergegen werden streng bestraft.
3. Es kommen immer noch starke Ansammlungen vor. Deshalb weise ich erneut darauf hin, daß **alle** Ansammlungen verboten sind. Dies gilt vor allem für die Hauptdurchmarschstraße von Pabianice—Petrikauer-Straße bis zum Nordausgang der Stadt. Den Anordnungen der eingesetzten Ordnungsgesetze ist unbedingt Folge zu leisten. Gegen Verstöße wird rücksichtslos vorgegangen werden.
4. Der Straßenbahnverkehr ist mit sofortiger Wirkung auf der genannten Durchmarschstraße einzustellen.
5. Die Polizeistunde für die Bevölkerung wird auf 20,00 Uhr festgesetzt. Gastwirtschaften dürfen erst um 6,00 Uhr morgens wieder geöffnet werden.
6. Es wird hiermit angeordnet, daß die Einwohner von Łódź die Stadt nicht verlassen dürfen. Ausgenommen von diesem Verbot sind nur die vom Bürgerkomitee bestimmten und mit Ausweisen versehenen Personen.
7. Zur Sicherung der Ernährungslage sind im Einvernehmen mit dem Bürgerkomitee die erforderlichen Maßnahmen getroffen. Küchen für die Bevölkerung werden vom Bürgerkomitee eingerichtet werden.
8. Zur Inbetriebnahme der Eisenbahnen und Bahnhöfe haben die früheren polnischen Eisenbahnbeamten sofort ihren Dienst wieder aufzunehmen. Das Weitere hierzu veranlaßt umgehend das Komitee der Eisenbahner am Kalischer Bahnhof.
9. Es wird hiermit bekanntgegeben, daß die Bank des Bürgerkomitees sich im Gebäude der früheren P. K. O. Aleja Kościuszki 15 befindet.

Łódź, den 13. September 1939.

Feldkommandantur 530

Der Kommandant.

Ogłoszenie.

1. Samochody wszelkiego rodzaju zostają niniejszym zajęte na potrzeby armii z wyjątkiem tych, których właściciele otrzymają przepustki od komendy.
2. Chleb i pieczywo mieszkańcy m. Łodzi winni zakupować w zasadzie tylko w obrębie dzielnicy przez nich zamieszkałej, w przeciwnym bowiem razie zaopatrywanie w żywność będzie utrudnione. Przy tej sposobności nadmieniam, że przeciwko paskarzom będę postępował bezwzględnie. Wszelkie wykroczenia w tej mierze będą karane surowo.
3. Zdarzają się ciągle jeszcze znaczne zgromadzenia osób. Dlatego jeszcze raz wskazuję na to, że **wszelkie** zgromadzenia są zakazane. Przede wszystkim zakaz ten dotyczy głównej arterii komunikacyjnej z Pabianic przez Piotrkowską ulicę do wylotu na północ miasta. Wskazania organów porządkowych należy bezwzględnie wykonywać. Wszelkie wykroczenia będą bezwzględnie karane.
4. Komunikacja tramwajowa ma być natychmiast na tym odcinku wstrzymana.
5. Godzinę policyjną dla ludności miasta ustala się na 20. Restauracje mogą być otwierane dopiero o godz. 6 rano.
6. Mieszkańcom m. Łodzi zakazane jest wydalenie się z miasta. Wyjątki stanowią ci, którzy mają na to zezwolenie Komitetu Obywatelskiego.
7. W celu zapewnienia mieszkańcom m. Łodzi dostawy żywności czynione są starania wspólnie z Kom. Obyw. Dla ubogiej ludności Kom. Obyw. organizuje kuchnie.
8. W celu uruchomienia komunikacji kolejowej i dworców kolejowych winni wszyscy poprzedni policyjnie urzędnicy kolejowi natychmiast objąć swe stanowiska. Komitet Kolejowy na dworcu kaliskim niezwłocznie wyda dalsze odpowiednie zawazdzenie.
9. Podaje się do wiadomości, że Bank Komitetu Obywatelskiego mieści się w budynku dawnej P. K. O. Al. Kościuszki 15.

Łódź, dn. 13 września 1939 r.

Komendantura 530

Komendant.

88.

88. Afisz informujący o zarządzeniach niemieckich władz okupacyjnych wydanych dla mieszkańców Łodzi, Łódź 13 września 1939 r. Zbiór druków i pism ulotnych, sygn. 1381.

89. Protokół IV Komisariatu Milicji Obywatelskiej m. Łodzi dotyczący zeznania Leona Kuzki, polskiego mieszkańca Łodzi, którego rodzina doświadczyła przemocy ze strony miejscowych Niemców – członków partii nazistowskiej, 20 września 1939 r. Komenda Milicji Obywatelskiej m. Łodzi, sygn. 10, s. 202.

O d p i sP r o t o k ó ł

Dnia 20 września 1939 roku o godz. 18-tej zgłosił się do 4-ego Komisariatu Młlicji Obywatelskiej Kuzka Leon, lat 37 urzędnik Tomaszowskiej Fabryki Sztucznego Jedwabiu, Oddział w Łodzi, ul. Piotrkowska Nr. 203, zam. ul. 1-ego Maja Nr. 35 n. 23 i zameldował:

W dniu dzisiejszym po godzinie 12-ej w południe w mieszkaniu moim przy ul. 1-ego Maja Nr. 35 m. 23 znajdowała się tylko moja żona. Na stukanie otworzyła drzwi mieszkania i weszło 2 mężczyzn w cywilnym ubraniu w płaszczech, którzy oświadczyli mojej żonie Marii /Małka/ że przeprowadzają rewizję w poszukiwaniu broni. Mężczyźni ci legitymowali się znakiem swastyki pod klapą ubrania.

Wszedłszy do mieszkania, zamknęli drzwi na klucz za sobą i wszystko poprzewracali w całym mieszkaniu.

Z bieliźniarki mojego dziecka zabrali mi moje jedyne oszczędności w kwocie zł. 2.000.-

Poczym wyszli, uprzedziwszy kilkakrotnie moją żonę, że ją zabiją, jeżeli o powyższym zamelduje komukolwiek. Przypuszczam, że żona moja poznałaby tych sprawców.

/-/ L. Kuzka

Zaprotokółował: /-/

Za zgodność:
Naczelnik Kancelarii:

/F. Pruszyński/

Proklamation des Generalgouverneurs

Der Führer und Kanzler des Deutschen Reiches, Adolf Hitler, hat mir durch Erlass vom 12. Oktober 1939 mit Wirkung vom 26. Oktober 1939 die Regierung des Generalgouvernements in den besetzten polnischen Gebieten übertragen.

Mit der Errichtung des Generalgouvernements hat nunmehr, nach der militärisch durchgeführten Sicherung der polnischen Gebiete innerhalb des deutschen Interessensbereiches, eine geschichtliche Episode ihren Abschluss gefunden, für die die Verantwortung ebenso von der verblendeten Regierungselite des ehemaligen Landes Polen wie von den heuchlerischen Kriegstreibern in England getragen werden muss. Der Vormarsch der deutschen Truppen hat in den polnischen Gebieten die Ordnung wiederhergestellt; eine neuerliche Gefährdung des europäischen Friedens durch ungerechtfertigte Forderungen eines Staatsgebildes, das einst auf dem Versailler Gewaltfrieden aufgebaut wurde und niemals wiedererstehen wird, ist damit ein für allemal beseitigt.

Polnische Männer und Frauen!

Ich habe vom Führer den Auftrag erhalten, als Generalgouverneur für die besetzten polnischen Gebiete in unterschiedener Form dafür zu sorgen, dass **in alle Zukunft ein friedlicher Zustand in diesem Lande gewährleistet bleibt und dass die nachbarlichen Beziehungen der Polen zu dem mächtigen Weltreich der deutschen Nation sich organisch entwickeln.** Ihr sollt getreu den von Euch seit geraumen Zeitläuften gepflegten Sitten Eurer Leben führen. Ihr sollt in allen Ausstrahlungen der Gemeinschaft Eurer polnische Eigenart beibehalten dürfen. Allein, das durch die verbrecherische Schuld Eurer bisherigen Machthaber völlig zerstörte Land bedarf der entschiedensten organisatorischen Heranziehung Eurer gemeinschaftlichen Arbeitskraft. Befreit von dem Zwang der Abenteuerpolitik Eurer intellektuellen Regierungselite, werdet Ihr unter dem starken Schutz des Grossdeutschen Reiches in der Erfüllung einer allgemeinen Arbeitspflicht hierfür Euer Bestes tun. **Und: einer gerechten Herrschaft wird jeder durch Arbeit sein Brot verdienen. Für politische Hetzer, Wirtschaftsschieber und jüdische Ausbeuter dagegen wird kein Platz mehr in einem unter deutscher Oberhoheit stehenden Gebiet sein.**

Jeder Versuch einer Widersetzlichkeit gegen die getroffenen Anordnungen und gegen die Ruhe und Ordnung in den polnischen Gebieten wird mit den starken Waffen des Grossdeutschen Reiches und mit rücksichtsloser Schärfe vernichtet. Wer sich aber den gerechten Geboten unseres Reiches fügt, die durchaus Eurer Lebensart entsprechen, soll ungefährdet arbeiten können. Sie werden Euch von vielen entsetzlichen Missständen befreien, die Ihr als die Folgen einer unglaublichen Misswirtschaft Eurer bisherigen Machthaber heute noch zu tragen habt.

Der Generalgouverneur für die besetzten polnischen Gebiete Frank

Proklamacja Gubernatora Generalnego

Führer i Kanclerz Rzeszy Niemieckiej, Adolf Hitler, powierzył mi rozporządzeniem z dnia 12 października 1939 r. ważnością od 26 października 1939 r. władzę Gubernii Generalnej na zajętych obszarach polskich.

Z utworzeniem Gubernii Generalnej obecnie, po przeprowadzeniu wojkowego zabezpieczenia obszarów polskich w zakresie niemieckiego obszaru zainteresowań, zakończony został epizod historyczny, za który odpowiedzialność ponosić muszą zarówno kilka rządów byłego kraju polskiego jak i też obłudni podlegacze wojenni w Anglii. Odłożyły armi niemieckiej przegrupowały porządek na obszarach polskich. Ponownie zapewnienie pokoju europejskiego niezaspokojonymi żądaniemi twórcy państwowego, który się więcej nie odnowi, powstałego angielskiego z Wersalskiego Traktatu przemocy, zostało tym raz na zawsze usunięte.

Polscy obywatele i obywatelki!

Führer polecił mi jako Gubernatorowi Generalnemu dla zajętych obszarów polskich dbać we formie stanowiącej o to,

aby w przyszłości zapewniony był w tym kraju stan pokoju i aby się organicznie rozwinęły sąsiednie stosunki Polaków do potężnego mocarstwa światowego narodu niemieckiego.

Życie Wasze prowadziło moczenie nadal według wieńców zachowanych obywateli; Wasza polska wierność będzie Wam wolno zachować we wszystkich okazach społeczności. Jedyną kradzieżą dostarczającą zbrodnię winą Waszych dotychczasowych władców wymaga najbardziej stanowczego organizacyjnego podzignięcia Waszej wspólnej pracy. Uwolnieni od przymusu polityki swawolności Waszej intelektualnej warstwy rządzącej, pod potężną ochroną Wielkiej Rzeszy Niemieckiej spełniając powszechny obowiązek pracy, zróbcie dla tego celu to, co leży w Waszych siłach. Pod sprawiedliwą władzą zapracujecie każdy na swój chleb powszedni.

Dla podlegaczy politycznych, hien gospodarczych i wyzykiwaczy żydowskich nie będzie jednak miejsca w obszarze stojącym pod zwierzchnictwem niemieckim.

Wszelkie próby oporu przeciwko wydanym rozporządzeniom oraz przeciwko pokój i porządku na obszarach polskich niszczące będą bezwzględnie surowością zapomocą potężnego oręła Wielkiej Rzeszy Niemieckiej. Każdy podporządkujący się jednak sprawiedliwym zarządzeniom naszej Rzeszy, odpowiadającym w zupełności Waszym życiowym, spokojnie będzie mógł pracować. Zarządzenie nasze uwolni Was od wielu strasznych braków, nad którymi cierpieć musicie dziś jeszcze w następstwie niewarunkowej gospodarki Waszych dotychczasowych władców

Gubernator Generalny dla zajętych obszarów polskich Frank

Druck: Deutsche Lodzer Zeitung, Lodz, Polnische Strasse 30

90. Proklamacja Generalnego Gubernatora Hansa Franka z 26 października 1939 r. Druk: „Deutsche Lodzer Zeitung” w Łodzi. Zbiór druków i pism ulotnych, sygn. 1374.

91. Zniszczony przez Niemców pomnik Tadeusza Kościuszki na placu Wolności w Łodzi, listopad 1939 r. Zbiór ikonograficzny Archiwum Państwowego w Łodzi, sygn. W-I 7/56.

92. Niemiecka karta pocztowa z czasów okupacji przedstawiająca plac Wolności w Łodzi (od 1940 r. Deutschlandplatz). Zniszczony pomnik Tadeusza Kościuszki zastąpił obelisk ze swastyką i figurą niemieckiego orła. Zbiór ikonograficzny Archiwum Państwowego w Łodzi, sygn. W-I 7/48a.

91.

92.

Kochana Celinka!

Kochanie może do Was napisać
kilka słów i dać znać o sobie. Jestem
w Rosji cały i zdrowy, ale myśli moje
są stale przy Tobie Celinko Kochana i naszej
Przemi. Jak słyszę, że jest zdrowa
i uśmiechnięta, że się przekonałem.
Sembastyn, jak się od Was ma ma zdrowej
i zdrowej. a przyjemnie jest być m. p.
co w tej chwili potrzebuję (jest godz. 16³⁰ dn. 20. XI)
A za 2 dni są święta imieniny mojej
Kochanej Celinki. 22 listopada pamiętam
dobrze i już tej okazji przemysłem Ci
najlepszego życzenia i spełnienia wszystkich
marzeń. Możliwe, że któraś się zdarzy.
Amunia przesyła już mi i już przesła
o pamięć? Pokazuję jej fotografie,
mam 2 przy sobie (zdjęcia z ulicy przed domem)
dr. Mogilnickiemu, który jest też

morem ze mną, to już nie mogę poznać
ale już za mną przyszedłem, gdzie ja
poznaj, to już od razu wszystko sobie
przypominam. Jest jeszcze morem ze
mną już. Lissnet i. Ebe. ~~ter~~

Walizka, która Celinka już otrzymała mi
zapakowała, wysłała mi i jestem bez
niego. Mnie ci już przysłała, że
może przysłać tylko jeden list w ciągu
miesiąca i otrzymać też tylko jeden.
Dlatego już tylko do Ciebie i proszę
wzajemnie mi zwrócić kilka słów.

Pozdrawiam oboje i wszystkich krewnych
i znajomych. Dla Janusza i Józka specjalne
wzrostami.

Barbara ma Was całuję. Was
zawsze ten sam
Kocham 20. XI 1939.

Mój adres: C.C.P. (Rosja)

Czwartek 20. XI 1939.
z. Kozłowski
m. Kozłowski
m. Kozłowski

Tag des Zugangs	Ja- und Vorname des Gefangenen	Gefangenen- buch Nr.	Tag des Zugangs	Ja- und Vorname des Gefangenen	Gefangenen- buch Nr.	Tag des Zugangs	Ja- und Vorname des Gefangenen	Gefangenen- buch Nr.	Tag des Zugangs	Ja- und Vorname des Gefangenen	Gefangenen- buch Nr.
23.5.44	Klamb	Kalina	5	5.5.1923	2724	16.44	Kaminska Bronisława	1645	1.5.1889	16.6.44	1645
23.5.44	Klamb	Maria	18.8.1896	2724	1645	1.6	Krymowska	1646	12.11.1885	16.6.44	1646
24.5.44	Kaisarczyk	Stefania	21.1.1916	2.6.44	1490	1.6	Klasczewska	1647	14.3.1918	16.6.44	1647
25.5.44	Kaczmarek	Julia	11.3.1895	2.6.44	1578	8.6	Kalcer	1648	1.1.1905	16.6.44	1648
25.5.44	Kaszkiewicz	Josifa	26.3.1897	2.6.44	1576	8.6	Kaluszyńska	1649	1.10.1915	2.6.44	1649
25.5.44	Kabza	Erma	23.4.1915	2.6.44	1575	8.6	Kujawa	1650	2.3.1912	2.6.44	1650
26.5.44	Kawent	Janina	29.6.1925	2.6.44	1578	8.6	Koziolek	1651	1.1.1902	2.6.44	1651
26.5.44	Karolewska	Marionna	4.5.1912	2.6.44	1533	8.6	Kowalek	1652	6.4.1919	2.6.44	1652
26.5.44	Karprzek	Stefania	14.4.1922	2.6.44	1538	8.6	Kaczy	1653	24.9.1913	2.6.44	1653
26.5.44	Kozmierzak	Julia	11.11.1913	2.6.44	1546	8.6	Kolenska	1654	31.9.1914	2.6.44	1654
26.5.44	Kaczmarek	Janina	11.4.1916	2.6.44	1548	8.6	Kusiewicz	1655	1.8.1913	2.6.44	1655
26.5.44	Kaczmarek	Theres	2.8.1920	2.6.44	1549	10.6	Kuszkowska	1656	16.10.1889	2.6.44	1656
26.5.44	Kamecka	Kazimiera	4.4.1925	2.6.44	1550	11.6	Kierpa	1657	19.1.1923	2.6.44	1657
26.5.44	Klepacz	Anna	10.4.1895	2.6.44	1555	11.6	Kierpa	1658	13.4.1883	2.6.44	1658
26.5.44	Kasprzak	Kazimiera	23.3.1900	2.6.44	1556	11.6	Krukowska	1659	1.1.1911	2.6.44	1659
26.44	Kania	Stefania	14.3.1910	2.6.44	1571	11.6	Kuraydak	1660	24.6.1913	2.6.44	1660
26.44	Kostrzewa	Maria	2.6.1890	2.6.44	1572	11.6	Kubis	1661	1.9.1911	2.6.44	1661
26.44	Kowalska	Felicja	20.5.1914	2.6.44	1575	11.6	Kulon	1662	11.3.1911	2.6.44	1662
26.44	Kostrzewa	Alexandra	13.3.1923	2.6.44	1576	11.6	Kucharska	1663	11.4.1913	2.6.44	1663
26.44	Kruk	Eugenia	25.7.1926	2.6.44	1583	12.6	Kolodziejowa	1664	14.5.1910	2.6.44	1664
26.44	Krause	Kristina	19.2.1925	2.6.44	1588	12.6	Komza	1665	24.10.1898	2.6.44	1665
26.44	Kwiatkowska	Berolina	29.9.1924	2.6.44	1595	12.6	Kolceka	1666	1.9.1916	2.6.44	1666
26.44	Kalisch-Kalisz	Janina	6.7.1925	2.6.44	1605	12.6	Kaminska	1667	8.8.1913	2.6.44	1667
6.6	Kaminska	Janina	11.11.1921	2.6.44	1616	12.6	Kmicinska	1668	11.3.1911	2.6.44	1668
6.6	Kopelow	Mewa	10.1.1909	2.6.44	1617	12.6	Kielkiewicz	1669	22.6.1913	2.6.44	1669
6.6	Kostyszewa	Maria	16.11.1921	2.6.44	1631	12.6	Kozłowska	1670	15.1.1911	2.6.44	1670
6.6	Kostyszewa	Milena	16.11.1921	2.6.44	1632	12.6	Kuzma	1671	16.6.1916	2.6.44	1671
6.6	Krajnik	Anna	1.7.1914	2.6.44	1640	12.6	Kurek	1672	10.8.1915	2.6.44	1672

94.

93. List ppor. rez. WP Bronisława Wajsa do żony Cecylii, Kozielsk 20 listopada 1939 r. Bronisław Wajs został zamordowany przez NKWD w Katyniu w kwietniu 1940 r. Sąd Grodzki w Łodzi, sygn. 237, k. 5.

94. Akta ewidencyjne niemieckiego więzienia kobiecego w Łodzi przy ul. Gdańskiej 13, zawierające dane Haliny Szwarc (z domu Kłab), wybitnej agentki wywiadu AK, po wojnie inicjatorce powstania Uniwersytetu Trzeciego Wieku, 1944 r. Zakłady Karne w Łodzi, sygn. 6, nlb.

L A N D W I R T S C H A F T

Wasielowski " geb. Lisiecka	✓ Josef Antonina Stanisław	4.7.1898 7.1.1904 1.6.1937	Mokre Niemieck Boski Mokre Nima.	Landwirt Befrau Tochter	Mokre Niemieckie " " " "	Kreis " " " "	Gostynin 23.Pl.Worg. "	23.Pl.Worg.
Wozanski " geb. Powierna	✓ Wojciech Stanisław	20.4.1884 8.5.1886	Senden Maly Koniecpol	Landwirt Befrau	" Polskie " " " "	" " " "	5.Pl.Worg.	
Wasielowski " geb. Wozanska	✓ Stefan Janina Maria	9.8.1909 20.7.1913 1937	Mokre Nien. Koniecpol "	Landwirt Befrau Tochter	Koniecpol " " " "	Kreis Gostynin " " " "	7.Pl.Worg. "	
Soltowski " geb. Lemnadowska	✓ Wawrsyn Janina Adam	8.9.1888 10.9.1902 11.11.1929	Mokre Mielkovek Mokre	Landwirt Befrau Sohn	Mokre " " " "	" " " "	22.Pl.Worg. "	
"	✓ Barbara	26.7.1931	"	Tochter	" " " "	" " " "	"	
"	✓ Wacław	10.8.1932	"	Sohn	" " " "	" " " "	"	
"	✓ Helena	26.6.1934	"	Tochter	" " " "	" " " "	"	
"	✓ Teresa	1.12.1940	"	"	" " " "	" " " "	"	
Proszowska " geb. Proplewska	✓ Lucja Elzbieta	20.10.1898 3.7.1928	Cielowion Mokre	Landwirtin Tochter	" " " "	" " " "	30.Pl.Worg. "	
"	✓ Zygmunt Piotr	11.1.1933 30.1.1937	"	Sohn Tochter	" " " "	" " " "	"	
Proszowski	✓ Josef	1861	Gabin	Landwirt	" " " "	" " " "	"	
Gocleniak " geb. Franczak	✓ Apollonia Maria	21.8.1882 22.11.1916	Lapy Amerika	Landwirtin Tochter	Koniecpol " " " "	" " " "	15.Pl.Worg. "	
"	✓ Władysław	27.6.1920	Koniecpol	Sohn	" " " "	" " " "	"	
Kowicki " geb. Sikorska	✓ Teodor Josefa	28.1.1888 19.3.1877	Kraychokolek Koniecpol	Landwirt Befrau	" " " "	" " " "	23.Pl.Worg. "	
"	✓ Sofia Zien	22.2.1921 10.2.1926	Jastrzysbek Koniecpol	Tochter Sohn	" " " "	" " " "	"	
Grabus " geb. Buchner	✓ Adam Bronisław	6.8.1896 6.8.1902	Mokre Maly Goryn	Landwirt Befrau	Mokre " " " "	" " " "	12.Pl.Worg. "	
"	✓ Genowefa Janina	5.7.1930 5.6.1933	Mokre "	Tochter "	" " " "	" " " "	"	
Wasielowska " geb. Kosłowska	✓ Josefa	2.2.1864	Lubaty	Landwirtin	" Niemieckie " " " "	" " " "	"	
Golębiński " geb. Kuza	✓ Antoni Maria Stefan	17.6.1879 15.11.1892 5.3.1921	Trojanow Biskupice	Landwirt Befrau Sohn	" " " "	Kalisch " " " "	17.Pl.Worg. "	
Spaleniak " geb. Balcersak	✓ Michał Katarzyna	20.6.1881 3.6.1880	"	Landwirt Befrau	" " " "	" " " "	30.Pl.Worg. "	
Spaleniak " geb. Władysław	✓ Stanisław Janina	24.10.1912 14.6.1914	"	Landwirt Befrau	" " " "	" " " "	"	

95.

95. Karta z wykazu osób narodowości polskiej wysiedlonych z powiatów gostynińskiego i kaliskiego, a następnie osadzonych w obozie przesiedleńczym w Łodzi przy ul. Żeligowskiego 41, 9 października 1940 r. Centrala Przesiedleńcza w Poznaniu Oddział w Łodzi, sygn. 47/16, k. 130.

96. Wysiedlanie polskiej ludności wiejskiej w Burzeninie przez Niemców w czasie II wojny światowej, b.d. Zbiór ikonograficzny, sygn. W-I 7/62.

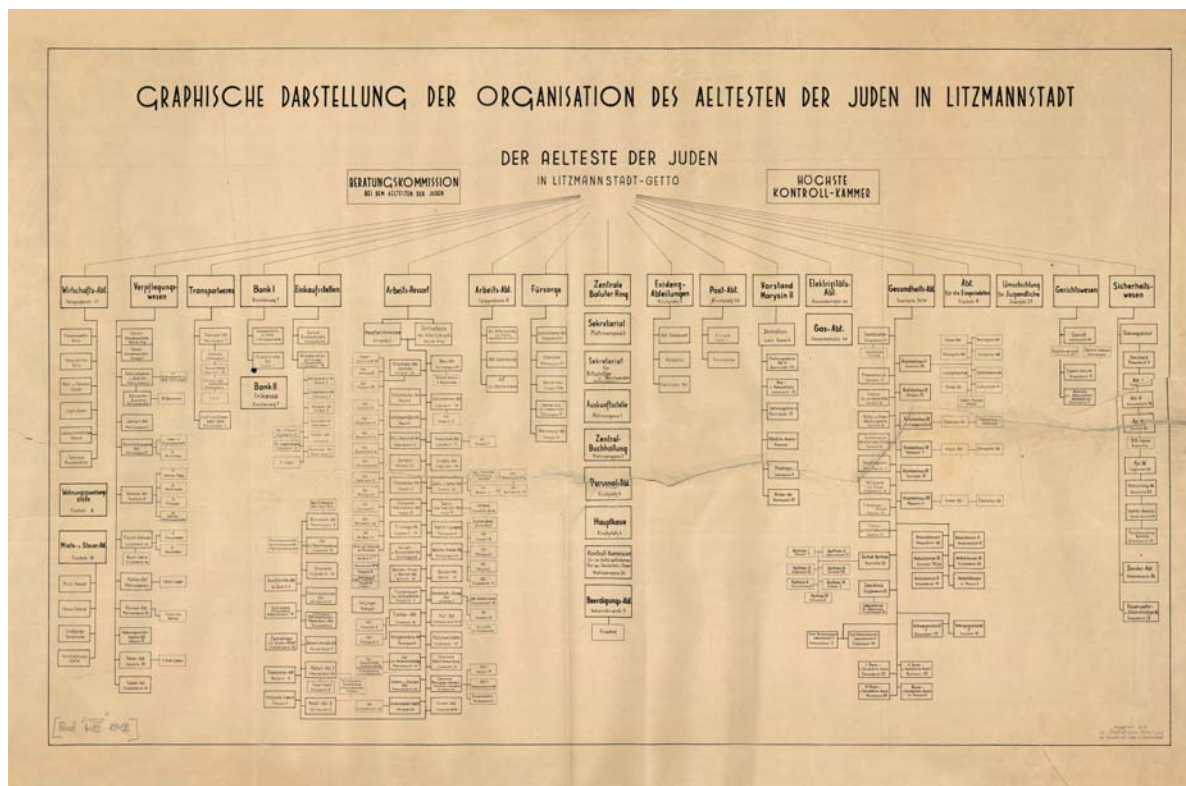
97. Przesiedlanie ludności żydowskiej do getta łódzkiego (Litzmannstadt Getto) w 1940 r. Zbiór ikonograficzny Archiwum Państwowego w Łodzi, sygn. W-I 7/43.

96.

97.

98.

98. Schemat organizacyjny agend Przełożonego Starszeństwa Żydów w getcie łódzkim, 1942 r. Przełożony Starszeństwa Żydów w Getcie Łódzkim, sygn. 732.

99. Legitymacja pracy osoby zatrudnionej w getcie łódzkim (Litzmannstadt Getto), b.d. Przełożony Starszeństwa Żydów w Getcie Łódzkim, sygn. 1011m, k. 370.

100. Karta meldunkowa z getta łódzkiego dotycząca Maurycego Trębacza, cenionego na przełomie XIX/XX w. malarza i rysownika, autora realistycznych portretów, pejzaży i scen rodzajowych o tematyce żydowskiej, 29 stycznia 1941 r. Przełożony Starszeństwa Żydów w Getcie Łódzkim, sygn. 1011, k. 8554.

591241/1 III

21750

Markowicz
Unterschrift d. Ausweisinhabers

Unterschrift d. Betriebsleiters

Litzmannstadt-Getto, den 194

ARBEITSAMT-GETTO

Legitimations-Karte

Arbeiter Nr.: 26062 370

Name: Markowicz

Vorname: Liha

geb.: 10.3.1925

wohn.: Tizian 12/15

ist in dem Betrieb Nr.: 9

Waesche und Kleider

als Arbeiterin

beschäftigt.

Tag d. Antritts d. Beschäftigung:

Ex (Sie) darf die Strassen innerhalb des
Gettos auch nach der Sperrstunde passieren.

Arbeitsamt-Getto

Kontrolliert durch Gesamtwirtschaft Nr. 70003

99.

8554

DER ÄLTESTE DER JUDEN

in Litzmannstadt-Getto.

Abmeldung.

Familienname Grobacz

Vornamen chaimen

Vornamen der Eltern David, Paula

Stand verh Geburtsort Marschan

Geburtsdatum 1861 Religion mos

Beruf Wurst-Macher

Der Obengenannte verliess am 29.4.1

die Wohn. Nr. 3 an der Polischen Dorfstrasse

Nr. 95 Ursache Tod

Neue Adresse

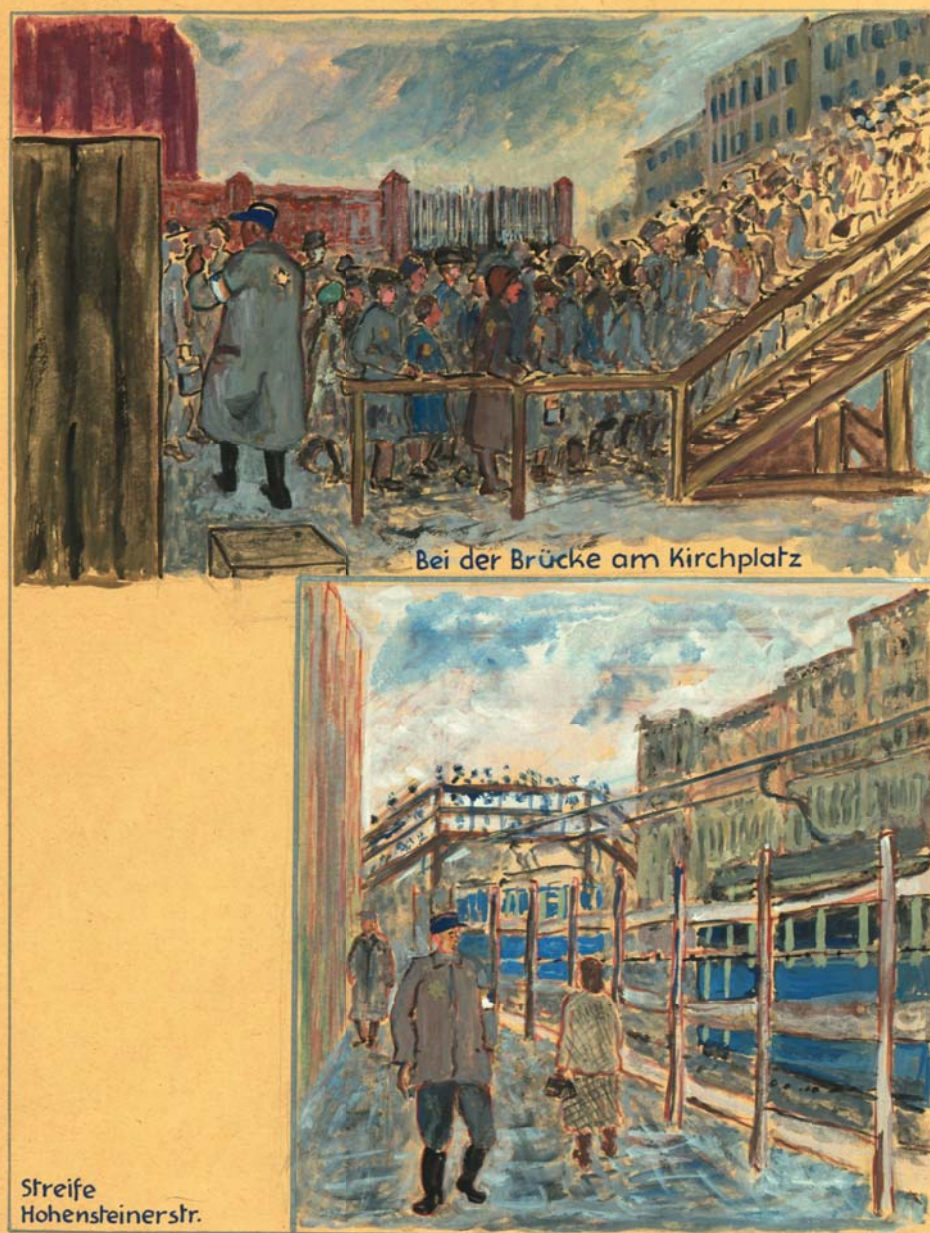
Anmerkungen:

Litzmannstadt-Getto, d. 29.4.1941 194

Eigenhändige Unterschrift
des Angemeldeten,
oder Wohnungsinhabers.

Eigenhändige Unterschrift
des verantwortlichen
Hausverwalters,

100.

101.

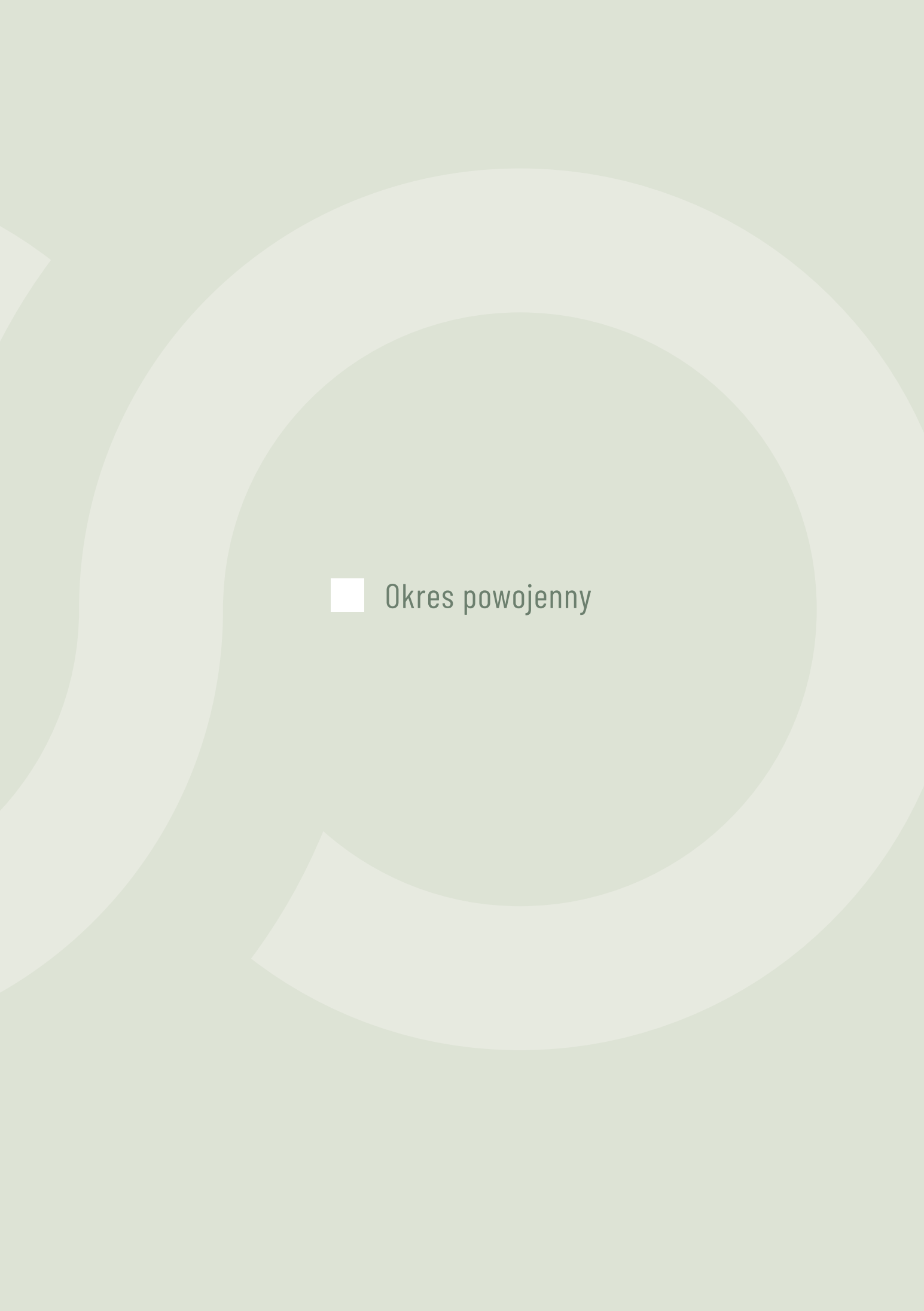
101. Ilustracje przedstawiające posterunki Służby Porządkowej i rewiru w getcie łódzkim, 1944 r. Przełożony Starszeństwa Żydów w Getcie Łódzkim, sygn. 835, k. 4.

102. Karty z okolicznościowego albumu getta łódzkiego, ilustrujące produkcję w Wydziale Tekstylnym, 1942 r. Zbiór albumów ikonograficznych, sygn. A-264, nlb.

Von **MAI** 1940
bis **MAI** 1942
wurden
3.219.250
Bekleidungsgegenstände
angefertigt

**SCHNEIDER -
ABTEILUNG**

Okres powojenny

Zdjęcia te, to skromna ilustracja ogromu prac P.U.R. Wynik tych prac, bez precedensu w dziejach Narodu Polskiego, to repatriacja i przesiedlenie milionów ludzi, rozłożenie opieki nad nimi, uwłaszczenie rolników, wysiedlenie z Ziemi Odzyskanych doniedawna dominującego elementu niemieckiego.

TRANSPORTY REPATR. ZE WSCHODU

Przybyło transportów 2482

osób 1488.651

Repatrianci z za Bugu

103.

REPATRIANCI Z ZACHODU PRZYBYWAJĄ...

...okretami

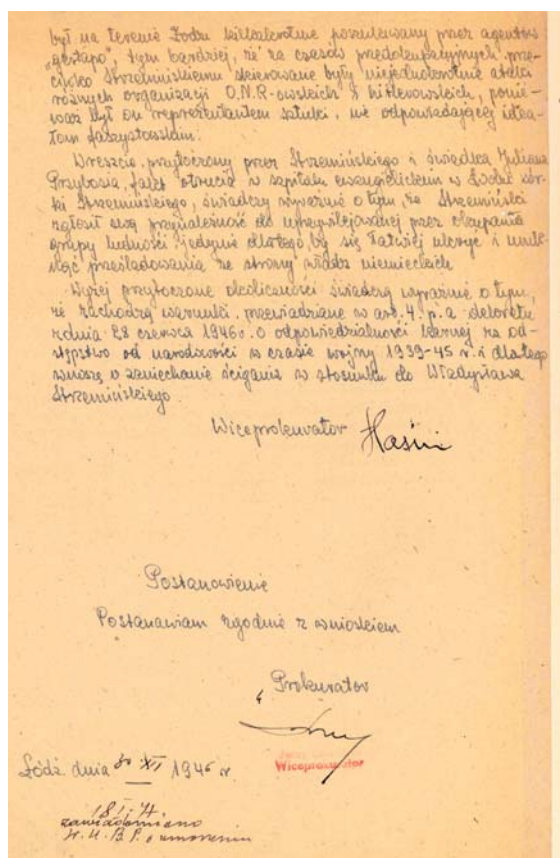
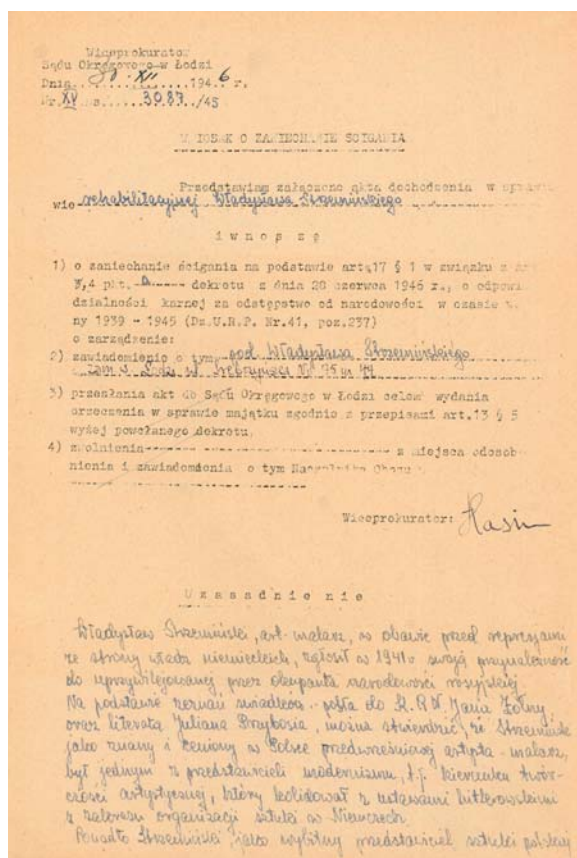

kolejami...

Przybyło transportów 1987

osób 1.580.601

104.

103. Transport ludności polskiej ze Wschodu. Zdjęcie z albumu pt. *P U R 1944–1947* przedstawiającego działalność Państwowego Urzędu Repatriacyjnego, b.d. Zbiór albumów ikonograficznych, sygn. A-164, s. 3.

104. Przybycie do kraju repatriantów z Zachodu.
Zdjęcia z albumu pt. *P U R 1944–1947* przedstawiającego
działalność Państwowego Urzędu Repatriacyjnego, b.d.
Zbiór albumów ikonograficznych, sygn. A-164, s. 8.

106.

106. Plakat propagandowy wykonany ręcznie z okazji międzynarodowego święta klasy robotniczej 1 Maja – Święta Pracy, 1951 r. Komitet Łódzki Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej, sygn. 13287.

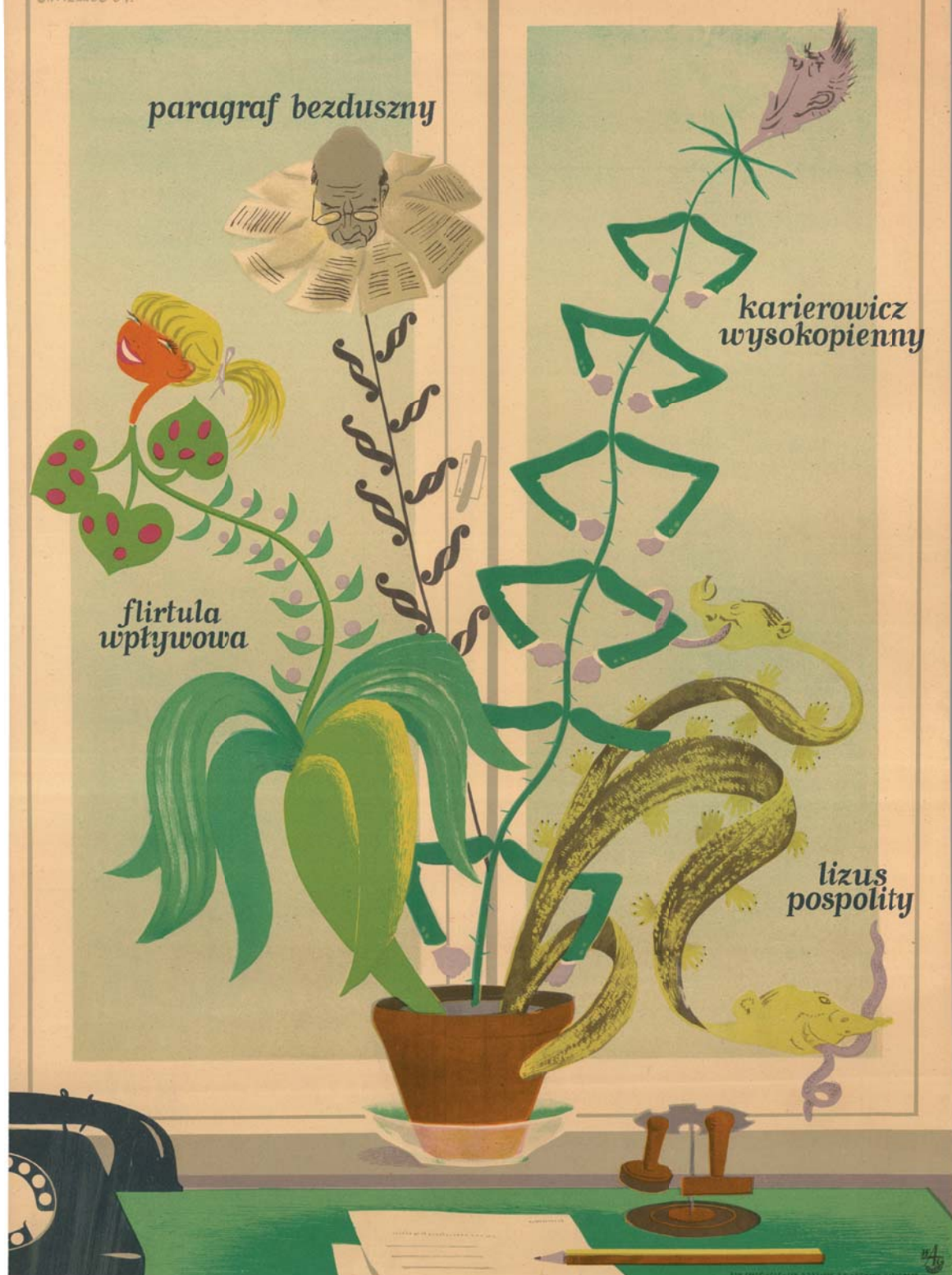
107. Plakat propagandowy o tematyce gospodarczej, 1950 r. Zakłady Graficzne Robotniczej Spółdzielni Wydawniczej „Prasa” Łódź. Komitet Łódzki Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej, sygn. 13470.

Zobacz

**NA POWIATOWEJ WYSTAWIE ROLNICZEJ
JAK OSIĄGNĄĆ TAKIE WYNIKI HODOWLI**

**MOJA KROWA DAJE ROCZNIE 5000L MLEKA
MOJE TUCZNIKI PRZYBYWAJĄ PO 24^{KG} MIESIĘCZNIE**

**Tato pobłaza, mama chucha
Aż wychuchali takiego „zucha”**

109.

108. Plakat satyryczny na różne postawy wśród urzędników. Malował Stefan Wielgus, 1954 r. Robotnicza Spółdzielnia Wydawniczej „Prasa” Łódź. Komitet Łódzki Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej, sygn. 13513.

109. Plakat satyryczny piętnujący niewłaściwe wychowanie młodzieży. Malowała Helena Krajewska, 1955 r. Wydawnictwo Artystyczno-Graficzne Robotniczej Spółdzielni Wydawniczej „Prasa” Warszawa. Komitet Łódzki Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej, sygn. 13595.

110.

110. Plakat satyryczny z okresu PRL. Rys. BAR, 1952 r.
Druk: Dom Słowa Polskiego. Komitet Łódzki Polskiej
Zjednoczonej Partii Robotniczej, sygn. 13488.

111. Plakat wydany z okazji 160 rocznicy Insurekcji
Kościuszkowskiej, 1954 r. Wydawnictwo Artystyczno-
Graficzne Robotniczej Spółdzielni Wydawniczej „Prasa”
Warszawa. Komitet Łódzki Polskiej Zjednoczonej Partii
Robotniczej, sygn. 13312.

INSUREKCJA KOŚCIUSZKOWSKA

24 MARCA 1794 ROKU POWSTAŁ NARÓD DO WALKI Z UCISKIEM CARSKIM, PRUSKIM I AUSTRIACKIM

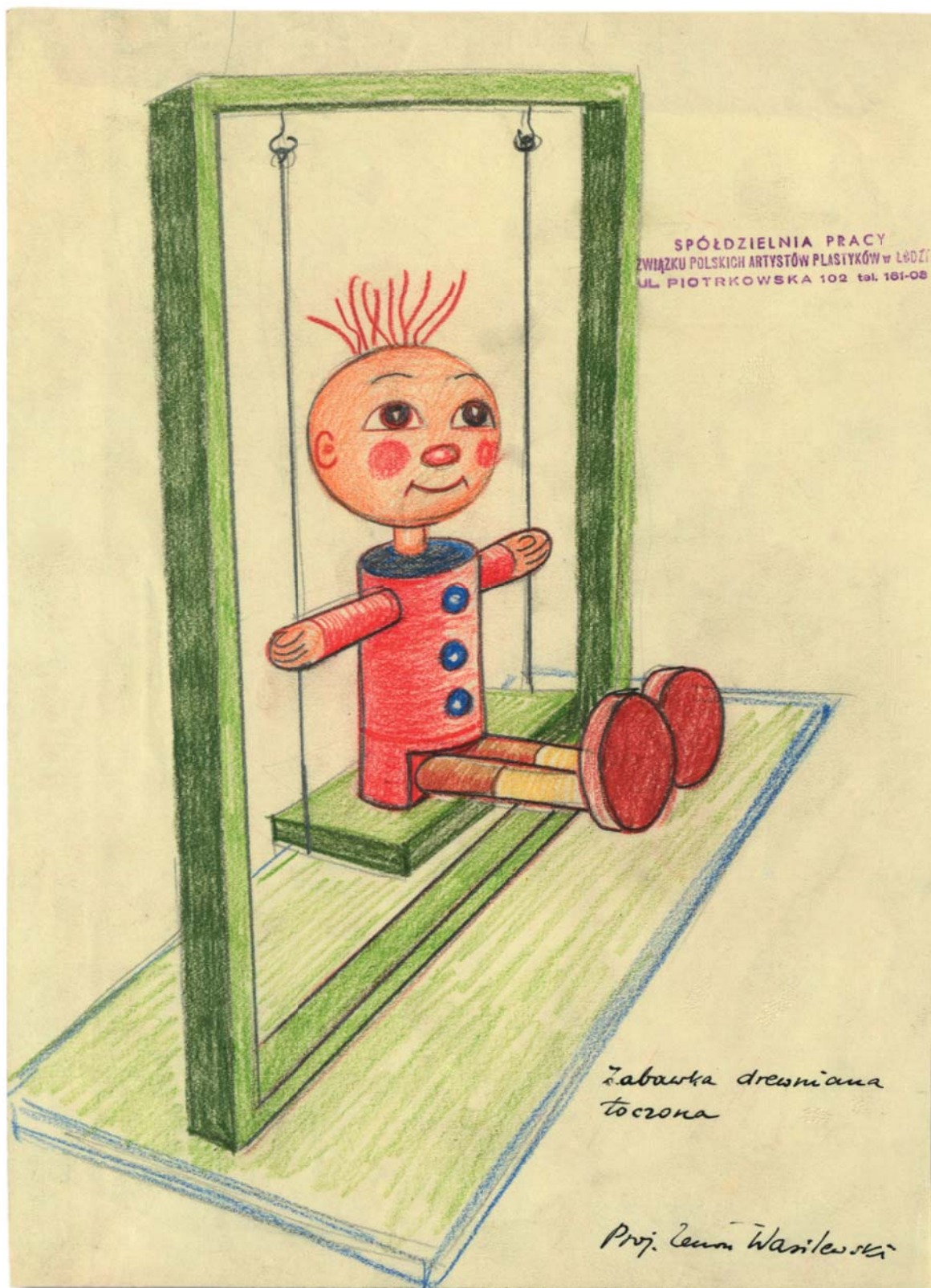

1794

NA TO ŻYCIE NASZE DLA OJCZYZNY POŚWIECILIŚMY,
ABYŚMY ODZYSKALI DLA NIEJ WOJNOŚĆ NIEPODLEGŁOŚĆ,
A W NIEJ ABYŚMY SZCZĘŚLIWOŚĆ LUDU UGRUNTOWALI

Wojciech

1954

112. Lalka na huśtawce – projekt drewnianej zabawki dla dzieci autorstwa Zenona Wasilewskiego, 1954 r. Spółdzielnia Przemysłu Ludowego i Artystycznego „Zabawka” w Łodzi, sygn. 30, s. 37.

112.

113. Samolot z napędem gumowym – projekt zabawki dla dzieci, 1954. Spółdzielnia Przemysłu Ludowego i Artystycznego „Zabawka” w Łodzi, sygn. 30, s. 2.

114. Autko – projekt drewnianej zabawki dla dzieci, 1955 r. Spółdzielnia Przemysłu Ludowego i Artystycznego „Zabawka” w Łodzi, sygn. 31, s. 137.

115.

116.

117.

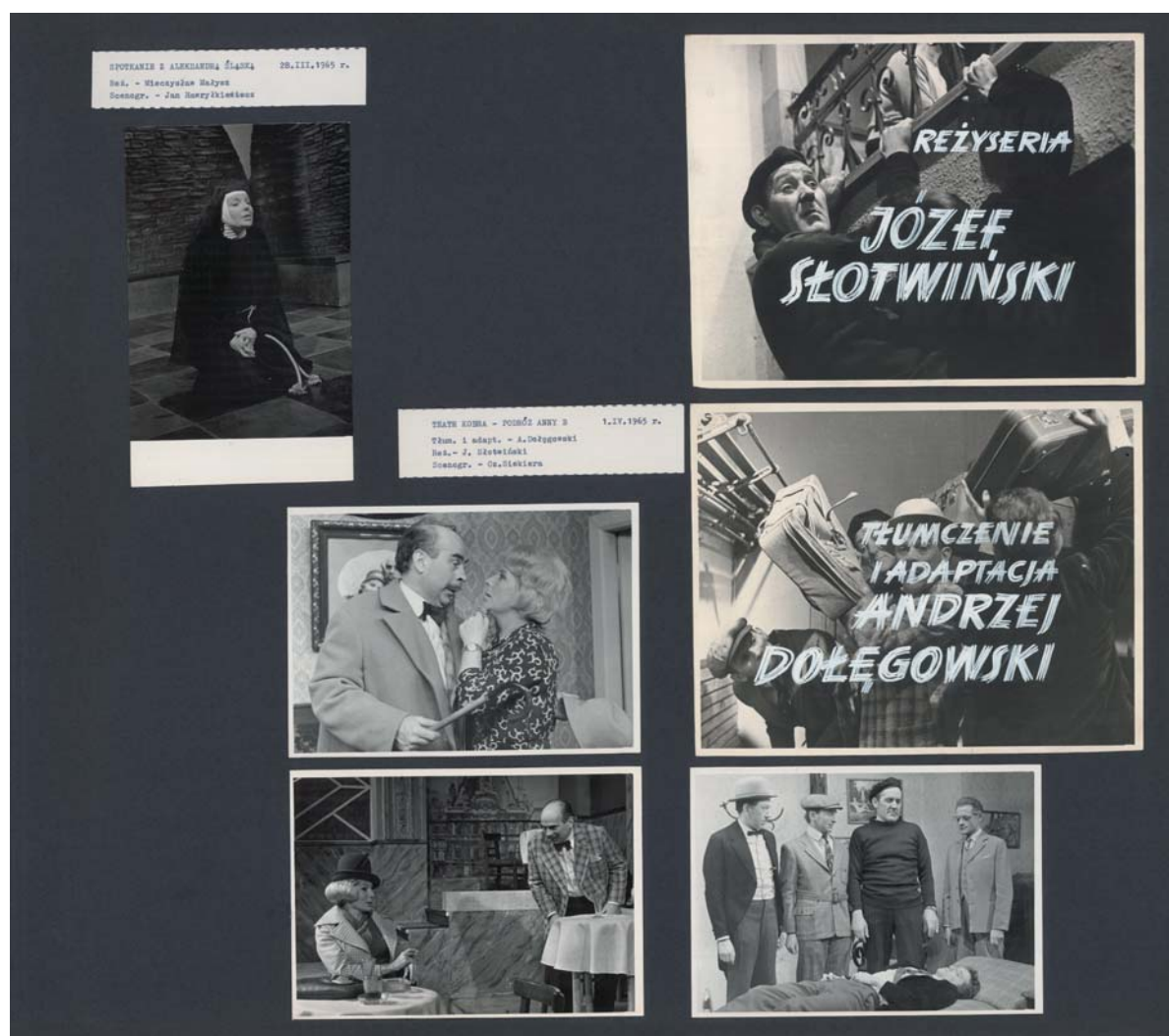
118.

115. Przedstawienie dla dzieci pt. *Guliwer w krainie Liliputów* w reżyserii Wandy Byrskiej, którego łódzka premiera miała miejsce 15 czerwca 1951 r. Teatr Lalki i Aktora „Pinokio” w Łodzi, sygn. 16, zdj. 4.

116. Spektakl dla dzieci pt. *Wynalazek profesora Orzeszka*, 15 lutego 1959 r. Komitet d/s Radia i Telewizji „Polskie Radio i Telewizja” Ośrodek Telewizyjny w Łodzi, sygn. 445, s. 9a.

117. Projekt kostiumów do przedstawienia pt. *Czerwony Kapturek* w reżyserii Bogdana Kopciowskiego, 1974 r. Teatr Powszechny w Łodzi, sygn. 767, s. 1.

118. Zdjęcie z przedstawienia dla dzieci pt. *Czerwony Kapturek* w reżyserii Bogdana Kopciowskiego, które miało swoją premierę w Teatrze Powszechnym w Łodzi w dniu 24 stycznia 1974 r. Teatr Powszechny w Łodzi, sygn. 274, s. 8.

119.

119. Zdjęcia ze spektaklu telewizyjnego pt. *Podróż Anny B.* w reżyserii Józefa Słotwińskiego, emitowanego w Teatrze Sensacji „Kobra”, 1 czerwca 1965 r. Komitet ds. Radia i Telewizji „Polskie Radio i Telewizja” Ośrodek Telewizyjny w Łodzi, sygn. 446, s. 13.

120. Plakat do komedii *Wesołe kumoszki z Windsoru* według Williama Szekspira, która została wystawiona w Teatrze Nowym w Łodzi w 1991 r. Projekt graficzny Wiesław Konopacki. Zbiór teatraliów łódzkich, sygn. 4/303, nlb.

**Teatr Nowy
w Łodzi**

William Shakespeare

WESOŁE KUMOSZKI Z WINDSORU

(THE MERRY WIVES OF WINDSOR)

Przekład: Józef Paszkowski

Komedia w dwóch częściach

Udział biorą:

Ewa Bakalarska, Anna Grzeszczak, Teresa Makarska, Danuta Rynkiewicz, Ludwik Benoit,
Dymitr Hołowko, Andrzej Jurczak, Michał Kret, Janusz Kubicki, Marek Lipski,
Bogusław Mach, Ryszard Mróz, Stanisław Olczyk, Wojciech Oleksiewicz, Jacek Pawlak,
Mariusz Piławski, Jan W. Poradowski, Piotr Seweryński, Paweł Siedlik

Opracowanie tekstu, reżyseria i scenografia – STANISŁAW NOSOWICZ

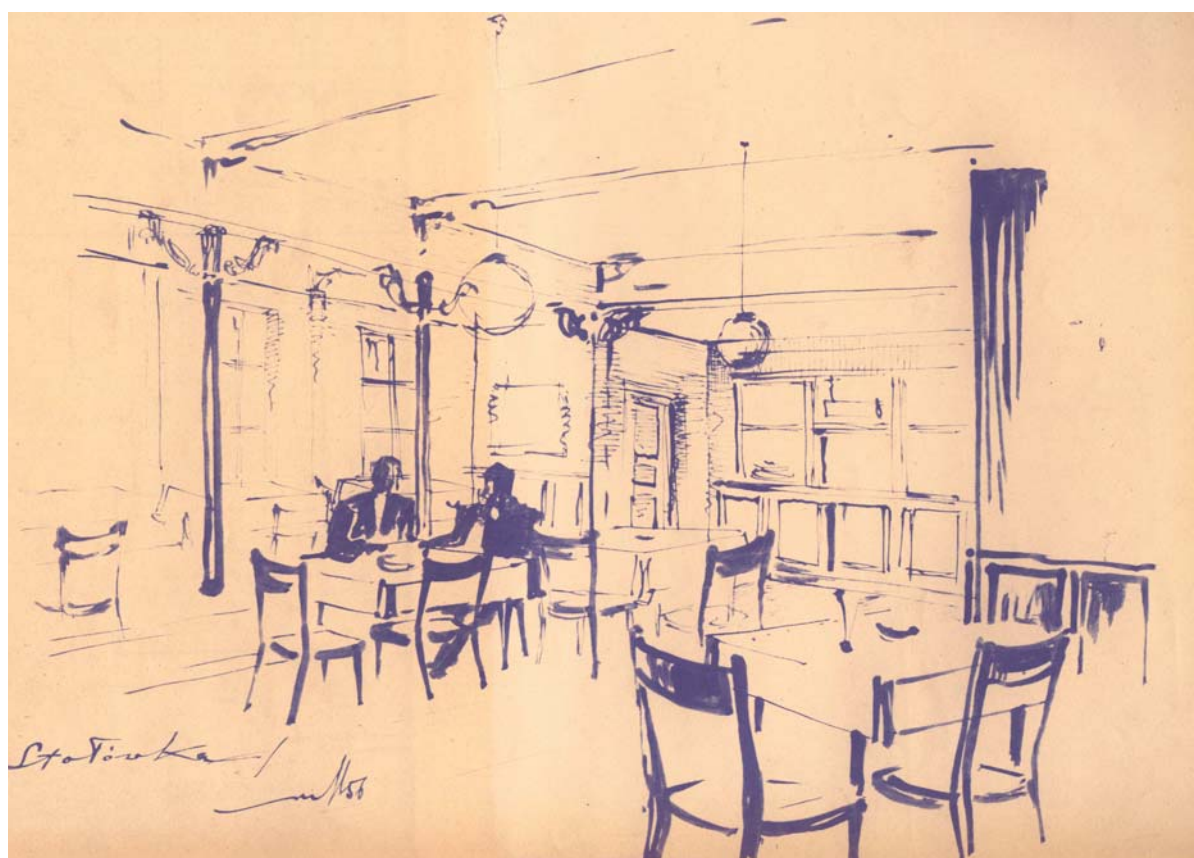
Muzyka – JANUSZ BUTRYM

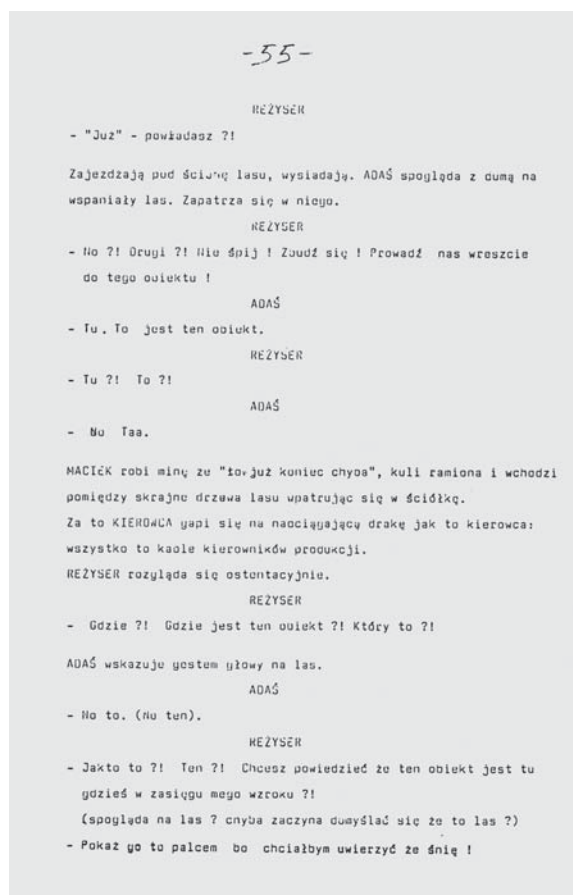
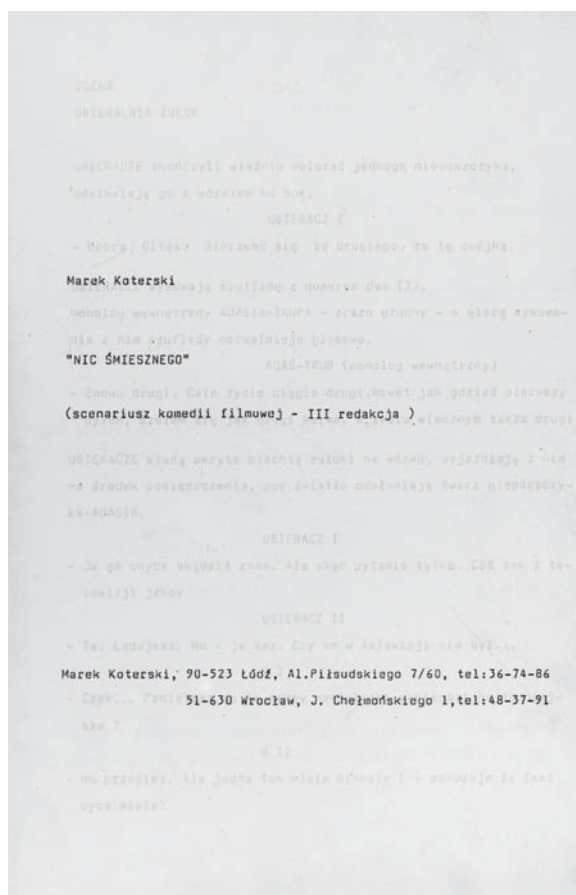
Kierownictwo muzyczne – TERESA STOKOWSKA-GAJDA

Premiera 2 marca 1991 roku

Projekt graficzny Wiesław Konopacki

LDA - 1991, 11091 - 1991, 1991, 1991

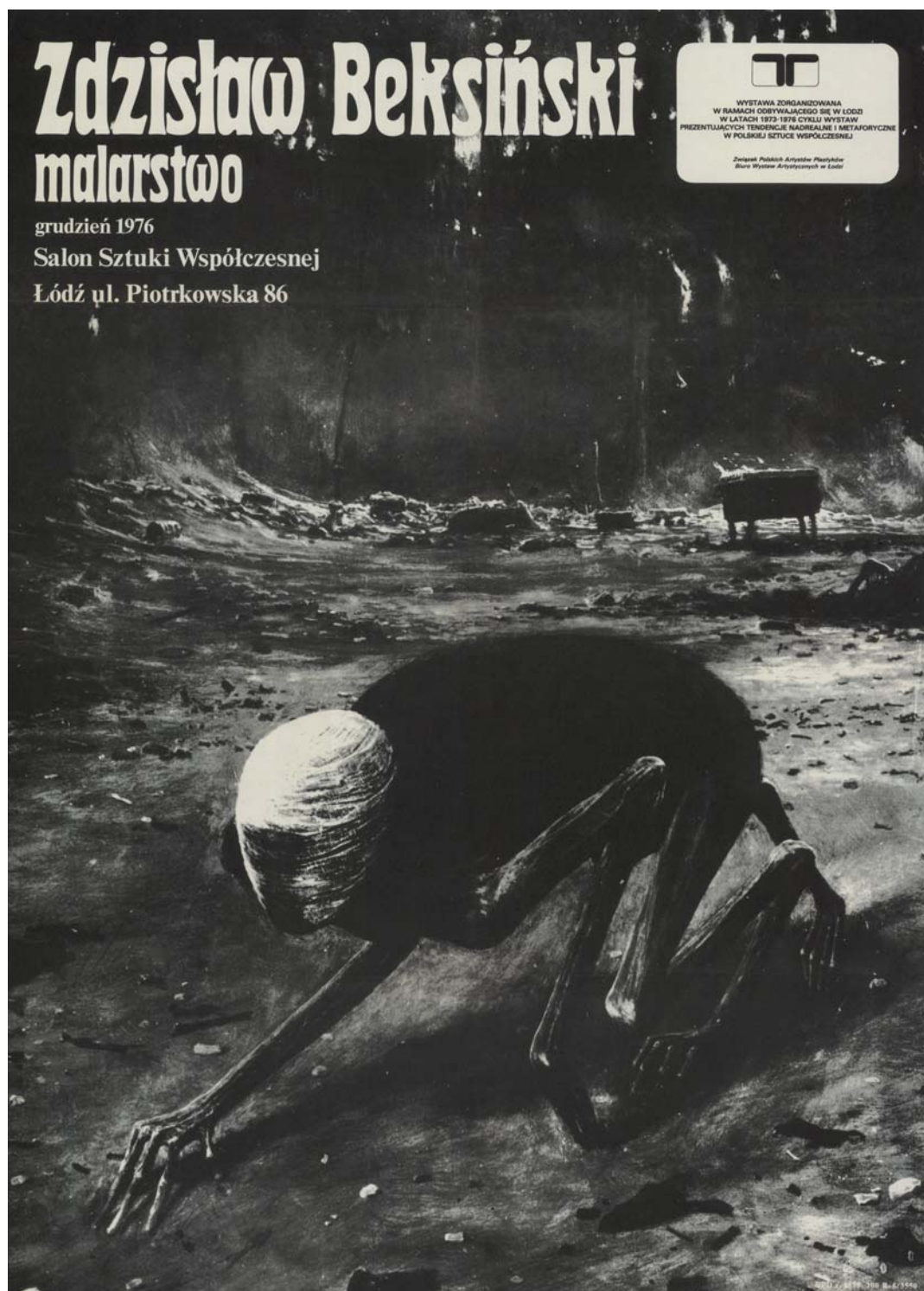

122.

121. Projekty kostiumów i scenografii do filmu *Człowiek na torze*, 1956 r. Wytwórnia Filmów Fabularnych w Łodzi, sygn. 656.

122. Scenariusz filmu Marka Koterskiego pt. *Nic śmiesznego*, Łódź 1994 r. Wytwórnia Filmów Fabularnych w Łodzi, sygn. 273, s. 1, 55.

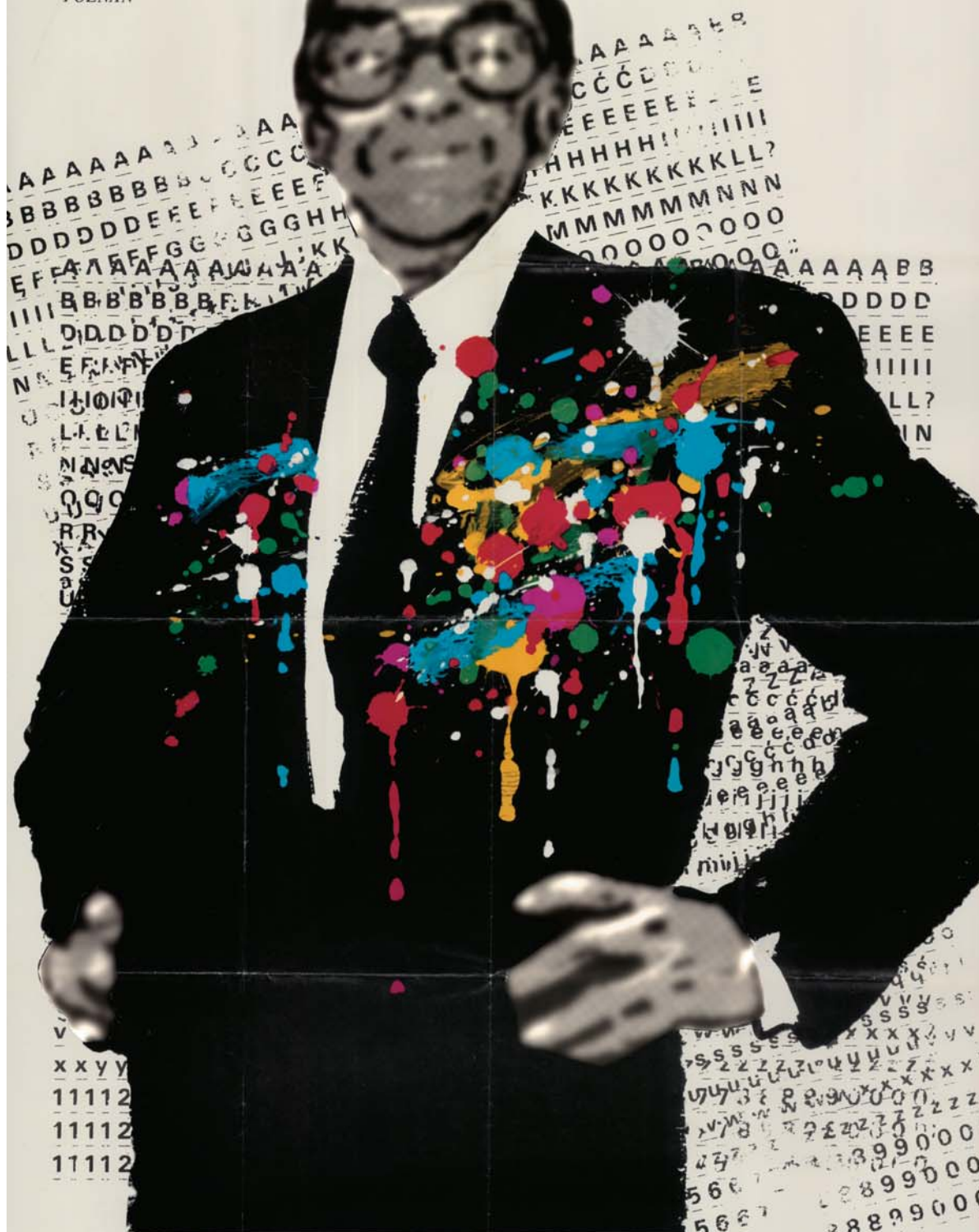
123. Plakat zapowiadający wystawę obrazów artysty malarza Zdzisława Beksińskiego w Salonie Sztuki Współczesnej w Łodzi w grudniu 1976 r. Biuro Wystaw Artystycznych w Łodzi, sygn. 1160.

123.

124. Plakat zapowiadający wystawę prac artysty plastyka Waldemara Świerzego – jednego z najwybitniejszych polskich plakacistów i twórców „polskiej szkoły plakatu”, zorganizowaną w Łodzi w listopadzie i grudniu 1986 r. Wyd. P.P. „Sztuka Polska” Oddział w Łodzi. Biuro Wystaw Artystycznych w Łodzi, sygn. 1743.

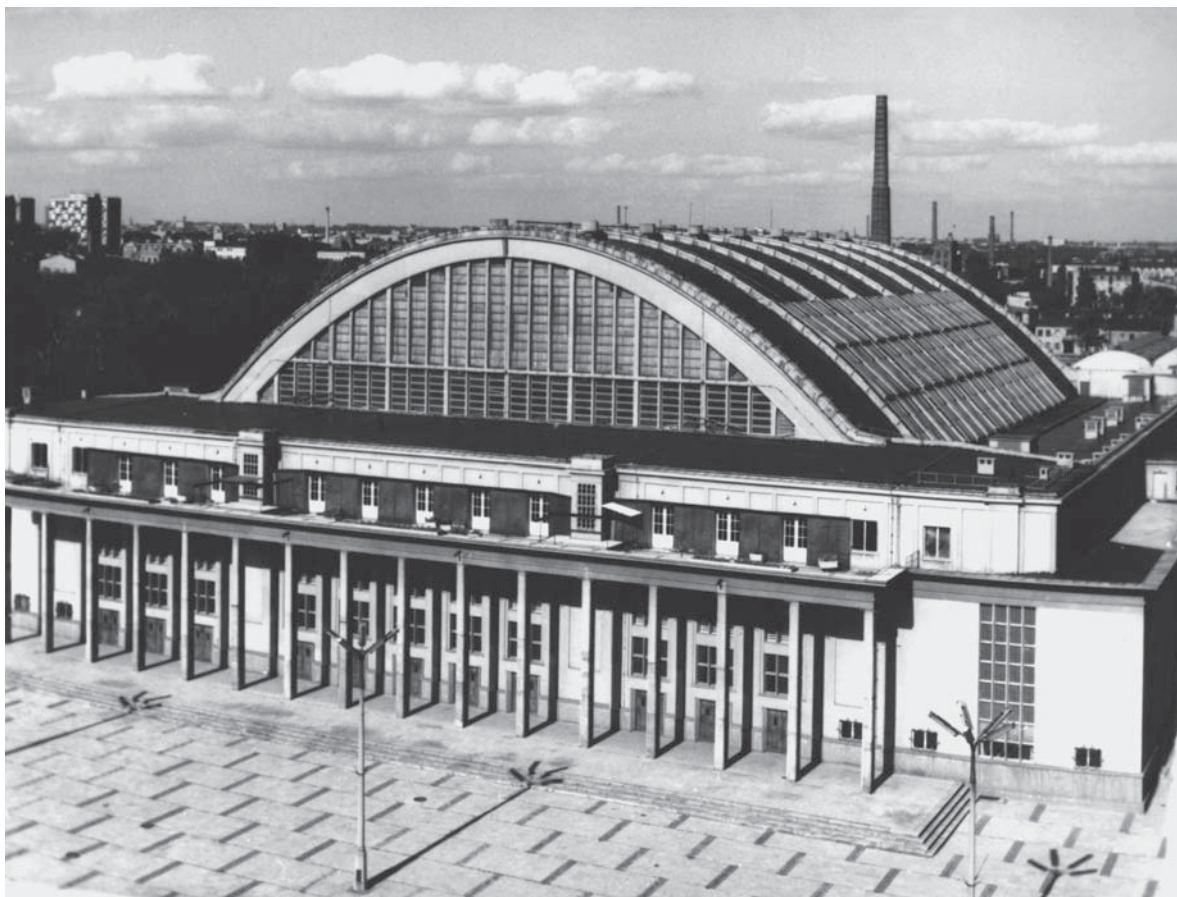
Muzeum
Narodowe
POZNAŃ

Biuro Wystaw Artystycznych ŁÓDŹ
Biuro Wystaw Artystycznych SZCZECIN

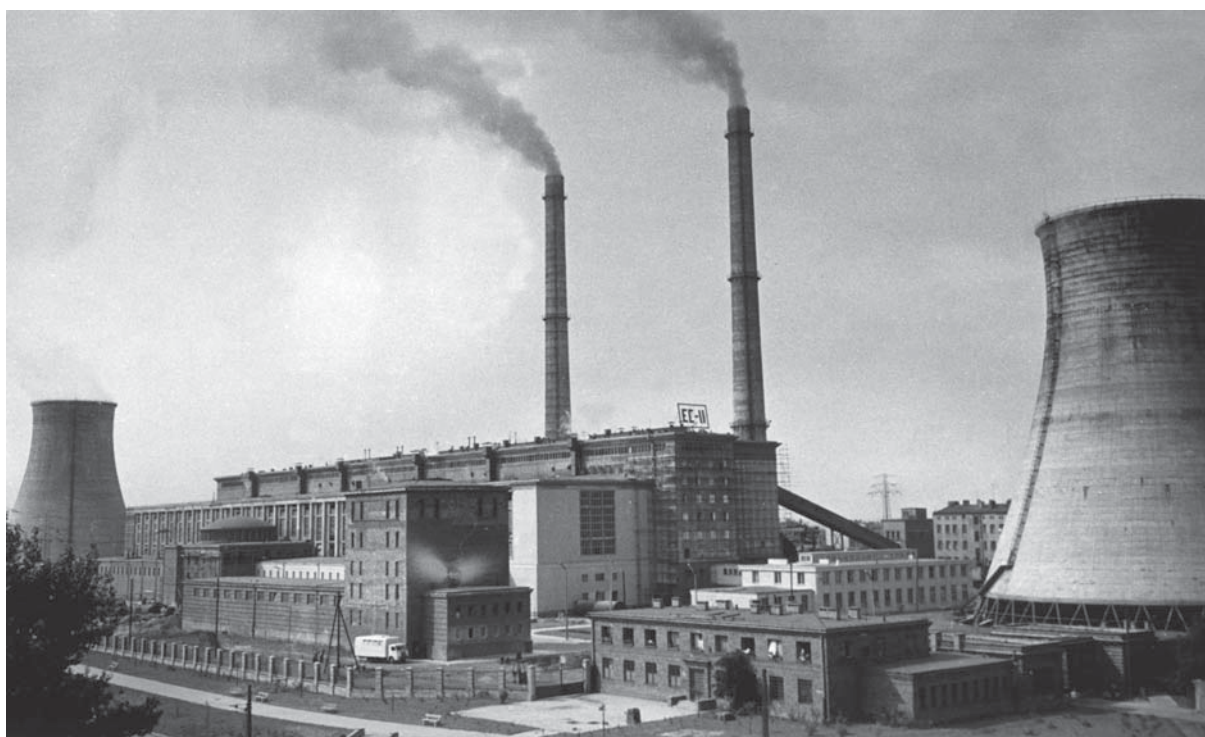

waldemar świerzy – plakaty

Biuro Wystaw Artystycznych w Łodzi · Ośrodek Propagandy Sztuki · park im. H. Sienkiewicza · Listopad Grudzień 1986

125.

126.

127.

125. Łódzka Hala Sportowa nazywana również „Pałacem Sportu” przy ul. Stanisława Worcella 21 (obecnie ks. Ignacego Skorupki). Fot. Włodzimierz Szczeciński, 1971 r. Komitet Łódzki Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej, sygn. 12946, zdj. 12.

126. Elektrociepłownia EC-II przy ul. Walerego Wróblewskiego 26 – pierwsza z trzech elektrociepłowni w Łodzi wybudowanych po II wojnie światowej. Fot. Włodzimierz Szczeciński, 1971 r. Komitet Łódzki Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej, sygn. 12946, zdj. 5.

127. Budowa trasy W-Z w Łodzi. Fot. Andrzej Wach, lata 70-te XX w. Archiwum Fotograficzne Andrzeja Wacha (fotoreportera „Dziennika Łódzkiego”), sygn. 235, zdj. 3.

128.

129.

128. Neony na ul. Piotrkowskiej w Łodzi. Pocztówka wg fotografii Piotra Krassowskiego, Biuro Wydawnicze „Ruch”, 1969 r. Zbiór ikonograficzny Archiwum Państwowego w Łodzi, sygn. Ł-I 4P-137.

129. Neony na ul. Piotrkowskiej w Łodzi. Widok od ul. Zielonej. Pocztówka wg fotografii Piotra Krassowskiego, Biuro Wydawnicze „Ruch”, 1969 r. Zbiór ikonograficzny Archiwum Państwowego w Łodzi, sygn. Ł-I 4P-138.

130. Niezrealizowany projekt metra w Łodzi, grudzień 1986 r. Biuro Rozwoju w Łodzi Urbanistyka i Komunikacja, sygn. 161, 168.

METRO ŁÓDŹ

METRO ŁÓDŹ

III. PRACE PRZEDPROJEKTOWE

WYBÓR WARIANTU SYSTEMU

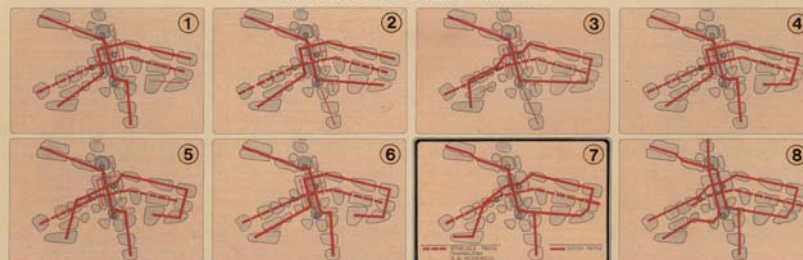
PODSTAWY OPRACOWANIA WARIANTÓW

- ustalenie planu ogólnego przestrzennego zagospodarowania WML wraz z uściśleniami
- stan komunikacji w mieście oraz założenia jej rozwoju
- wyniki prognozowania ruchu
- wnioski ze studiów nad metrem w latach 1972-84

SCHEMATY PRZYSZŁOŚCIOWEGO UKŁADU PRZESTRZENNEGO ŁÓDZKIEGO ZESPOŁU MIAST

WARIANTY SYSTEMU METRA

OGRANICZENIE SYSTEMU METRA DLA POTRZEB ZDEFINIOWANEGO PRZESTRZENNEGO ROZWOJU MIASTA DO DWÓCH LINII - eliminacja wariantu 8

KRYTERIA PORÓWNAWCZE WARIANTÓW 1-7

- zabezpieczenie dobrej obsługi komunikacyjnej śródmieścia • zapewnienie powiązań głównych koncentracji zamieszkania i miejsc pracy - istniejących i projektowanych •
- współdzielenie metra z naziemną komunikacją zbiorową (dworce PKP, ważne linie tramwajowe) • minimalizowanie kolizji z kolektorami kanalizacyjnymi •
- racjonalne etapowanie budowy systemu •

UZASADNIENIE WYBORU WARIANTU PREFEROWANEGO 7

- efektywna obsługa komunikacyjna śródmieścia na najbardziej obciążonych kierunkach
- dobre powiązanie głównych źródeł i celów ruchu
- relatywnie najszybsza obsługa komunikacyjna pasma wschodniego
- bezpośrednie powiązanie dworców PKP
- możliwość korzystnego - funkcjonalnie i technicznie - etapowania
- relatywnie mniejszy zakres kolizji z układem kanalizacyjnym
- duże możliwości dalszego rozwoju miasta

SYSTEM METRA NALEŻY TRAKTOWAĆ JAKO OTWARTY DLA POTRZEB DAJSZYCH KIERUNKOWYCH ETAPÓW ROZWOJU

GRUDZIEŃ 1986

PRACOWNIA METRA BPiPR

131.

132.

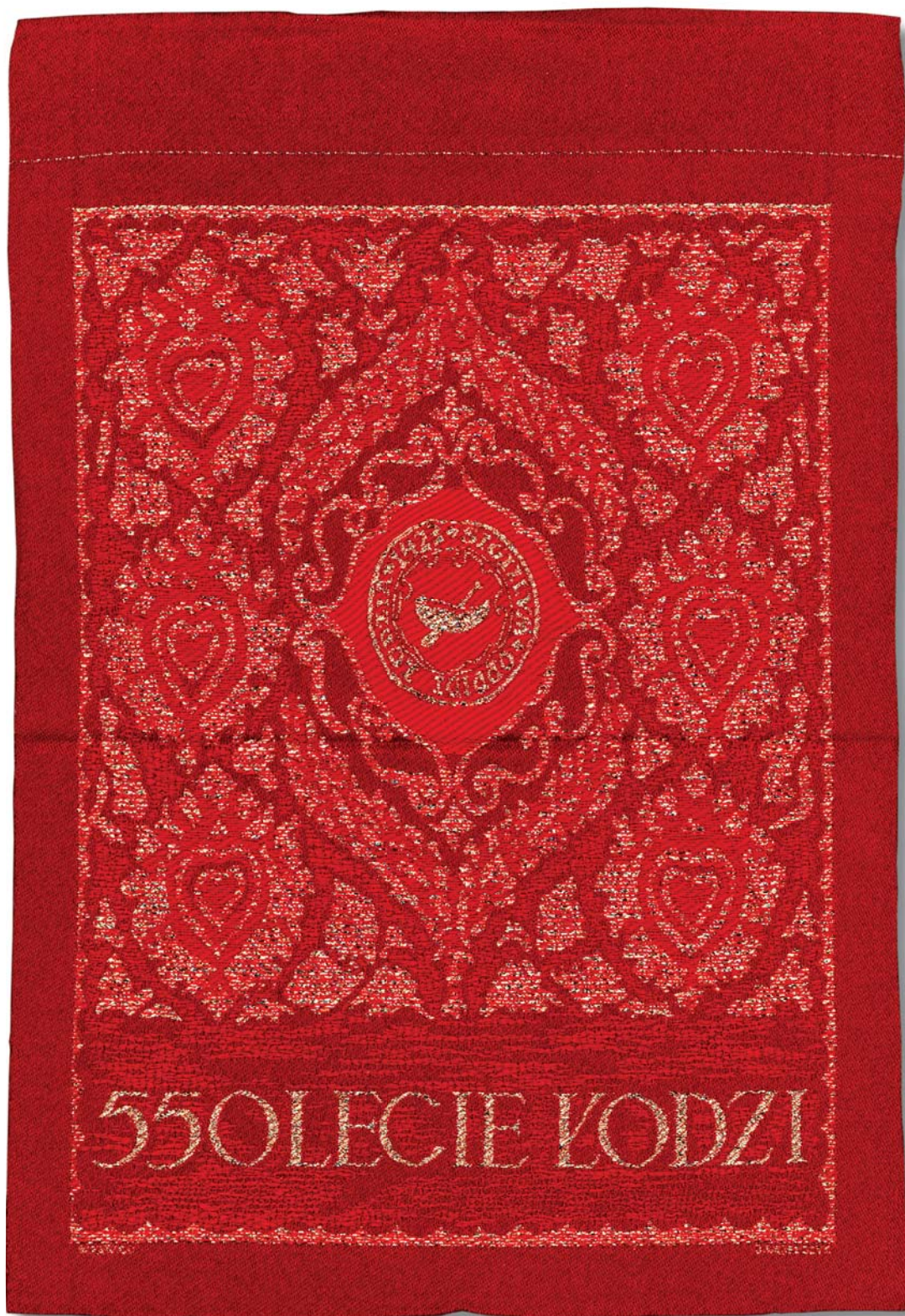

133.

131. Łódzkie obchody 550 rocznicy bitwy pod Grunwaldem, 1960 r. Komitet Łódzki Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej, sygn. 12766, zdj. 5.

132. Wizyta Walentyny Tierszkiej w Łodzi, 1963 r. Komitet Łódzki Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej, sygn. 12801, zdj. 1.

133. Obchody 1 Maja w Łodzi, 1970 r. Komitet Łódzki Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej, sygn. 12921, zdj. 30.

134. Okolicznościowa makata przetykana złotą nicią wykonana na 550-lecie Łodzi, 1973 r. Łódzki Komitet Frontu Jedności Narodu w Łodzi, sygn. 216.

134.

135. Wiersz dedykowany Ojcu Świętemu Janowi Pawłowi II w związku z jego wizytą w Łódzkich Zakładach Przemysłu Bawełnianego im. Obrońców Pokoju „Uniontex” w Łodzi w dniu 13 czerwca 1987 r. Łódzkie Zakłady Przemysłu Bawełnianego im. Obrońców Pokoju „Uniontex” w Łodzi, sygn. 334, s. 7.

DLA OJCA ŚWIĘTEGO

*Drza nasze serca pełne wdzięczności
żeś Ojciec Święty u nas zagościł,
niech Twoje oczy pełne słodyczy
objmą cały lud robotniczy.*

*Jako powietrza, wody i chleba
błogosławieństwa Twego nam trzeba,
które nas wesprze i doda siły
by się marzenia nasze spełniły.*

*My zawsze wierni Tobie rodacy
szczerze witamy w zakładzie pracy,
gdzie swój codzienny chleb wykuwamy
dziś Ci swe serca w darze składamy.*

*Niech Stwórca strzeże życia podróży
Byś długie lata ludzkości służył,
wieczną nagrodę dostał od Boga
życzy włókniarska cała załoga.*

Zofia Iwasińska

pracownica sortowni eksportowej

ŁZPB im. OBRONCÓW POKOJU
„UNIONTEX” w ŁODZI

1987 · 06 · 13

DO WSZYSTKICH MIESZKAŃCÓW
ZIEMI ŁÓDZKIEJ

~~Wszystkie...~~

Dziś w nocy stała się rzecz w historii naszej Ojczyzny bezprzykładna: Rząd wypowiedział wojnę Narodowi. Uczynił to w 11 rocznicę podobnej decyzji, decyzji którą rozpoczęła tragedię i zbrodnię Grudnia 1980. Decyzję podjęli przedstawiciele tej samej władzy, która pod pomnikiem Ofiar w Gdańsku ślubowała Narodowi, że już nigdy więcej... Ten sam Rząd, który nadal zwodzi Naród deklaracjami gotowości zawarcia Porozumienia Narodowego.

W nocy oddziały ZO MO, MO i SB rozpoczęły aresztowania wśród działaczy NSZZ "Solidarność". W aresztach osadzeni zostali ~~Przewodniczący~~ członkowie Prezydium Zarządu Regionalnego Ziemi Łódzkiej. Do godziny 10:00 w niedzielę na wolności przebywali Andrzej Słowik i Jerzy Kropiwnicki, którzy w czasie akcji aresztowań znajdowali się w drodze z Gdańska do Łodzi, oraz Kazimierz Bednarski i Ireneusz Kuzap. Aresztowaniami objęto członków Zarządu Regionalnego oraz przewodniczących komisji zakładowych.

Oddział ZO MO wtargnął do budynku MKZ, zagarnął wszelkie druki i dokumenty, maszyny do pisania, radioodbiorniki, telewizor i magnetofony. Ogołoczone zostały nasze tablice informacyjne. Od północy nieczynne są telefony i teleksy.

Oczywiście, ta akcja nie zdoła sporalizować naszego Związku. Nie zdoła zastraszyć naszego Narodu i rzucić go na kolana.

Od 7:15 istnieje Międzyzakładowy Komitet Strajkowy Ziemi Łódzkiej. MKS Ziemi Łódzkiej zarządza:

- 1/ Powołać natychmiast Zakładowe Komitety Strajkowe we wszystkich zakładach pracy. W razie aresztowań ich członków - powoływać następne.
- 2/ Rozpocząć powszechny strajk zgodnie z instrukcjami Zarządu Regionalnego z marca 1980 roku, od godz. 9:00 14 grudnia.

Domagamy się:

1. Natychmiastowego uwolnienia aresztowanych.
2. Cofnięcia decyzji o proklamowaniu stanu wojennego.
3. Zwrotu zagrabionego mienia i dokumentów oraz wynagrodzenia strat.
4. Zaprzestania zbrodniczej polityki konfrontacji z Narodem.

Strajk trwa do skutku. Odwołać go może jedynie Prezydium Zarządu Regionalnego w pełnym składzie, przed kamerami TV Ośrodka Łódzkiego.

Wzywamy władze do rozsądku. Metodami gwałtu i przemocy Narodu Polskiego do uległości zmusić się nie da. Kto z naszym Narodem chce osiągnąć uczciwe Porozumienie - musi go traktować uczciwie i z szacunkiem.

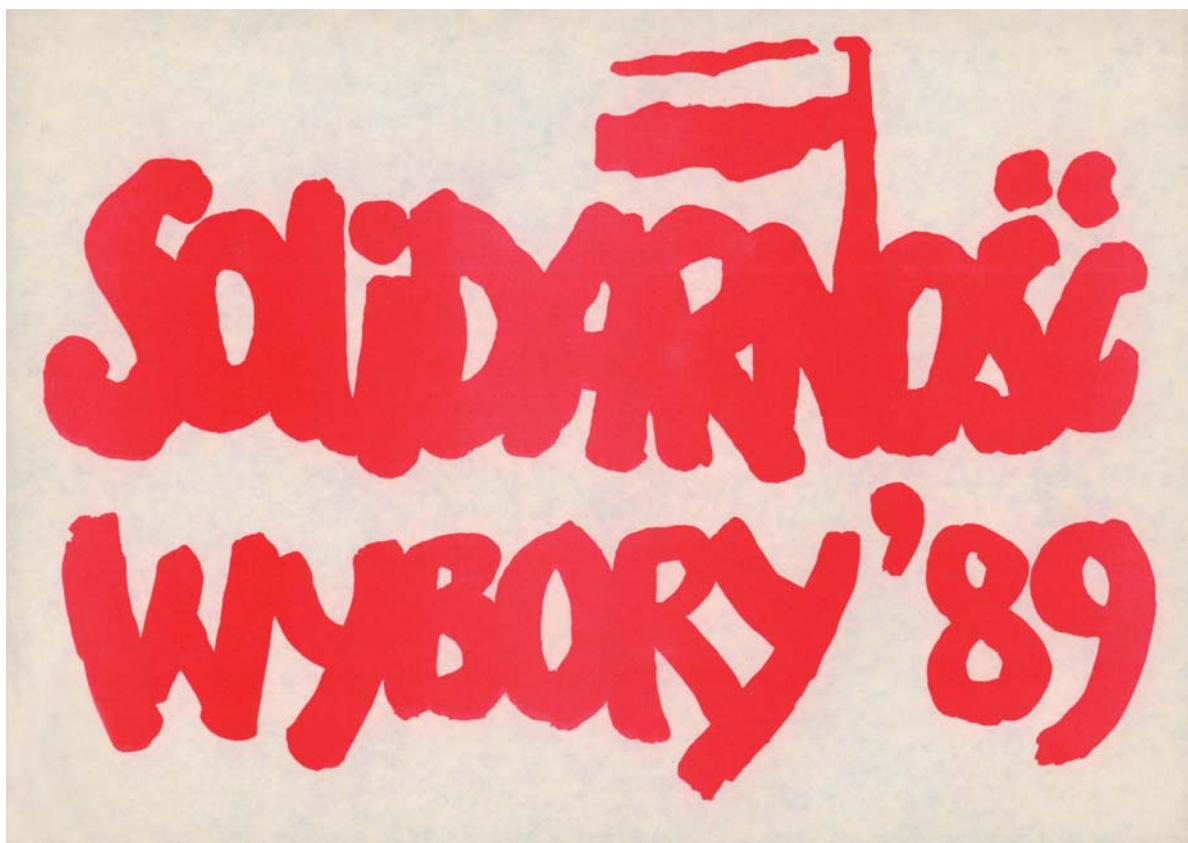
Potrafiśmy ponieść cierpienia aby Polska była Polską.

Jest nas 10 milionów.

Jeszcze Polska nie zginęła!

Andrzej Słowik

Jerzy Kropiwnicki

137.

136. Ulotka Zarządu Regionalnego NSZZ „Solidarność” Ziemi Łódzkiej wyrażająca protest przeciwko bezprawnym działaniom władz wobec wprowadzenia stanu wojennego, 13 grudnia 1981 r. Niezależny Samorządny Związek Zawodowy „Solidarność” – zbiór materiałów ulotnych, sygn. 88.

137. Plakat NSZZ „Solidarność” z wyborów parlamentarnych przeprowadzonych w Polsce 4 czerwca 1989 r. Zbiór druków i pism ulotnych, sygn. 200773.

Bibliografia

Akta miasta Łodzi [1471] 1794–1914 [1918]. Przewodnik po zespole, oprac. M. Bandurka, Warszawa–Łódź 1990.

Archiwum Państwowe w Łodzi. Informator o zasobie, oprac. M. Janik i M. Wilmański, Łódź 1996.

Archiwum Państwowe w Łodzi. Przewodnik po zasobie archiwalnym, oprac. Zbiorowe pod red. M. Bandurki, Warszawa 1998.

Inwentarz akt Przełożonego Starszeństwa Żydów w Getcie Łódzkim, oprac. B. Pelka, J. Baranowski, P. Strembski, Łódź 2009.

Pelka B., *Kształtowanie się zasobu Archiwum Państwowego w Łodzi*, „Rocznik Łódzki”, t. XXXVII, 1987, s. 59–72.

Wasiak J., *Archiwum Państwowe w Łodzi w sześćdziesięciolecie*, „Rocznik Łódzki”, t. XXXVII, 1987, s. 47–58.

Wasiak J., *Zarys dziejów Archiwum Miejskiego w Łodzi*, „Rocznik Łódzki”, t. XXI, 1976, s. 105–122.

Spis treści

Przedmowa	5
Wstęp	7
• Historia Archiwum Państwowego w Łodzi	7
• Zasób Archiwum Państwowego w Łodzi	9
• Wybór i charakterystyka materiałów archiwalnych	12
Album	17
• Średniowiecze	19
• Nowożytność	23
• XIX wiek	31
• I wojna światowa	59
• 20-lecie międzywojenne	71
• II wojna światowa	87
• Okres powojenny	103
Bibliografia	133

Wydawnictwo pt. *Zapisana pamięć. Najcenniejsze i najciekawsze materiały archiwalne Archiwum Państwowego w Łodzi* ukazuje się w setną rocznicę podpisania przez Naczelnika Państwa Józefa Piłsudskiego dekretu o organizacji archiwów państwowych i opiece nad archiwaliami (7 lutego 1919 r.). Przybliża ono historię i zasób Archiwum Państwowego w Łodzi oraz zawiera reprodukcje blisko 150 archiwaliów, którym nadano układ chronologiczny. Prezentowany wybór oddaje złożoność, różnorodność i bogactwo zasobu łódzkiego Archiwum, który stanowi kopalnię wiedzy dla historyków i innych badaczy przeszłości, mogących poszukiwać w nim informacji o dziejach życia społecznego, gospodarczego, kulturalnego i politycznego, przede wszystkim Łodzi i regionu łódzkiego, ale także innych miejscowości z terenu centralnej Polski.

Śp. Prymas Polski kard. Stefan Wyszyński stwierdził: „Naród bez dziejów, bez historii, bez przeszłości, staje się wkrótce narodem bez ziemi, narodem bezdomnym, bez przyszłości (...)”. Żywimy nadzieję, że nasza publikacja przyczyni się do popularyzacji historii Łodzi i regionu oraz poszerzy krąg osób zainteresowanych problematyką archiwalną i godnie upamiętni rolę Archiwum Państwowego w Łodzi, jako depozytariusza pamięci historycznej, w jubileuszowym roku obchodów 100-lecia archiwów państwowych.

Autorzy

A R C H I W A
P A Ń S T W O W E

ISBN 978-83-947168-2-0